

BOODSCHAP

van paus Franciscus voor de Vastentijd 2017

18 oktober 2016

Het Woord is een gave. De ander is een gave

Beminde broeders en zusters,

De Veertigdagentijd is een nieuw begin, een weg die leidt naar een zeker doel: het Pasen van de Verrijzenis, de overwinning van Christus op de dood. En deze tijd richt tot ons altijd een dringende uitnodiging tot bekering: een christen is geroepen naar God terug te keren “van ganser harte” (Joël 2, 12) om zich niet tevreden te stellen met een middelmatig leven, maar te groeien in de vriendschap met de Heer. Jezus is de trouwe vriend die ons nooit in de steek laat, omdat Hij, ook wanneer wij zondigen, geduldig wacht op onze terugkeer naar Hem en Hij met dit wachten zijn wil om te vergeven duidelijk maakt (vgl. Homilie tijdens de mis, 8 januari 2016).

De Veertigdagentijd is het gunstige ogenblik om het leven van de geest te versterken door de heilige middelen die de Kerk ons aanreikt: vasten, gebed en aalmoezen. Aan dit alles ligt Gods Woord ten grondslag en in deze tijd worden we uitgenodigd hiernaar te luisteren en het met grotere volharding te overwegen. Hier zou ik in het bijzonder willen blijven stilstaan bij de parabel van de rijke man en de arme Lazarus (vgl. Luc. 16, 19-31). Laten wij ons inspireren door deze zo betekenisvolle bladzijde, die ons de sleutel aanreikt om te begrijpen hoe wij moeten handelen om het ware geluk en het eeuwige leven te bereiken door ons aan te sporen tot een oprechte bekering.

1. De ander is een gave

De parabel begint met het voorstellen van de hoofdpersonen, maar het is de arme die gedetailleerder wordt beschreven: hij bevindt zich in een hopeloze situatie en heeft niet de kracht zich weer op te richten, hij ligt voor de poort van de rijke en eet de broodkruimels die van zijn tafel vallen, hij heeft wonden over zijn hele lichaam en de honden komen deze likken (vgl. vv. 20-21). Het tafereel is dus somber; het toont een mens beroofd van zijn waardigheid en vernederd.

De scène blijkt nog dramatischer, als men bedenkt dat de arme Lazarus heet: een naam vol beloften, die letterlijk betekent “God helpt”. Daarom is dit personage niet anoniem, het heeft heel nauwkeurige trekken en presenteert zich als een individu met wie men een persoonlijke geschiedenis in verband kan brengen. Terwijl hij voor de rijke als het ware onzichtbaar is, wordt hij voor ons bekend en bijna vertrouwd, hij wordt een gelaat; en als zodanig een gave, een onschatbare rijkdom, een wezen dat door God gewild, bemind, herinnerd wordt, ook als zijn concrete situatie er een is van een mens die als afval wordt beschouwd (vgl. Homilie tijdens de mis. 8 januari 2016).

Lazarus leert ons dat *de ander een gave is*. Een juiste relatie met mensen bestaat erin hun waarde in dankbaarheid te erkennen. Ook de arme aan de poort van de rijke is niet een hinderlijke sta-in-de-weg, maar een oproep om zich te bekeren en van leven te veranderen. De eerste uitnodiging die deze parabel aan ons doet, is de poort van ons hart voor de ander te openen, omdat iedere persoon een gave is, zowel onze buur, als de onbekende arme. De Veertigdagentijd is een gunstige tijd om de poort te openen voor iedere behoeftige en in hem of haar het gelaat van Christus te herkennen. Ieder van ons ontmoet ze op zijn weg. Ieder leven dat ons tegemoet komt, is een gave en verdient onthaal, respect, liefde. Gods Woord helpt ons onze ogen te openen om het leven op te nemen en het lief te hebben, vooral wanneer het zwak is. Maar om dit te kunnen doen is het noodzakelijk ook hetgeen het evangelie ons betreffende de rijke man openbaart serieus te nemen.

2. De zonde verblindt ons

De parabel brengt meedogenloos aan het licht welke tegenstellingen er zijn in het leven van de rijke (vgl. v. 19). Dit personage heeft in tegenstelling tot de arme Lazarus geen naam, hij wordt alleen maar gekwalificeerd als “rijke”. Zijn weelde manifesteert zich in de overdreven weelderige kleding die hij draagt. Purper was immers zeer kostbaar, meer nog dan zilver en goud, en daarom was het voorbehouden aan godheden (vgl. Jer. 10) en koningen (vgl. Re. 8, 26). Byssus was een bijzonder linnen dat aan iemands lichaamshouding een bijna sacraal karakter verleende. Dus de rijkdom van deze man is buitensporig, ook omdat er gewoonlijk iedere dag mee werd gepronkt: “Iedere dag vierde hij uitbundig feest” (v. 19). In hem krijgt men op dramatische wijze een glimp te zien van de verdorvenheid van de zonde, die op drie achtereenvolgende ogenblikken wordt verwezenlijkt: de liefde voor het geld, de ijdelheid en de hoogmoed (vgl. Homilie tijdens de mis, 20 september 2013).

De apostel Paulus zegt dat “geldzucht de wortel van alle kwaad is” (1 Tim. 6, 10). Zij is de hoofdoorzaak van verdorvenheid en een bron van afgunst, twist en argwaan. Geld kan ons zelfs zo gaan overheersen dat het een tirannieke afgod wordt (vgl. apost. exhort. Evangelii gaudium, 55). In plaats van een instrument te zijn dat ons ten dienste staat om het goede te doen en de solidariteit met de anderen te beoefenen, kan het geld ons en heel de wereld onderwerpen aan een egoïstische logica die geen ruimte laat voor liefde en vrede in de weg staat.

De parabel laat ons vervolgens zien dat de hebzucht van de rijke hem ijdel maakt. Zijn persoonlijkheid verwezenlijkt zich in schone schijn, in het aan anderen laten zien van wat hij zich kan veroorloven. Maar de schijn maskeert de innerlijke leegte. Zijn leven zit gevangen in uiterlijkheid, de meest oppervlakkige en vergankelijke dimensie van het bestaan (vgl. *ibid.*, 62).

De laagste trap van dit morele verval is de hoogmoed. De rijke man kleedt zich als was hij een koning, hij wendt de houding van een god voor, daarbij vergetend dat hij eenvoudigweg een sterveling is. Voor een mens die door de liefde voor rijkdom is verdorven, bestaat er niets anders dan het eigen arme ik, en daarom komen de personen die hem omgeven, niet in zijn blikveld. De vrucht van het aan geld gehecht zijn is dus een soort blindheid: de rijke ziet de arme niet die met wonden is overdekt en gebroken in zijn vernedering.

Wanneer men naar dit personage kijkt, begrijpt men, waarom het evangelie zo duidelijk is in de veroordeling van de liefde voor geld: “Niemand kan twee heren dienen: hij zal de een haten en de ander liefhebben, ofwel de een aanhangen en de ander verachten. Gij kunt niet God dienen én de mammon” (Mat. 6, 24).

3. Het Woord is een gave

Het evangelie van de rijke en de arme Lazarus helpt ons om ons goed voor te bereiden op Pasen dat nadert. De liturgie van Aswoensdag nodigt ons ertoe uit een ervaring te beleven gelijk aan die welke de rijke op een zeer dramatische wijze heeft. De priester herhaalt bij het aanbrengen van de as op het hoofd de woorden: “Bedenkt dat gij stof zijt en tot stof zult gij wederkeren”. De rijke en de arme sterven immers beiden en het belangrijkste deel van de parabel speelt zich in het hiernamaals af. De twee personages ontdekken onverwachts dat “wij in deze wereld niets hebben meegebracht en er ook niets uit kunnen meenemen” (1 Tim. 6, 7).

Ook onze blik opent zich voor het hiernamaals, waar de rijke een lange dialoog heeft met Abraham, die hij “vader” noemt (Luc. 16, 24.27) en daarmee laat hij zien dat hij deel uitmaakt van Gods volk. Deze bijzonderheid maakt zijn leven nog tegenstrijdiger, omdat er tot nu toe nog niets was gezegd over zijn relatie met God. Er was in zijn leven inderdaad geen plaats voor God, omdat hijzelf zijn eigen god was.

De rijke man herkent alleen temidden van de folteringen van het hiernamaals Lazarus en hij zou willen dat de arme zijn lijden met een beetje water zou verlichten. De gebaren die van Lazarus worden gevraagd, zijn gelijk aan die de rijke had kunnen maken en die hij nooit heeft gemaakt. Toch legt Abraham hem uit: “Gij hebt tijdens uw leven uw deel van het goede gekregen en op gelijke manier Lazarus het kwade; daarom ondervindt hij nu hier de vertroosting, maar gij wordt gefolterd”(v. 25). In het hiernamaals herstelt zich een zeker evenwicht en worden de kwade dingen van het leven gecompenseerd door het goede.

De parabel gaat verder en vertegenwoordigt zo een boodschap voor alle christenen. De rijke, die nog levende broers heeft, vraagt Abraham immers Lazarus naar hen toe te sturen om hen te waarschuwen; maar Abraham antwoordt: “Zij hebben Mozes en de profeten; laten ze naar hen luisteren” (v. 29). En ten aanzien van de tegenwerping van de rijke voegt hij toe: “Als ze naar Mozes en de profeten niet luisteren, zullen ze zich ook niet laten overreden, als er iemand uit de doden opstaat” (v. 31).

Zo komt het ware probleem van de rijke naar voren: de wortel van zijn kwaad is: niet luisteren naar Gods Woord; dit heeft hem ertoe gebracht God niet meer lief te hebben en dus de naaste te verachten. Gods Woord is een levende kracht die in staat is bekering op te wekken in het hart van de mensen en de persoon opnieuw te richten op God. Zijn hart sluiten voor de gave van God, die spreekt, heeft ten gevolge dat men zijn hart sluit voor de gave van een broeder of een zuster.

Geliefde broeders en zusters, de Veertigdagentijd is de gunstige tijd om zich te vernieuwen in de ontmoeting met Christus die leeft in zijn Woord, de sacramenten en de naaste. De Heer - die in de veertig dagen in de woestijn de listen van de Verleider heeft overwonnen - wijst ons de weg die wij moeten volgen. Moge de Heilige Geest ons geleiden om een ware weg van bekering

af te leggen, om de gave van Gods Woord opnieuw te ontdekken, gereinigd te worden van de zonde die verblindt, en Christus te dienen, die aanwezig is in onze behoeftige broeders en zusters. Ik moedig alle gelovigen aan deze geestelijke vernieuwing ook tot uitdrukking te brengen door deel te nemen aan de vastenacties die veel kerkelijke organisaties in verschillende delen van de wereld bevorderen om de cultuur van de ontmoeting binnen de menselijke familie te doen groeien. Laten wij voor elkaar bidden dat wij, aan de overwinning van Christus deelachtig, onze poorten weten te openen voor de zwakke en de arme. Dan zullen wij ten volle de vreugde van Pasen kunnen beleven en hiervan kunnen getuigen.

Vanuit het Vaticaan, 18 oktober 2016
Feest van de heilige Lucas, evangelist

Franciscus

Vertaling: drs. H.M.G. Kretzers
Copyright: Libreria Editrice Vaticana/SRKK

BOODSCHAP

**van paus Franciscus voor de 54e Wereldgebedsdag voor roepingen 2017
27 november 2016**

Voor de zending door de Geest voortgestuwd

Beste broeders en zusters,

In de voorbije jaren hebben we nagedacht over twee aspecten van de christelijke roeping: de uitnodiging om ‘van zichzelf los te komen’ om de stem van de Heer te beluisteren, en het belang van de kerkelijke gemeenschap als een bevoorrechte plaats waar Gods roeping geboren wordt, gevoed wordt en tot uitdrukking komt.

Vandaag wil ik ter gelegenheid van de 54ste Wereldgebedsdag voor Roepingen nadenken over de missionaire dimensie van de christelijke roeping. Ieder die zich laat raken door de stem van God en Jezus navolgt, ontdekt spoedig in zichzelf een onstuitbaar verlangen om door evangelisatie en liefdevolle dienstbaarheid de Blijde Boodschap aan zijn broeders en zusters te verkondigen. Alle christenen zijn geroepen om missionarissen van het Evangelie te zijn. De leerling ontvangt het geschenk van Gods liefde niet voor zijn eigen persoonlijke vertroosting. Hij is niet geroepen om zichzelf te verkondigen of om de belangen van een bedrijf te vertegenwoordigen. Hij wordt eenvoudigweg geraakt en veranderd door de vreugde dat hij zich geliefd weet door God en deze ervaring kan hij niet voor zichzelf houden: “De vreugde van het evangelie, die het leven vult van de gemeenschap van de leerlingen, is een missionaire vreugde.” (Evangelii Gaudium, 21).

De missionaire inzet is dus niet iets dat toegevoegd wordt aan het christelijke leven, alsof het om een soort versiering zou gaan maar maakt daarentegen deel uit van de kern van het geloof. De relatie met de Heer sluit in dat men als profeet van zijn Woord en als getuige van zijn liefde gezonden wordt.

Hoewel wij ons broos kunnen weten en ons misschien ontmoedigd voelen, moeten we ons hoofd opheffen naar God en ons niet laten neerdrukken door gevoelens van onvermogen of ons overgeven aan pessimisme. Dat maakt van ons enkel maar passieve toeschouwers van een vermoeiend en routinematig leven. Hier is geen plaats voor angst. God zelf komt onze ‘onreine lippen’

zuiveren om ons zo klaar te maken voor de zending: “...uw zonde is verdwenen, en uw schuld bedekt.’ Daarop hoorde ik de stem van de Heer: ‘Wie zal Ik zenden, wie zal gaan in onze naam?’ Ik antwoordde: ‘Hier ben ik, zend mij’” (Jes. 6, 7-8).

Elke leerling die zich gezonden weet, bemerkt in zijn hart deze stem van God die uitnodigt om naar de mensen te gaan zoals Jezus allen “weldoende en genezende” (cf. Handelingen 10,38). Ik heb er al eerder aan herinnerd dat elke christen dankzij de genade van het doopsel voor zijn broeders en zusters in feite een ‘Christophorus’, een ‘drager van Christus’ is. (cf. Catechese, 30 januari 2016). Dit geldt in het bijzonder voor hen die geroepen zijn tot een leven van toewijding en ook voor de priesters die edelmoedig antwoordden: “Hier ben ik, zend mij”. Met een hernieuwd missionair enthousiasme worden zij geroepen om buiten de heilige ruimten van de tempel te komen om het mogelijk te maken dat de tederheid van God uitstroomt naar de mensen (cf. Homilie van de Chrisma mis, 24 maart 2016). De Kerk heeft zulke priesters nodig: sereen en vol vertrouwen, doordat zij de ware schat hebben ontdekt, en vurig verlangend om op weg te gaan om deze schat met blijdschap aan allen bekend te maken (cf. Mt. 13,44).

Er rijzen ongetwijfeld vele vragen wanneer we over de zending van de Christen spreken: Wat betekent het om missionaris van het Evangelie te zijn? Wie geeft ons de kracht en de moed om te spreken? Door welke evangelische logica wordt de zending geïnspireerd? Op deze vragen kunnen we antwoorden door drie scènes uit het Evangelie te overwegen: het begin van de zending van Jezus in de synagoge van Nazareth (cf. Lc. 4,16-30), de weg die Hij na zijn opstanding gaat met de Emmaüsangers (cf. Lc.24, 13-35), en ten slotte, de parabel van de zaaier (cf. Mt.4, 26-27).

Jezus is gezalfd door de Geest en gezonden. Leerling-missionaris zijn betekent actief delen in de zending van Christus, die Jezus zelf in de synagoge van Nazareth beschreef met de woorden: “De geest des Heren is over mij gekomen, omdat Hij mij gezalfd heeft. Hij heeft mij gezonden om aan armen de Blijde Boodschap te brengen, aan gevangenen hun vrijlating bekend te maken, en aan blinden, dat zij zullen zien; om verdrukten te laten gaan in vrijheid, om een genadejaar af te kondigen van de Heer” (Lc. 4, 18-19). Dit is ook onze zending: gezalfd zijn met de Geest en naar onze broeders en zusters gaan om het Woord te verkondigen en voor hen een instrument van redding te zijn.

Jezus gaat met ons mee op onze weg. De vragen die in het hart van de mens opwellen en de uitdagingen die het leven met zich meebrengt, kunnen ons overweldigen en ons laten voelen dat we energie en hoop tekort komen. Het gevaar bestaat dat de christelijke zending ons iets louter utopisch lijkt of in elk geval iets dat onze krachten te boven gaat. Maar als we de Verrezen Jezus beschouwen die mee op weg gaat met de Emmaüsgangers (cf. Lc. 24,13-15), kan ons vertrouwen herleven. Deze scène uit het Evangelie is een echte ‘liturgie van de weg’ die vooraf gaat aan de liturgie van het Woord en het gebroken Brood en die ons zegt dat Jezus ons vergezelt bij elke stap. De twee leerlingen, getroffen door het schandaal van het kruis, keren naar huis terug lopend over de weg van de nederlaag. In hun harten dragen zij een hoop die vervlogen is, en een droom die niet verwerkelijk is. De vreugde van het Evangelie heeft in hen plaats gemaakt voor droefheid. Wat doet Jezus? Hij oordeelt hen niet, maar wandelt mee met hen. In plaats van een muur op te trekken, opent hij een bres. Geleidelijk aan verandert Hij hun wanhoop, doet Hij hun harten branden en opent Hij hun ogen als Hij het Woord verkondigt en het Brood breekt. Op dezelfde manier heeft de christen niet alleen de taak van de missie, maar ervaart hij zelfs te midden van vermoeidheid en onbegrip dat ‘Jezus met hem mee gaat, met hem spreekt, met hem ademt, met hem werkt. De levende Jezus leeft met hem te midden van de missionaire inzet’ (Evangelii Gaudium, 266).

Jezus doet het zaad groeien. Tenslotte is het belangrijk dat we uit het Evangelie de stijl van de verkondiging leren. Niet zelden, ook met de beste bedoelingen, kan het gebeuren dat we ons laten verleiden door verlangen naar macht, proselitisme of intolerant fanatisme. Het Evangelie echter leert ons elke afgodendienst van macht en succes, elke buitensporige bezorgdheid voor structuren en een zekere angst die meer gesteld is op verovering dan op dienstbaarheid, af te wijzen. Het zaad van het Koninkrijk, hoewel heel klein en onzichtbaar en soms onbeduidend, groeit in stilte dankzij het onophoudelijke werk van God: “Het gaat met het Rijk Gods als met een man die zijn land bezaait; hij slaapt en staat op, ‘s nachts en overdag, en onderwijl kiemt het zaad en schiet op, maar hij weet niet hoe” (Mc. 4, 26-27). Dit is ons primaire vertrouwen: God overtreft onze verwachtingen en verrast ons voortdurend door zijn vrijgevigheid door de vruchten van onze arbeid te laten groeien op een wijze die de berekeningen van menselijk rendement overtreft.

Door dit evangelisch vertrouwen openen we ons voor de stille werking van de Geest die de basis is van de missie. Er is geen roepingenpastoraal of christelijke missie mogelijk zonder toegewijd en contemplatief gebed. In die zin moet men het christelijke leven voeden door het luisteren naar het Woord van God en vooral zorg dragen voor een persoonlijke relatie met de Heer in de eucharistische aanbidding, de bevoorrechte ‘plaats’ van de ontmoeting met God.

Deze intieme vriendschap met de Heer zou ik sterk willen aanmoedigen, vooral om van boven nieuwe roepingen tot het priesterschap en het religieuze leven af te smeken. Het volk van God moet geleid worden door herders die hun leven durven geven aan de dienst van het Evangelie. Ik vraag daarom aan parochiegemeenschappen, verenigingen en de vele gebedsgroepen die er in de Kerk zijn: in weerwil van de bekoring van de ontmoediging, blij bidden dat de Heer arbeiders voor de oogst stuurt en ons priesters geeft die verliefd zijn op het Evangelie en in staat zijn hun broeders nabij te zijn en zo een levend teken van Gods barmhartige liefde zijn.

Beste broeders en zusters, ook vandaag kunnen wij het vuur van de verkondiging terugvinden en jongeren aanmoedigen in de voetstappen van Christus te treden. Tegenover het algemeen gevoel van een geloof dat vermoeid is of gereduceerd wordt tot een ‘to do-list’, verlangen onze jongeren de steeds actuele aantrekkingskracht van de figuur van Jezus te ontdekken, om zich te laten bevragen en uitdagen door zijn woorden en gebaren en, tenslotte, om te dromen, dankzij Hem, van een leven dat helemaal menselijk is en blij om het door te brengen in liefde.

De allerheiligste Maagd Maria, Moeder van onze Redder, had de durf om die droom die God met haar had, te omarmen en zij legde haar jeugd en haar enthousiasme in zijn handen. Mogen we op haar voorspraak dezelfde openheid van hart verkrijgen, de bereidheid om op de roep van de Heer ook zelf “Hier ben ik” te antwoorden en de vreugde om op weg gaan (cf. Lk 1, 39), zoals zij, om Hem aan de hele wereld te verkondigen.

Vanuit het Vaticaan, 27 november 2016
Eerste zondag in de Advent

Franciscus

*Vertaald voor RKDocumenten.nl van Stichting Interkerk door:
Roepingenpastoraal Vlaanderen
Redactie voor het SRKK: drs. W.H. van den Dool
Copyright: Libreria Editrice Vaticana / SRKK*

BOODSCHAP

van paus Franciscus voor Wereld Communicatie Dag 2017

24 januari 2017

“Weest niet bevreesd, want Ik ben bij u” (Jes. 43, 5)

Hoop en vertrouwen meedelen in onze tijd

De toegang tot de communicatiemiddelen is dankzij de technologische ontwikkeling zodanig dat zeer veel mensen de gelegenheid hebben onmiddellijk berichten te delen en ze overal te verspreiden. Deze berichten kunnen goed of slecht, waar of niet waar zijn. Reeds onze oude vaders in het geloof spraken over de menselijke geest als over een molensteen die, bewogen door water, niet kan worden gestopt. De molenaar heeft echter de mogelijkheid om te beslissen of hij er graan of onkruid maalt. De geest van de mens is steeds actief en houdt niet op hetgeen hij ontvangt, “te malen”, maar het is aan ons te beslissen wat voor materiaal wij leveren (vgl. Cassianus, Brief aan abt Leontius).

Ik zou graag willen dat deze boodschap al degenen zou kunnen bereiken en bemoedigen die hetzij in het kader van hun beroep, hetzij in persoonlijke relaties iedere dag zeer veel informatie “malen” om hun die zich voeden met de vruchten van hun communicatie, een geurend en goed brood te bieden. Ik zou allen willen aansporen tot een constructieve communicatie, die bij het afwijzen van vooroordelen jegens de ander een cultuur van ontmoeting begunstigt, waardoor men met een bewust vertrouwen naar de werkelijkheid kan kijken.

Ik geloof dat het noodzakelijk is de vicieuze cirkel van de vrees te doorbreken en de angstspiraal tot stilstand te brengen, die de vrucht is van de gewoonte de aandacht te vestigen op “slechte berichten” (oorlogen, terrorisme, schandalen en iedere soort mislukking bij de menselijke gebeurtenissen). Zeker, het gaat er niet om verkeerde informatie te bevorderen, waarbij het drama van het lijden zou worden genegeerd, noch in een naïef optimisme te vervallen dat zich niet laat raken door de aanstoot van het kwaad. Ik zou integendeel willen dat wij allen zouden trachten over het gevoel van misnoegen en berusting heen te stappen dat ons vaak aangrijpt en ons in apathie stort door angst te veroorzaken of ons de indruk te geven dat men aan het kwaad geen grens kan stellen. Bij een communicatiesysteem waar de logica geldt dat een goed

bericht geen indruk maakt en dus geen bericht is, en waar van het drama van het verdriet en het mysterie van het kwaad gemakkelijk een spektakel kan worden gemaakt, kan men overigens ertoe worden verleid het geweten te verdoven of af te glijden naar wanhoop.

Ik zou derhalve een bijdrage willen leveren aan het zoeken naar een open en creatieve stijl van communicatie, die nooit bereid is aan het kwaad een hoofdrol toe te staan, maar mogelijke oplossingen aan het licht probeert te brengen en daarbij tot een constructieve en verantwoorde benadering aanzet bij de personen aan wie men het bericht meedeelt. Ik zou allen willen uitnodigen de mannen en vrouwen van onze tijd verhalen te bieden die worden gekenmerkt door de logica van het “goede bericht”.

Het goede bericht

Het leven van een mens is niet alleen maar een steriele kroniek van gebeurtenissen, maar geschiedenis die erop wacht te worden verteld door middel van de keuze voor een interpretatie sleutel die in staat is de belangrijkste gegevens uit te kiezen en te verzamelen. De werkelijkheid heeft op zich geen eenduidige betekenis. Alles hangt af van de blik waarmee zij wordt waargenomen, van de “bril” waarmee wij het verkiezen ernaar te kijken: wanneer wij van lenzen wisselen, lijkt ook de werkelijkheid anders. Waar moeten wij derhalve van uitgaan om de werkelijkheid te lezen met de juiste “bril”?

Voor ons christenen kan de juiste bril om de werkelijkheid te ontcijferen alleen maar die van het goede bericht zijn, te beginnen bij het Goede Bericht bij uitstek: de “Blijde Boodschap van Jezus Christus, de Zoon van God” (Mar. 1, 1). Met deze woorden begint de evangelist Marcus zijn verhaal, met de verkondiging van de “blijde boodschap” die met Jezus heeft te maken, maar die meer dan dat zij informatie over Jezus biedt, veeleer de blijde boodschap is die Jezus zelf is. Wanneer men de bladzijden van het evangelie leest, ontdekt men immers dat de titel van het werk beantwoordt aan de inhoud ervan, en vooral dat deze inhoud de persoon van Jezus zelf is.

Deze blijde boodschap die Jezus zelf is, is niet goed, omdat zij zonder lijden is, maar ook omdat ook het lijden in een ruimer kader wordt beleefd als een wezenlijk deel van zijn liefde voor de Vader en de mensheid. In Christus is God solidair geworden met iedere menselijke situatie door ons te openbaren

dat wij niet alleen zijn, omdat wij een Vader hebben die zijn kinderen nooit kan vergeten. “Weest niet bevreesd, want Ik ben bij u” (Jes. 43, 5): dit is het troostende woord van een God die zich van oudsher voegt in de geschiedenis van zijn volk. In zijn geliefde Zoon gaat deze belofte van God - “Ik ben bij u” - zover dat zij onze zwakheid op zich neemt tot en wel in die mate dat zij onze dood sterft. In Hem worden duisternis en dood een plaats van vereniging met het Licht en het Leven. Zo wordt een hoop geboren die voor ieder toegankelijk is, juist op een plaats waar het leven de bitterheid van de mislukking kent. Het betreft een hoop die niet teleurstelt, omdat Gods liefde in onze harten is uitgestort (vgl. Rom. 5, 5) en het nieuwe leven doet ontkiemen, zoals een plant groeit uit het in de aarde gevallen zaad. In dit licht wordt ieder nieuw drama dat plaatsvindt in de geschiedenis van de wereld, ook het scenario van een mogelijk blijde boodschap, daar de liefde er altijd in slaagt de weg van de nabijheid te vinden en harten te doen verheffen die in staat zijn zich te laten raken, gezichten die in staat zijn zich niet terneer te laten slaan, handen die bereid zijn op te bouwen.

Het vertrouwen in het zaad van het rijk

Om zijn leerlingen en de menigten in deze evangelische mentaliteit in te wijden en hun de juiste “bril” te verschaffen waarmee men de logica van de liefde die sterft en verrijst, kan benaderen, nam Jezus zijn toevlucht tot parabels, waarin het Rijk Gods vaak wordt vergeleken met zaad dat zijn levenskracht nu juist ontplooit, wanneer het sterft in de aarde (vgl. Mar. 4, 1-34). Gebruik maken van beelden en metaforen om de nederige macht van het Rijk mede te delen is niet een manier om het belang en de noodzaak ervan te verkleinen, maar een barmhartige vorm die de toehoorder de “ruimte” laat voor de vrijheid om deze te aanvaarden en ook op zichzelf te betrekken. Bovendien is het een bevoorrechte wijze om de immense waardigheid van het Paasmysterie tot uitdrukking te brengen en zo beelden, meer dan begrippen, de paradoxale schoonheid laten meedelen van het nieuwe leven in Christus, waar vijandschap en kruis Gods heil niet teniet doen, maar verwezenlijken, waar zwakheid sterker is dan iedere menselijke macht, waar mislukking het voorspel kan zijn van een grotere vervulling van alles in de liefde. Immers juist zo rijpt en verdiept zich de hoop op het Rijk Gods: “Het gaat met het Rijk Gods als met een man die zijn land bezaait: Hij slaapt en staat op, ’s nachts en overdag, en onderwijl kiemt het zaad en schiet op” (Mar. 4, 26-27).

Het Rijk Gods is al te midden van ons, als een zaad dat voor een oppervlakkige blik is verborgen en waarvan de groei in stilte gebeurt. Wie ogen heeft die door de Heilige Geest helder zijn geworden, slaagt erin het te zien ontkiemen en laat zich de vreugde om het Rijk niet ontnemen vanwege het altijd aanwezige raaigras.

De horizonen van de Geest

De hoop die is gebaseerd op de blijde boodschap die Jezus is, doet ons onze blik omhoog richten en brengt ons ertoe Hem te aanschouwen in het liturgische kader van het feest van Hemelvaart. Terwijl het lijkt dat de Heer zich van ons verwijdt, verbreden zich in werkelijkheid de horizonen van de hoop. Iedere man en iedere vrouw kan immers in Christus, die ons mens-zijn tot de hemel verheft, de volledige vrijheid hebben om “binnen te treden in het heiligdom door het bloed van Jezus, de nieuwe en levende weg die Hij voor ons opent, dwars door het voorhangsel heen, dat wil zeggen zijn lichaam” (vgl. Heb. 10, 19-20). Door “de kracht van de Heilige Geest” kunnen wij “getuigen” zijn en verkondigers van een nieuwe, verlost mensheid “tot het einde der aarde” (Hand. 1, 7-8).

Het vertrouwen in het zaad van het Rijk Gods en in de logica van Pasen kan alleen maar ook onze wijze van communiceren vorm geven. Dit vertrouwen stelt ons in staat - in de vele vormen waarmee vandaag communicatie plaatsvindt - werkzaam te zijn in de overtuiging dat het mogelijk is de blijde boodschap, aanwezig in de werkelijkheid van iedere geschiedenis en het gelaat van iedere persoon, te ontdekken en te belichten.

Wie zich met geloof laat leiden door de Heilige Geest, wordt in staat gesteld in iedere gebeurtenis te onderscheiden wat er tussen God en de mensheid gebeurt, omdat hij erkent hoe Hijzelf in het dramatisch scenario van deze wereld het verloop van een heilsgeschiedenis aan het schrijven is. De draad waarmee deze heilige geschiedenis wordt geweven, is de hoop en zijn wever niemand anders dan de Geest, de vertrooster. De hoop is de nederigste van de deugden, omdat zij verborgen blijft in de plooien van het leven, maar zij is gelijk aan de zuurdesem die heel het meel doet gisten. Wij voeden haar door steeds opnieuw de Blijde Boodschap te lezen, het evangelie dat in zeer veel uitgaven “herdrukt is in de levens van de heiligen, mannen en vrouwen die beelden van Gods liefde zijn geworden. Ook vandaag zaait de Geest in ons het verlangen naar het Rijk door middel van zeer veel levende

“kanalen”, door middel van mensen die zich te midden van het drama van de geschiedenis laten leiden door de Blijde Boodschap en in het duister van deze wereld als het ware lichtbakens zijn die de koers verlichten en nieuwe paden van vertrouwen en hoop openen.

Uit het Vaticaan, 24 januari 2017

Franciscus

Vertaling: drs. H.M.G. Kretzers

Copyright: Liberia Editrice Vaticana/SRKK

BOODSCHAP

van paus Franciscus voor de Werelddag van de Armen (19 november 2017)

13 juni 2017

33e zondag van de Tijd door het jaar, 19 november 2017

Laten wij niet liefhebben met woorden, maar met daden

1. “Kinderen, wij moeten niet liefhebben met woorden en leuzen, maar met concrete daden” (1 Joh. 3, 18). Deze woorden van de apostel Johannes brengen een opdracht tot uitdrukking die geen enkele christen mag negeren. De ernst waarmee de “beminde leerling” het gebod van Jezus tot aan onze dagen doorgeeft, wordt nog meer benadrukt door de tegenstelling waarop dit wijst tussen de “holle woorden” die wij vaak in de mond nemen, en de concrete daden waaraan wij geroepen zijn ons te meten. De liefde duldt geen alibi: wie wil liefhebben zoals Jezus heeft liefgehad, moet zich zijn voorbeeld eigen maken, vooral wanneer men geroepen is de armen lief te hebben. De wijze waarop de Zoon van God liefheeft, is welbekend en Johannes herinnert eraan in duidelijke bewoordingen. Zij is gebaseerd op twee dragende pijlers: God heeft als eerste liefgehad (vgl. 1 Joh. 4, 10.19) en Hij heeft liefgehad door zichzelf geheel te geven, tot en met zijn eigen leven (vgl. 1 Joh. 3, 16).

Een dergelijke liefde mag niet zonder antwoord blijven. Ook al is zij van één kant gekomen, dat wil zeggen zonder ook maar iets in ruil ervoor te vragen, toch zet zij het hart zozeer in vuur en vlam dat ieder zich ertoe aangezet voelt om haar te beantwoorden ondanks eigen beperkingen en zonden. En dit is mogelijk, als de genade van God, zijn barmhartige liefde wordt ontvangen, voor zover mogelijk, in ons hart, zodat zij onze wil en ook onze gevoelens beweegt tot liefde voor God zelf en voor de naaste. Zo kan de barmhartigheid die om zo te zeggen opwelt uit het hart van de Drie-eenheid, ons leven in beweging zetten en medelijden en werken van barmhartigheid voortbrengen voor de broeders en zusters die in nood verkeren.

2. “Die roepen in nood, naar hen luistert de Heer” (Ps. 34, 7: hier staat letterlijk: “Deze arme riep en de Heer luisterde naar hem” red.). De Kerk heeft van oudsher het belang van zo’n kreet begrepen. Wij hebben vanaf de eerste bladzijden van de Handelingen van de apostelen een groot getuigenis

hiervan, daar waar Petrus vraagt om zeven mannen “vol van geest en wijsheid” (6, 3) te kiezen om de dienst van de hulp aan de armen op zich te nemen. Dit is zeker een van de eerste tekenen waarmee de christengemeente zich presenteerde op het wereldtoneel: de dienst aan de armsten. Dit alles was voor haar mogelijk, omdat zij had begrepen dat het leven van de leerlingen van Jezus tot uitdrukking moest komen in een zodanige broederschap en solidariteit dat die beantwoordden aan het belangrijkste onderricht van de Meester, die had verkondigd dat de armen zalig en erfgenamen van het Rijk der hemelen (vgl. Mat. 5, 3) zijn.

“Zij waren gewoon hun bezittingen en goederen te verkopen en die onder allen te verdelen naar ieders behoefte” (Hand. 2, 45). Deze uitdrukking laat duidelijk de levendige bezorgdheid van de eerste christenen zien. De evangelist Lucas, de gewijde auteur die meer dan ieder ander ruimte heeft gemaakt voor de barmhartigheid, bedrijft in het geheel geen retoriek, wanneer hij de praktijk van het samen delen van de eerste gemeenschap beschrijft. Integendeel, wanneer hij hierover vertelt, wil hij tot de gelovigen van iedere generatie, en dus ook tot ons, spreken om ons te steunen in het getuigenis en ons handelen ten gunste van de meest behoeftigen aan te moedigen. Hetzelfde onderricht wordt met evenveel overtuiging gegeven door de apostel Jacobus, die in zijn brief krachtige en indringende uitdrukkingen gebruikt: “Luistert, lieve broeders: heeft God niet de armen naar de wereld uitverkoren om rijk te zijn in het geloof en erfgenamen van het koninkrijk dat Hij beloofd heeft aan wie Hem liefhebben. Maar gij hebt de arme veracht. Zijn het niet de rijken die u onderdrukken en u voor de rechtbank slepen? [...] Broeders, wat baat het een mens dat hij geloof heeft, als hij geen daden kan laten zien? Kan zo’n geloof hem soms redden? Stel dat een broeder of zuster geen kleren heeft en niets om te eten, en iedereen van u zou zeggen: ‘Geluk ermee! Houd u warm en eet maar goed,’ en hij zou niets doen om in hun stoffelijke nood te voorzien - wat heeft dat voor zin? Zo is ook het geloof, op zichzelf genomen, zonder zich in daden te uiten, dood” (2, 5-6.14-17).

3. Er zijn echter momenten geweest dat de christenen niet volledig hebben geluisterd naar deze oproep door zich te laten besmetten met een wereldse mentaliteit. Maar de Heilige Geest heeft niet opgehouden hen eraan te herinneren de blik strak gericht te houden op het wezenlijke. Hij heeft immers mannen en vrouwen doen opstaan die op verschillende wijzen hun leven hebben aangeboden ten dienste van de armen. Hoeveel bladzijden

geschiedenis zijn er in deze tweeduizend jaar geschreven door christenen die in alle eenvoud en nederigheid en met de edelmoedige fantasie van de naastenliefde hun armste broeders en zusters hebben gediend!

Onder hen valt vooral het voorbeeld van Franciscus van Assisi op, dat door talrijke andere heilige mannen en vrouwen in de loop der eeuwen is gevolgd. Hij stelde zich niet tevreden met de lepralijders te omarmen en hun een aalmoes te geven, maar hij besloot naar Gubbio te gaan om bij hen te zijn. Hijzelf zag in deze ontmoeting de omslag van zijn bekering: “Toen ik in zonde leefde, leek het mij te bitter lepralijders te zien en de Heer zelf bracht mij onder hen en betoonde hun barmhartigheid. En toen ik mij van hen verwijderde, werd wat mij bitter leek, bij mij veranderd in zachtheid van ziel en lichaam” (Test. 1-3: FF 110). Dit getuigenis laat de omvormende kracht zien van de naastenliefde en de levensstijl van de christenen.

Laten wij niet aan de armen denken als alleen maar degenen voor wie eenmaal per week het vrijwilligerswerk iets goeds moet doen of nog minder: degenen voor wie geïmproviseerde gebaren van goede wil moeten worden gemaakt om het geweten gerust te stellen. Deze ervaringen, hoe goed en nuttig ook om te sensibiliseren voor de noden van zoveel broeders en zusters en de ongerechtigheden die vaak de oorzaak ervan zijn, zouden moeten leiden tot een ware ontmoeting met de armen en ruimte moeten maken voor een samen delen dat een levensstijl wordt. In feite is het zo: het gebed, de weg van het leerlingchap en de bekering vinden in de naastenliefde die samen delen wordt, de bevestiging van hun evangelische authenticiteit. En uit deze levensstijl komen vreugde en gemoedsrust voort, omdat wij met onze eigen handen het vlees van Christus aanraken. Als wij werkelijk Christus willen ontmoeten, is het noodzakelijk dat wij zijn lichaam aanraken in het gewonde lichaam van de armen als antwoord op de sacramentele communie, ontvangen in de eucharistie. Het Lichaam van Christus, gebroken in de heilige eucharistie, laat zich door de gedeelde naastenliefde terugvinden in het gelaat en de persoon van de zwakste broeders en zusters. Nog steeds klinken de woorden van de heilige bisschop Chrysostomus actueel: “Als u het lichaam van Christus wilt eren, veracht het dan niet, wanneer het naakt is; eert de eucharistische Christus niet met zijden paramenten, terwijl u deze andere Christus die door koude en naaktheid wordt gekweld, buiten de tempel verwaarloost” (Hom. in Matthaeum, 50,3: PG 58).

Wij zijn daarom geroepen de hand uit te steken naar de armen, hen te ontmoeten, hen in de ogen te kijken, hen te omarmen om hun de warmte van de liefde die de cirkel van eenzaamheid verbreekt, te laten voelen. Hun hand die naar ons wordt uitgestoken, is ook een uitnodiging om buiten onze zekerheden en ons gemak te treden en de waarde te erkennen die de armoede op zich vormt.

4. Laten wij niet vergeten dat voor de leerlingen van Christus de armoede vóór alles een roeping is om de arme Jezus te volgen. Het is een weg achter Hem aan en met Hem, een weg die leidt naar de zaligheid van het Rijk der hemelen (vgl. Mat. 5, 3; Luc. 6, 20). Armoede betekent een nederig hart dat de eigen toestand van een beperkt en zondig schepsel weet te aanvaarden om de verleiding van almacht te overwinnen, die de illusie wekt onsterfelijk te zijn. Armoede is een houding van het hart die verhindert aan geld te denken, aan een carrière, aan luxe als levensdoel en voorwaarde voor geluk. Het is juist de armoede die de voorwaarden schept om ondanks de eigen beperktheden de persoonlijke en maatschappelijke verantwoordelijkheden vrij op zich te nemen in vertrouwen op de nabijheid van God en gesteund door zijn genade. Armoede in deze zin is de maatstaf die het mogelijk maakt een juist gebruik van materiële goederen in te schatten en ook op een niet egoïstische en bezitterige wijze banden en gevoelens te beleven (vgl. Catechismus van de Katholieke Kerk, nr. 2545).

Laten wij ons daarom het voorbeeld van de heilige Franciscus, getuige van een echte armoede, eigen maken. Juist omdat hij de ogen op Christus gericht hield, wist hij Hem te herkennen en te dienen in de armen. Als wij daarom onze doeltreffende bijdrage willen aanbieden voor een verandering van de geschiedenis door een ware ontwikkeling tot stand te brengen, is het noodzakelijk dat wij luisteren naar de kreet van de armen en ons ervoor inzetten hen uit hun toestand van marginalisering te halen. Tegelijkertijd herinner ik de armen die in onze steden en gemeenschappen leven, eraan niet de zin voor de evangelische armoede te verliezen die zij in hun leven met zich meedragen.

5. Wij kennen de grote moeilijkheid die in de hedendaagse wereld naar voren komt om duidelijk de armoede te identificeren. En toch, zij stelt ons iedere dag vragen in duizenden gezichten, waarop we kunnen aflezen: leed, marginalisering, onderdrukking, geweld, martelingen en gevangenschap,

oorlog, beroving van vrijheid en waardigheid, onwetendheid en analfabetisme, een noodsituatie op het gebied van de gezondheidszorg en het gebrek aan werk, mensenhandel en vormen van slavernij, ballingschap en ellende, gedwongen migratie. Armoede heeft het gezicht van vrouwen, mannen en kinderen die voor laaghartige belangen worden uitgebuit, vertrappt door de perverse logica van de macht en het geld. Wat voor een meedogenloze en eindeloze lijst is men gedwongen samen te stellen als het gaat om de armoede als vrucht van maatschappelijk onrecht, van morele ellende, van de hebzucht van weinigen en de algemeen geworden onverschilligheid!

Terwijl wij in onze dagen steeds meer de onbeschaamde rijkdom zien die zich opstapelt in de handen van enkele bevoorrechten, en die vaak gepaard gaat met illegaliteit en krenkende uitbuiting van de menselijke waardigheid, zien we helaas de aanstootgevende verbreiding van de armoede in heel de wereld in grote sectoren van de maatschappij. Ten opzichte van dit scenario kan men niet werkeloos blijven en nog minder hierin berusten. Het is nodig om met een nieuwe visie te antwoorden op de armoede die de ondernemingsgeest van zoveel jongeren belemmert en hen verhindert werk te vinden, op de armoede die de zin voor verantwoordelijkheid afstompt en ertoe leidt de voorkeur te geven aan afschuiven en het zoeken naar privileges, op de armoede die de gemeenschappelijke bronnen vergiftigt en de ruimte voor professionaliteit beperkt en zo afbreuk doet aan de verdienste van wie werkt en produceert.

Al deze armen - zoals de zalige Paulus VI graag zei - behoren “door evangelisch recht” tot de Kerk (Toespraak bij de opening van de tweede zitting van het Tweede Vaticaans Oecumenisch Concilie, 29 september 1963) en verplichten tot een fundamentele keuze voor hen. Zalig daarom de handen die zich openen om de armen te ontvangen en hun te hulp te komen: het zijn de handen die hoop brengen. Zalig de handen die iedere barrière van cultuur, godsdienst en nationaliteit overwinnen door olie van vertroosting op de wonden van de mensheid te gieten. Zalig de handen die zich openen zonder iets in ruil daarvoor te vragen, zonder “als”, zonder “maar”, en zonder “misschien”: het zijn handen die op broeders en zusters de zegen van God doen neerdalen.

6. Aan het slot van het Jubileum van de Barmhartigheid heb ik de Kerk de Werelddag van de Armen willen aanbieden, opdat in heel de wereld de christelijke gemeenschappen steeds meer en beter een concreet teken worden van de liefde van Christus voor de laatsten en de meest behoeftigen. Ik wil

dat aan de andere Werelddagen die door mijn voorgangers zijn ingesteld, deze dag wordt toegevoegd, die in het geheel ervan een complementierend en buitengewoon evangelisch element inbrengt, namelijk, de voorkeur van Jezus voor de armen.

Ik nodig heel de Kerk en de mannen en vrouwen van goede wil uit op deze dag hun blik gericht te houden op allen die hun handen uitstrekken en om hulp schreeuwen en om onze solidariteit vragen. Het zijn onze broeders en zusters, geschapen en bemind door de ene hemelse Vader. Deze Dag wil op de eerste plaats de gelovigen ertoe aan zetten te reageren op de wegwerpcultuur en de cultuur van verspilling door zich de cultuur van de ontmoeting eigen te maken. Tegelijkertijd is de uitnodiging gericht tot allen, tot welke godsdienst zij ook behoren, om zich open te stellen voor het samen delen met de armen in iedere vorm van solidariteit, als concreet teken van broederschap. God heeft voor allen hemel en aarde geschapen; het zijn helaas de mensen die grenzen, muren en omheiningen hebben opgericht en daarmee de oorspronkelijke gave, die bestemd was voor de mensheid zonder enige uitsluiting, hebben verdraaid.

7. Ik wil dat de christelijke gemeenschappen in de week die voorafgaat aan de Werelddag van de Armen, die dit jaar 19 november zal zijn, de 33e zondag van de tijd door het jaar, zich ervoor inzetten om zeer veel ogenblikken van ontmoeting en vriendschap, solidariteit en concrete hulp te creëren. Zij zullen zo armen en vrijwilligers kunnen uitnodigen om samen deel te nemen aan de eucharistie van deze zondag, zodat de viering van het Hoogfeest van onze Heer Jezus Christus, Koning van het Heelal op de volgende zondag nog authentieker wordt. Het koningschap van Christus komt immers in heel zijn betekenis juist op Golgota naar voren, wanneer de Onschuldige, genageld aan het kruis, arm en verstoken van alles, de volheid van de liefde van God belichaamt en openbaart. Zijn volkomen overgave aan de Vader brengt zijn algehele armoede tot uitdrukking en maakt tegelijkertijd de macht van deze Liefde duidelijk, die Hem opwekt tot nieuw leven op de dag van Pasen.

Laten wij op deze zondag, als er armen in onze wijk leven die bescherming en hulp zoeken, tot hen naderen: het zal een gunstig ogenblik zijn om de God die wij zoeken, te ontmoeten. Laten wij hen overeenkomstig de leer van de Schrift (Gen. 18,3-5; Heb. 13,2) als bevoorrechte gasten aan onze tafel ontvangen; zij zullen leermeesters kunnen zijn die ons helpen het geloof op een consequentere wijze te beleven. Met hun vertrouwen en bereidheid om

hulp te ontvangen laten zij ons op een sobere en vaak vreugdevolle wijze zien, hoe doorslaggevend het is te leven van de essentie en ons te verlaten op de voorzienigheid van de Vader.

8. Laat aan de zovele concrete initiatieven die men op deze Dag zal kunnen verwezenlijken, steeds het gebed ten grondslag liggen. Laten wij niet vergeten dat het Onze Vader het gebed van de armen is. Het vragen om brood brengt immers tot uitdrukking het vertrouwen op God voor de eerste behoeften van ons leven. Alles wat Jezus ons heeft geleerd met dit gebed, wordt door de kreet van wie lijdt onder de ongewisheid van het bestaan en het gebrek aan het noodzakelijke, tot uitdrukking gebracht en samengevat. Aan de leerlingen die Jezus vroegen hen te leren bidden, heeft Hij geantwoord met de woorden van de armen die zich richten tot de ene Vader in wie allen zich als broeders en zusters herkennen. Het Onze Vader is een gebed dat zich in het meervoud uitdrukt: het brood dat men vraagt is “ons brood”, en dat brengt samen delen, deelname en gemeenschappelijke verantwoordelijkheid met zich mee. In dit gebed erkennen wij allen de eis iedere vorm van egoïsme te overwinnen om te naderen tot de vreugde van wederzijdse opvang.

9. Ik vraag aan mijn broeders in het bisschopsambt, de priesters, de diakens - die als roeping de zending hebben van de ondersteuning van de armen -, aan de gewijde personen, de verenigingen, de bewegingen en aan de uitgestrekte wereld van het vrijwilligerswerk om zich ervoor in te zetten dat met deze Werelddag van de Armen een traditie wordt ingesteld die een concrete bijdrage is aan de evangelisatie in de wereld van vandaag.

Moge deze nieuwe Werelddag een sterke oproep aan ons gelovig geweten zijn om steeds meer ervan overtuigd te zijn dat delen met de armen het ons mogelijk maakt het evangelie in zijn diepste waarheid te begrijpen. De armen zijn geen probleem: zij zijn een bron waaruit men kan putten om de essentie van het evangelie te aanvaarden en te beleven.

Uit het Vaticaan, 13 juni 2017

Gedachtenis van de Heilige Antonius van Padua

Franciscus

Vertaling: drs. H.M.G. Kretzers

Copyright: Liberia Editrice Vaticana/SRKK

RONDZENDBRIEF

aan de bisschoppen over het brood en de wijn voor de eucharistie

15 juni 2017

Congregatie voor de Goddelijke Eredienst en de Regeling van de Sacramenten

1. In opdracht van paus Franciscus richt de Congregatie voor de Goddelijke Eredienst en de Regeling van de Sacramenten zich tot de diocesane bisschoppen (en hen die door het recht met hen gelijkgesteld zijn) om hen eraan te herinneren, dat het allereerst aan hen toekomt om er op waardige wijze zorg te dragen voor wat nodig is voor de viering van de maaltijd des Heren (vgl. Le. 22,8.13). De bisschop is de voornaamste uitdeler van de mysteries van God, de leider, bevorderaar en behoeder van het gehele liturgische leven in de hem toevertrouwde Kerk (vgl. CIC canon 835, §1). Daarom komt het aan hem toe om te waken over de kwaliteit van het brood en de wijn die bestemd zijn voor de eucharistie, evenals ook over hen die zich bezig houden met de vervaardiging ervan. Als hulp daarvoor wordt herinnerd aan de geldende bepalingen en worden enkele praktische aanwijzingen voorgesteld.

2. Terwijl het tot nu toe over het algemeen enkele religieuze gemeenschappen waren die zorg droegen voor de vervaardiging van het brood en de wijn voor de viering van de eucharistie, worden deze benodigdheden tegenwoordig ook in supermarkten, in andere winkels en op internet verkocht. Om twijfel aan de geldigheid van de eucharistische materie uit te sluiten, raadt dit dicasterium de ordinarii aan om hieromtrent richtlijnen te geven, bijv. door garanties te verstrekken omtrent de eucharistische materie middels speciale certificaten.

De ordinarius is verplicht de priesters - vooral de pastoors en de rectoren van kerken - te herinneren aan hun verantwoordelijkheid om te controleren wie zorg draagt voor het vervaardigen van brood en wijn voor de viering en of de materie geschikt is.

Eveneens is het de aangelegenheid van de ordinarius om de fabrikanten van wijn en brood voor de eucharistie te informeren omtrent de normen en ze op te roepen om zich daar absoluut aan te houden.

3. De normen met betrekking tot de eucharistische materie, zoals deze zijn aangegeven in canon 924 van de CIC en in de nrs. 319-323 van de *Institutio generalis Missalis Romani*, werden al toegelicht in de instructie *Redemptionis Sacramentum* van deze Congregatie (25 maart 2004):

a) “Het brood dat in de viering van het heilig eucharistisch offer wordt gebruikt, dient ongedesemd te zijn, louter van tarwe en kort geleden gemaakt, zodat er geen gevaar van bederf is. Daaruit volgt derhalve dat brood van een andere substantie - ook al is het graan - of brood waarmee zo’n grote hoeveelheid van een materie, afwijkend van tarwe, is vermengd dat het naar de algemeen gangbare mening geen tarwebrood kan worden genoemd, volstrekt geen geldige materie vormt voor het volbrengen van het eucharistisch offer en sacrament. Het is een zwaar misbruik andere substanties, zoals vruchten, suiker of honing, toe te voegen aan het brood voor het opdragen van de Eucharistie. Het is duidelijk dat de hosties vervaardigd dienen te worden door hen die zich niet alleen onderscheiden door hun eerbiedwaardigheid, maar ook ervaren zijn in de bereiding ervan en beschikken over de passende instrumenten” (nr. 48).

b) “De wijn die bij de viering van het heilige eucharistische offer wordt gebruikt, moet natuurlijke druivenwijn zijn, zuiver en niet bedorven, en niet vermengd met vreemde bestanddelen. In de viering van de mis zelf dient daarbij een matige hoeveelheid water te worden vermengd. Er moet nauwkeurig voor gezorgd worden dat de voor de Eucharistie bestemde wijn in perfecte staat wordt bewaard en niet verzuurt. Het is beslist verboden wijn te gebruiken waarvan twijfel bestaat over de echtheid en de herkomst: de Kerk eist immers zekerheid met betrekking tot de noodzakelijke voorwaarden voor de geldigheid van de sacramenten. Evenmin mag er enig excuus aangevoerd worden ten gunste van welke andere soort drank dan ook, die geen geldige materie is” (nr. 50).

4. De Congregatie voor de Geloofsleer heeft in de *Rondzendbrief aan de voorzitters van de bisschoppenconferenties over het gebruik van brood met een laag glutengehalte en van most als materie van de eucharistie* (van 24 juli 2003, Prot. N. 89/78 - 17498) de normen bekend gemaakt m.b.t. personen die om verschillende, ernstige redenen geen normaal vervaardigd brood of normaal gegiste wijn tot zich kunnen nemen, bekend gemaakt:

a) “Hosties die volledig glutenvrij zijn, vormen geen geldige materie voor de viering van de Eucharistie. Hosties met een laag gluten-gehalte (gedeeltelijk glutenvrij) vormen geldige materie, indien zij een afdoende hoeveelheid gluten bevatten om er brood mee te maken zonder toevoeging van stoffen die er vreemd aan zijn en zonder gebruikmaking van procedés die het wezen van brood zouden veranderen” (A. 1-2).

b) “Most, een druivensap die vers is, dan wel geconserveerd door middel van methoden (bijvoorbeeld bevrozing) die haar gisting uitstellen zonder dat haar wezen daarbij verandert, vormt geldige materie voor de viering van de Eucharistie” (A. 3).

c) “Het komt de Ordinaris toe om toestemming te geven aan een afzonderlijke priester of leek om hosties met een laag gluten-gehalte of most te gebruiken voor de viering van de Eucharistie. De toestemming kan gewoonlijk worden gegeven voor de tijd dat de situatie voortduurt die aanleiding gaf voor de toestemming” (C.1).

5. Dezelfde Congregatie heeft bovendien beslist, dat eucharistische materie die met genetisch gemodificeerde organismen is vervaardigd, als geldige materie beschouwd kan worden (vgl. brief aan de prefect van de Congregatie voor de Goddelijke Eredienst en de Regeling van de Sacramenten, d.d. 9 december 2013, Prot. N. 89/78 - 44897).

6. Degenen die brood vervaardigen en wijn produceren voor de eucharistie, moeten zich bewust zijn, dat hun werk gericht is op het eucharistisch offer en dat dit eerlijkheid van hen vraagt, verantwoordelijkheid en competentie.

7. Om de naleving van de algemene normen te bevorderen, is het opportuun dat de ordinarii op het niveau van de bisschoppenconferentie overeenkomen om concrete bepalingen uit te vaardigen. Gelet op de complexiteit van de situaties en omstandigheden, alsook op het afgenomen respect voor heilige zaken, dringt zich de praktische noodzaak op dat, in opdracht van het bevoegde gezag, van de kant van de fabrikanten de authenticiteit van de eucharistische materie effectief gegarandeerd wordt, alsmede een passende distributie en verkoop ervan.

Daarbij wordt de suggestie gedaan, dat een bisschoppenconferentie bijvoorbeeld aan slechts één of aan verschillende religieuze gemeenschappen of een andere geschikte instelling de opdracht geeft om de noodzakelijke controle uit te oefenen op de vervaardiging, het bewaren en de verkoop van brood en wijn voor de eucharistie in het betreffende land en in andere landen, waarheen zij geëxporteerd worden. Eveneens is het. aan te bevelen dat het. brood en de wijn, die bestemd zijn voor de eucharistie, op de juiste wijze behandeld worden op de verkoopplaatsen.

Bij de Congregatie voor de Goddelijke Eredienst en de Regeling van de Sacramenten, 15 juni 2017, op het Hoogfeest van het Allerheiligst Lichaam en Bloed van Christus.

Robert kardinaal Sarah, prefect

+ Arthur Roche, aartsbisschop secretaris

Nederlandse vertaling © NRL

BRIEF

van de r.-k. bisschoppen van Nederland bij gelegenheid van de verkiezingen voor de Tweede Kamer op 15 maart 2017
28 februari 2017

Gezamenlijk verantwoordelijk voor het algemeen welzijn

“Bestudeer de voorstellen goed, bid en kies volgens je geweten.”

Op 15 maart a.s. kiezen we de leden voor de Tweede Kamer. Het is belangrijk dat we gaan stemmen.

Stemmen is een recht en een voorrecht omdat we leven in een democratische samenleving.

Maar het is ook een plicht om zodoende een bijdrage te leveren aan het algemeen welzijn. Bij verkiezingen kunnen we duidelijk maken wat we voor de mens en onze samenleving willen. Met deze

brief willen we, puttend uit de bron van ons rooms-katholieke geloof, u enkele gedachten meegeven

die voor een verantwoorde omgang met ons stemrecht van belang zijn.

Respect voor het leven

De kern van ons geloof is dat iedere mens is geschapen naar Gods beeld en gelijkenis en dat we de liefde van God in Jezus Christus hebben leren kennen. Hieruit vloeit allereerst voort dat het menselijk leven een geschenk is, een onaantastbare waardigheid heeft en bescherming verdient vanaf het moment van de conceptie tot aan het moment van de natuurlijke dood. Deze beschermwaardigheid geldt ook voor het huwelijk van man en vrouw en het gezin, door God in Zijn scheppingsordering bedoeld als de bron van nieuw menselijk leven. De idee dat geslachtelijke identiteit niet essentieel geworteld is in onze biologische seksualiteit en daarom naar eigen keuze veranderd kan worden, is onverenigbaar met de christelijke visie op het menselijk leven. Paus Franciscus heeft in *Amoris laetitia* gezegd, dat wij geroepen zijn om ons mens-zijn te bewaken en dat dit op de eerste plaats betekent dat wij het aanvaarden en respecteren, zoals het geschapen is.

Gelijk in waardigheid

De menselijke waardigheid en de daaraan verbonden rechten gelden voor iedereen, zonder uitzondering, omdat allen naar Gods beeld en gelijkenis geschapen zijn: vooral kinderen, ouderen, zij die in armoede leven, zieken,

vluchtelingen en anderen die kwetsbaar zijn. Alle mensen zijn gelijk in waardigheid. Het is daarom onaanvaardbaar dat velen, dichtbij en ver weg, geheel of gedeeltelijk in hun waardigheid worden aangetast door mensonwaardige levensomstandigheden zoals armoede, onderdrukking, discriminatie, gebrek aan onderwijs en zorg, sociale uitsluiting, geweld, terrorisme en oorlog. Hebben wij boodschap aan onze medemens wiens waardigheid wordt geschonden, dichtbij of ver weg?

Medemens-zijn

Ieder mens is een sociaal wezen, die voor zijn leven de gemeenschap nodig heeft. Maar er is meer: in de katholieke visie op mens en samenleving is de mens niet allereerst een autonoom individu, maar een persoon. Iemand die in gemeenschap met anderen vrij en verantwoordelijk moet handelen en die als medemens zijn naaste lief moet hebben en zo moet bijdragen aan menswaardig samenleven. Aan mensen die oud en eenzaam zijn en door de vermindering van hun lichamelijke en/of geestelijke krachten minder gemakkelijk aan de samenleving kunnen deelnemen, moet geen mogelijkheid tot levensbeëindiging worden aangeboden. We moeten in liefde en solidariteit daadwerkelijk onze verantwoordelijkheid tonen, de helpende hand en menselijke nabijheid bieden. De legalisering van levensbeëindiging vanwege een zogeheten ‘voltooid leven’ is met de leer van de rooms-katholieke Kerk volstrekt onverenigbaar

Solidariteit, geworteld in naastenliefde

In een samenleving waarin respect voor de menselijke waardigheid voorop staat, kiezen mensen ervoor om een naaste te zijn voor de ander door solidariteit. Solidariteit verstaat men vaak als het maatschappelijk spreiden van risico's om het welbegrepen eigenbelang te dienen. Solidariteit in christelijke zin gaat echter wezenlijk verder omdat het is geworteld in de onbaatzuchtige liefde voor de naaste zonder aanzien des persoons, zoals Jezus ons voorhoudt in de parabel van de barmhartige Samaritaan. Niet de waan van de dag of een politieke ideologie inspireren een christen tot inzet voor zijn naaste, maar het geloof dat God ons in Jezus Christus onvoorwaardelijk lief heeft en dat Zijn evangelie ons uitnodigt Gods liefde en barmhartigheid te leven en voor te leven. Dit betreft de inzet van ieder lid van de samenleving persoonlijk, maar is ook richtinggevend voor politici die voor de organisatie van de samenleving een bijzondere verantwoordelijkheid dragen.

Gezamenlijk verantwoordelijk

Wij allen gezamenlijk, maar in het bijzonder onze politici zijn verantwoordelijk voor het algemeen welzijn, de zorg voor een vreedzame, rechtvaardige en duurzame samenleving op lokaal, nationaal en internationaal niveau. Wat dit laatste betreft bepleiten wij een herwaardering van de -ook christelijke-waarden die ten grondslag liggen aan het Europese project als noodzakelijk fundament voor het in gezamenlijkheid bespreken en oplossen van problemen. Tot deze gezamenlijke verantwoordelijkheid hoort, zoals paus Franciscus in de encycliek *Laudato si'* heeft verklaard, ook een levensstijl die weet van de juiste maat houden ten behoeve van een verantwoorde economische ontwikkeling en bescherming van de natuur en het milieu.

Samen bouwen

Politici moeten niet appelleren aan angst, of een mentaliteit van ieder voor zich en eigenbelang, of wat verdeelt, maar aan zorg voor elkaar en solidariteit, aan wat verbindt. De tijdgeest lijkt er helaas meer een te zijn van het benadrukken van verschillen en verdeeldheid dan van het zoeken naar verbondenheid en eenheid. Laten we er voor waken te vervallen in boosheid, intolerantie, onverschilligheid en polarisatie. Dat zou onze gezamenlijke inzet voor het algemeen welzijn verlammen. In het stemhokje staan we voor de vraag hoe we, in het licht van het Evangelie, met onze stem op korte en lange termijn kunnen bijdragen aan een samenleving die is gebaseerd op menselijke waardigheid, solidariteit, grondrechten zoals de vrijheid van godsdienst en de vrijheid van onderwijs, sociale gerechtigheid, subsidiariteit, verdraagzaamheid en vrede tussen godsdiensten en culturen. Vrijheid van godsdienst en overtuiging is een kernwaarde van onze cultuur.

Een verantwoorde stem uitbrengen

Door het uitbrengen van onze stem kunnen we een bijdrage leveren aan het algemeen welzijn. Hiervoor dragen politici een belangrijke verantwoordelijkheid. Bij het uitbrengen van onze stem op een partij is het de fundamentele vraag: in hoeverre draagt deze partij bij aan het algemeen welzijn in overeenstemming met de uitgangspunten van het rooms-katholieke geloof? Staan zij voor de bescherming van het leven vanaf de bevruchting tot het natuurlijk levenseinde, ondersteunen zij gezinsvorming, mantelzorg, vrijwilligerswerk en de opvang van migranten? Aan de compassie met

de armen van deze wereld is niet alleen voldaan door vluchtelingen op te nemen. Welke andere initiatieven staan partijen voor om de solidariteit met de lijdenden van deze wereld gestalte te geven?

Staan zij pal voor de godsdienstvrijheid, armoedebestrijding, toegang tot goed onderwijs, kwaliteit van de zorg, correcte omgang met dieren, veiligheid, duurzaamheid en ontwikkelingssamenwerking? Paus Franciscus geeft ons in deze verkiezingstijd een wijs advies in onze omgang met politici die vragen om op hen te stemmen: “Bestudeer de voorstellen goed, bid en kies volgens je geweten” (Terugreis van Georgië en Azerbeidzjan, 2 oktober 2016).

Utrecht, 28 februari 2017

De rooms-katholieke bisschoppen van Nederland

TOEWIJDING NEDERLANDSE BISDOMMEN AAN HET ONBEVLEKTE HART VAN MARIA

21 maart 2017

Op zaterdag 13 mei aanstaande, - gedachtenis van de Heilige Maagd Maria van Fatima - worden de Rooms-Katholieke bisdommen in Nederland door de bisschoppen gezamenlijk toegewijd aan het Onbevleete Hart van Maria. Dit zal plaatsvinden in de Onze-Lieve-Vrouwebasiliek in Maastricht tijdens een vesperviering. Aanleiding is het jubileumjaar van de verschijningen van Maria in Fatima te Portugal, die honderd jaar geleden in 1917 plaatsvonden.

Vanaf 13 mei 1917 verscheen Maria zes keer aan drie herderskinderen in de buurt van het dorp Fatima. De verschijningen vonden telkens plaats op de dertiende van de maand, van 13 mei tot 13 oktober 1917, waarbij Maria aan de kinderen drie geheimen openbaarde, waarvan later bleek dat ze profetisch waren voor belangrijke gebeurtenissen in diezelfde eeuw. Eén daarvan had betrekking op de moordaanslag op paus Johannes Paulus II op het Sint Pietersplein te Rome in 1981, uitgerekend op de 13e mei, die hij ternauwernood overleefde. Later schonk de paus de kogel die hem bijna gedood had, aan het heiligdom van Fatima. Deze werd geplaatst in de kroon van het beeld van Maria in de Verschijningskapel.

De huidige paus Franciscus zal op 13 mei, de verjaardag van de eerste verschijning, Fatima bezoeken. Hij is overigens de vierde paus die naar dit bedevaartsoord zal pelgrimeren, dat jaarlijks door honderdduizenden pelgrims uit de hele wereld wordt bezocht.

Op dezelfde dag komen alle Nederlandse bisschoppen als pelgrims naar de Onze-Lieve-Vrouwebasiliek in Maastricht om daar gezamenlijk hun bisdommen en alle mensen die in de bisdommen wonen, toe te wijden aan het Onbevleete Hart van Maria. De bisschoppen doen dat ‘in het gelovige besef dat Maria ons brengt bij Christus. Zij vraagt ons te doen wat Christus ons zegt (Johannes 2, 5). Maria, die zelf heeft gezegd “Mij geschiede naar uw woord” (Lucas 1, 38) helpt ons om te leven in overgave aan God.’

Door deze toewijding aan het Onbevleete Hart van Maria hopen de bisschoppen dat alle gelovigen gesterkt worden om als Kerk in Nederland de weg door het leven te gaan in geloof, hoop en liefde, met vreugde en vertrouwen, naar God de hemelse Vader. De bisschoppen nodigen gelovigen uit bij deze vesperviering, die begint om 15.00 uur, aanwezig te zijn.

Gebedsprentjes

Ter gelegenheid van deze gebeurtenis worden gebedsprentjes gedrukt met daarop de afbeelding van het beeld van de Heilige Maagd Maria van Fatima met op de achterzijde het gebed 'Toewijding aan het Onbevleete Hart van Maria' zoals dat ook in het heiligdom van Fatima wordt verspreid en gebeden. Dat gebed zal door de bisschoppen gezamenlijk worden gebeden tijdens genoemde vesperviering in Maastricht. De gebedsprentjes zijn binnenkort te bestellen, de bestelinformatie wordt dan ook bekend gemaakt.

NEDERLANDSE BISSCHOPPENCONFERENTIE BIDT MEE MET ENGELSE BISSCHOPPEN VOOR SLACHTOFFERS AANSLAG 23 maart 2017

De Nederlandse bisschoppenconferentie heeft aan kardinaal Vincent Nichols, aartsbisschop van Westminster en voorzitter van de bisschoppenconferentie van Engeland en Wales, haar gebedsverbondenheid tot uitdrukking gebracht, nu in het hart van Londen onschuldige burgers getroffen werden door een aanslag.

De Nederlandse bisschoppen beloofden met hun ambtsbroeders in Engeland mee te bidden voor de slachtoffers en hun families. Hun gebed geldt tevens de samenleving van Groot-Brittannië als geheel: dat in reactie op de schok van de aanslag een gezindheid van solidariteit en liefde het mag winnen van gevoelens van boosheid en angst.

BISSCHOPPENCONFERENTIE VERWELKOMT NIEUWE BISSCHOP GRONINGEN-LEEWARDEN MGR. VAN DEN HOUT

1 april 2017

Vandaag is bekend geworden dat paus Franciscus tot bisschop van het bisdom Groningen-Leeuwarden heeft benoemd de hoogerwaarde heer dr. Ron van den Hout, sinds 2012 vicaris generaal in het bisdom 's-Hertogenbosch.

Namens de Nederlandse Bisschoppenconferentie, heeft mgr. Van den Hende de nieuwe bisschop welkom geheten als collega in de conferentie. Tevens beloofde Van den Hende aan het bisdom Groningen-Leeuwarden en de nieuwe bisschop verbondenheid in gebed, heel bijzonder in de komende weken van voorbereiding op de bisschopswijding en de start als vijfde bisschop van het noordelijke bisdom.

Mgr. Van den Hout (geboortjaar 1964) studeerde theologie in het Sint Janscentrum, de diocesane priesteropleiding van het bisdom 's-Hertogenbosch, en werd priester gewijd in 1993. Van den Hout studeerde Bijbelse theologie aan de Gregoriana-universiteit in Rome en promoveerde in 2009 aan de Radboud-universiteit in Nijmegen. Hij heeft ruime ervaring als pastoor en deken, en als docent aan verschillende priesteropleidingen.

BRIEF

van de Nederlandse bisschoppen aan Koptische bisschop Arseny 15 april 2017

Namens de Nederlandse Bisschoppenconferentie heeft bisschop Van den Hende van Rotterdam deze week een brief geschreven aan bisschop Arseny van de Koptische Orthodoxe Kerk in Nederland. Aanleiding van de brief waren de aanslagen op Palmzondag op twee Koptische kerken in Egypte. Daarbij vielen tientallen doden en ongeveer honderd gewonden. De koptisch-christelijke Kerk in Egypte is geregeld het doelwit van aanslagen.

“Namens de Rooms-Katholieke Bisschoppenconferentie in Nederland wil ik aan u ons medeleven overbrengen,” zo schrijft mgr. Van den Hende, voorzitter van de Bisschoppenconferentie. “Met u zijn wij geschokt over hetgeen de Koptische christenen is aangedaan. Heel bijzonder in de komende dagen, waarin wij het verlossend lijden en sterven van Jezus Christus gedenken en Zijn verrijzenis vieren, beloven wij met u in gebed verbonden te zijn.”

NIEUWE PRIESTERRAAD BISDOM ROTTERDAM VAN START 19 juni 2017

Op 30 mei was in het bisdomkantoor in Rotterdam een vergadering van de bisschop met de leden van de oude en de nieuwe samenstelling van de priesterraad. De gezamenlijke vergadering werd voorafgegaan door een lunch en het bidden van het kerkelijk middaggebed in de kapel.

In de voorbije weken werden verkiezingen gehouden ten behoeve van de samenstelling van de priesterraad voor de nieuwe periode van vijf jaar. Voorafgaande aan de verkiezingen werd het besluit genomen om voor de komende periode een kleinere priesterraad in te richten, met minder priesterleden, vanuit de diakens één toehoorder en vanuit de pastoraal werkers ook één toehoorder (eerder waren drie pastoraal werkers toehoorder).

De vicarissen-generaal zijn qualitate qua lid van de priesterraad.

In de gezamenlijke vergadering werd teruggekeken op de priesterraad in de afgelopen periode. Tevens werden meerdere voorstellen aangedragen voor gespreksonderwerpen in komende jaren.

De leden en toehoorders die afscheid namen zijn:

- W.P.L. Bakker
- Chr.N. Bergs
- A.J. van Deelen
- R.J.W. Franken
- W.E.F.M. Froger
- Th.J.J. van Steekelenburg
- J.M.L. Smies
- M.J.H.M. Hoogenbosch
- C.A. Koeleman
- R.I.M. Lijesen

De nieuw gekozen leden en toehoorders zijn:

- W.P.L. Broeders
- H.C. Flohr
- Th.A.H. van Klaveren
- C.W. Burgering
- H.M. van de Reep

De nieuwe samenstelling van de priesterraad voor de komende periode is:

- W.P.L. Broeders
- H.C. Flohr
- J.P.F. Glas
- A.J.M. van der Helm
- Th.A.H. van Klaveren
- J.C.M. Steenvoorden
- M.J.Th. Straathof
- H.A. Verbakel (vicaris-generaal, membra nata)
- T.F.M. Visser (vicaris-generaal, membra nata)
- C.W. Burgering (diaken, toehoorder)
- H.M. van de Reep (pastoraal werkster, toehoorder)

Mgr. J.H.J. van den Hende is voorzitter van de priesterraad. De bisschop kan statutair nog een lid aanwijzen.

Het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965) nam destijds het besluit dat in ieder bisdom een priesterraad moest worden ingericht. Het kerkelijk wetboek (1983), samengesteld in het licht van Vaticanum II, bepaalt aangaande de priesterraad het volgende: In elk bisdom dient een priesterraad ingesteld te worden, een groep priesters namelijk die als het ware de senaat van de bisschop is, het presbyterium vertegenwoordigend, wiens taak het is de bisschop in het bestuur van het bisdom volgens het recht te helpen om het pastorale welzijn van het hem toevertrouwde deel van het volk Gods zo goed mogelijk te bevorderen (canon 495 par. 1).

BRIEF

Nieuwe automatisering voor parochies

26 juni 2017

Rotterdam, 26 juni 2017

Aan de besturen van de r.-k. parochies in Bisdom Rotterdam

Geacht bestuur,

Graag vraag ik langs deze weg uw aandacht voor het volgende.

Nieuwe automatisering voor parochies

Door de bisschoppenconferentie van de RK kerk is recent besloten tot goedkeuring van de introductie en invoering van een nieuwe oplossing voor de automatisering van de onder de bisdommen vallende parochies. In deze brief wordt nader ingegaan op de achtergronden van dit besluit, de nieuwe gekozen oplossing en de in de komende periode te volgen weg daarnaar toe. Wij hebben de parochies en PCI-en hierover geïnformeerd tijdens de vicariaatsbijeenkomsten op 19 en 20 juni jl.

Huidige automatisering voor parochies

Tot op heden is het pakket Navision de automatiseringsoplossing die door de bisdommen wordt aangeboden aan de parochies voor het voeren van administraties op het gebied van de leden en de kerkbijdragen, de financiële administratie en de begraafplaatsenadministratie.

In de afgelopen periode is door de bisdommen gezamenlijk nagedacht over de wijze waarop in de toekomst aan de automatisering van de parochies vorm gegeven moet worden. Hiervoor bestonden diverse aanleidingen:

- *Technische staat Navision*

De techniek van de huidige versie van Navision raakt snel verouderd. Destijds is veel maatwerk in het pakket ingebouwd en dat maakt het al meerdere jaren onmogelijk om door Microsoft beschikbaar gestelde updates te installeren. Hoewel de door de parochies gebruikte versie van Navision op dit moment nog wel wordt ondersteund door de leverancier, zal dit in de nabije toekomst ophouden (zo is de verwachting). Het risico van software die niet langer ondersteund zou worden kunnen we niet lopen en dit moment willen we dan ook voor zijn.

- *Gebruiksonvriendelijkheid*

Navision wordt door veel gebruikers als gebruiksonvriendelijk ervaren, met name ook de financiële module. Met name het ontsluiten van informatie (lijsten, overzichten) blijft voor veel mensen erg ingewikkeld.

- *Ontwikkelingen rondom SILA*

Hoewel de koppeling met SILA in Navision momenteel prima werkt, is het niet goed mogelijk om Navision in te richten op de situatie waarin de koppeling met SILA verdwijnt en waarop de mutaties in het ledenbestand op een andere wijze tot stand moeten gaan komen. Op dit moment wordt landelijk intensief overlegd over het behoud van SILA c.q. een latere ontkoppeling. Hoewel het er thans niet verkeerd uit ziet, is het nog onduidelijk of en voor hoe lang dit gaat lukken. Wel is duidelijk dat landelijk een uniform alternatief voor SILA gezocht moet worden: het is ondoenlijk om binnen parochies c.q. bisdommen allerlei verschillende systemen naast elkaar te hanteren.

- *Ontwikkelingen in regelgeving rond privacy*

Met ingang van 1 mei 2018 zal nieuwe, strengere Europese regelgeving van kracht worden ten aanzien van privacy en inzage in de registratie van persoonsgegevens. Om op deze nieuwe regelgeving voorbereid te zijn, moet een mogelijkheid worden ontwikkeld om ieder geregistreerd lid van onze kerk direct (d.w.z. zonder tussenkomst van een persoon/organisatie) inzage te geven in de van hem/haar geregistreerde gegevens. Een dergelijke mogelijkheid, is binnen de huidige Navision omgeving niet te realiseren, maar moet in de nieuwe omgeving wel aanwezig zijn.

Nieuwe oplossing

De nieuwe automatisering voor parochies zal bestaan uit een gecombineerde oplossing van twee standaardoplossingen die, waar nodig, onderling gekoppeld zullen worden: Exact Online en DocBase.

Exact Online is een standaard oplossing voor het voeren van de financiële administratie van een organisatie, die door een groot aantal organisaties (groot en klein) wordt gebruikt. DocBase is een Document Management Systeem dat is gemaakt door het bedrijf Acanthis, gevestigd te Hardinxveld-Giessendam.

De combinatie van DocBase en Exact Online maakt het mogelijk om parochies een volledige nieuwe oplossing aan te bieden voor zowel de ledenadministratie,

de kerkbijdrage-administratie, de begraafplaatsenadministratie als ook de financiële administratie. Een bijkomend voordeel is dat DocBase ook een oplossing vormt voor de opslag van documenten, e-mails etc. bij leden en overige relaties. Ook het rechtstreeks aanmaken en opslaan van brieven behoort daarmee tot de mogelijkheden. Vanzelfsprekend zal ook in deze nieuwe oplossing worden voorzien in een koppeling met SILA, voor zolang deze koppeling door de politiek wordt toegestaan.

Wij zijn er van overtuigd dat wij met deze oplossingen, naast het voorbereid zijn op eisen die aan ons gesteld worden op grond van veranderende wet- en regelgeving, maximaal tegemoet kunnen komen aan de bezwaren die bij Navision golden op het gebied van gebruikersgemak en ontsluiting van informatie.

Naast de twee standaardoplossingen wordt een website/app gemaakt die voorlopig als werknaam MijnRKKerk heeft gekregen en waarmee we willen voorzien in de mogelijkheid om op een moderne manier met onze leden te communiceren. Daarbij kan het gaan om het inzage geven in de geregistreerde gegevens van leden, maar mogelijk ook het doorgeven van mutaties (bijvoorbeeld als de koppeling met SILA wegvalt) als ook het aanbieden van informatie, het doen van bestellingen en de betaling daarvan, etc.

Voorlichting en opleiding

Het is de bedoeling dat het nieuwe systeem, de combinatie van DocBase en ExactOnline, in het vierde kwartaal van 2017 voor iedereen beschikbaar komt. Dit betekent ook dat we in de loop van dat kwartaal de eerste parochies willen converteren naar de nieuwe omgeving. Uiterlijk per 31 december 2018 zouden alle parochies de overgang naar het nieuwe systeem gemaakt moeten hebben. De jaarafsluiting 2017 en het opstellen van de rekening en verantwoording over dat jaar kunnen nog in Navision geschieden. Per 30 juni 2019 wordt het gebruik van Navision beëindigd.

In samenhang hiermee worden in de tweede helft van het jaar 2017 cursusdagen georganiseerd om de overgang te begeleiden. Daarnaast zal (met name voor Exact Online) gebruik worden gemaakt van de mogelijkheid van e-learning. Om het nieuwe automatiseringsoplossing te introduceren, worden in de komende maanden in de bisdommen voorlichtingsavonden gepland.

Nieuwe-automatisering.nl

Natuurlijk willen we u in de komende periode uitgebreid op de hoogte houden van alle nieuwe ontwikkelingen. Ter ondersteuning van de informatievoorziening over de invoering van de nieuwe automatisering is ook een website in het leven geroepen waar u alle relevante informatie kunt vinden: www.nieuwe-automatisering.nl. In de komende tijd zal op deze site steeds nieuwe informatie worden opgenomen over de voortgang van het project. Ook zal op deze site informatie worden gegeven over opleidingen en gebruikershandleidingen.

Mocht deze brief u aanleiding geven tot directe vragen en/of opmerkingen, bent u van harte uitgenodigd contact op te nemen met de heer A.A.J.J. van Wersch via a.v.wersch@bisdomrotterdam.nl.

Wij vertrouwen u hiermee voor dit moment voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

mr J.C.G.M. Bakker,
algemeen econoom

HOMILIE

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende op het feest van Onze Lieve Vrouw van Lourdes met de zegening van een nieuw tabernakel, Kerk HH. Laurentius en Ignatius (Eendrachtskapel te Rotterdam), 11 februari 2017

Jesaja 66, 10-14c; Johannes 2, 1-11

Broeders en zusters in Christus, vandaag op deze bijzondere dag mogen wij een bijzonder evangelie horen. De bruiloft van Kana, zoals verwoord in het evangelie volgens Johannes. Misschien heeft u in het boekje met uw ene oog schuin de tekst meegelezen en met uw andere oog de schildering aan de linkerkant bewonderd in de absis. Die laat het eerste wonder zien dat de Heer doet in zijn openbare leven, of, zoals het bij Johannes heet, zijn eerste teken. De tekens, de wonderen die Hij doet, zijn niet bedoeld om de aandacht op zichzelf te vestigen of applaus te oogsten. Het teken van de Heer is gedaan en opgeschreven, opdat wij tot geloof komen. Zoals ook de leerlingen erbij waren en het zagen, ze stonden met hun neus vooraan en kwamen tot geloof. Tot geloof komen is wat belangrijk is als we de woorden van de Heer horen, want de Heer die in deze wereld is gekomen, is Gods Zoon. God heeft ons zozeer liefgehad dat Hij zijn enige Zoon heeft gestuurd, opdat wij leven.

Links afgebeeld is dus het teken dat de Heer stelt om ons tot geloof te brengen, bij de bruiloft van Kana. Aan de rechterkant ziet u ook een afbeelding die u bekend zal voorkomen, het Laatste Avondmaal, aan de vooravond van het lijden en sterven van de Heer. Er zit tijd, drie jaar, tussen dat eerste teken in Kana en de laatste avond voor zijn stervensuur. In de tussentijd is de Heer rondgetrokken van stad tot stad en van dorp naar dorp. Steeds opnieuw stelde de Heer tekens: Hij genas mensen, vergaf mensen hun zonden en deed zelfs enkelen uit de dood opstaan. En zijn leerlingen trokken met Hem mee. Er was een brood vermenigvuldiging, Hij gaf een grote massa mensen te eten.

Zo trok de Heer rond en velen geloofden in Hem. Maar er stonden ook mensen te wachten om Hem om te brengen, ze gingen met Hem in discussie. De Zoon van God die in de wereld komt, dwingt ons niet te geloven, Hij drukt ons geen vertrouwen door onze keel. De leerlingen die enthousiast waren, werden steeds enthousiaster. En wie zou dat niet zijn? Ze hadden alles achtergelaten om de Heer te volgen. Hoe groot moet dan ook de klap zijn

geweest dat de Heer werd gevangen genomen en gekruisigd. Hij die alleen liefde had verkondigd. En de mensen joelen onder het kruis, ze schreeuwen en spotten. En de leerlingen, die zo enthousiast waren, nemen de benen. Ze zijn bang en Petrus zegt zelfs: ik ken Hem niet.

Twee zijn er onder het kruis te vinden: de apostel Johannes en de moeder van Jezus, Maria. Heel bijzonder vandaag mogen we aan haar denken. Ze heeft een opdracht vervuld van enorme betekenis. Ze werd door de engel gevraagd de moeder van de Heer te worden. De engel zegt dat ze overschaduwd zal worden door de Geest die haar zwanger maakt. En Maria zegt: mij geschiede naar uw woord.

Ze is haar woord trouw gebleven. Ze heeft Jezus opgevoed en is met Hem meegetrokken, ze heeft zich verheugd en ze heeft verdriet gevoeld. En uiteindelijk is ze onder het kruis te vinden als de diepbedroefde moeder. Vandaag, op 11 februari, begonnen in 1858 de verschijningen van Maria aan het arme herderskind Bernadette in Lourdes. Het gezin was arm. Bernadette voorziet in het inkomen van de familie door schapen te hoeden. Naar dat kind, dat niet kon lezen of schrijven, komt Maria met haar boodschap. Het was best wel een strenge boodschap: volharden in gebed, je bekeren, geloof hechten aan de liefde van God.

Maria maakt zich aan Bernadette bekend als de Onbevleete. Maria is op een bijzondere manier voorbereid op Jezus. Iedere mens die geboren wordt, deelt in de erfzonde. Van Maria wordt gezegd dat zij onbevleete was. Mensen denken het te snappen: ja, ze was maagd. Maar de onbevleete ontvangenis wil zeggen dat ze zonder de smet van de erfzonde is ontvangen in de schoot van haar moeder. Dat wil zeggen, ze is aan haar leven begonnen zonder beïnvloed te zijn door de zonde van de wereld. Zo werd ze voorbereid op haar bijzondere taak. Maar ze moest zelf ja zeggen. Ze moest het zelf durven beamen: mij geschiede naar uw woord.

Vandaag denken we aan Maria in Lourdes verschenen, en aan hoe ze in geloof met Jezus meetrok, en aan hoe ze met ons meetrekt op onze pelgrimstocht. We geloven in de Heer, die leeft en die is opgestaan en die de Heilige Geest schenkt tot kracht en wijsheid, steun en sterkte. Maar we mogen ook het gebed van Maria vragen. Ze is niet God zelf, we mogen haar daar ook niet mee verwarren. We vereren Maria. We aanbidden alleen God. We geloven

dat ze aan ons denkt. Ze is iemand die met heel haar hart met ons verbonden is, omdat haar zoon met ons verbonden is. We mogen heel bijzonder vandaag om haar voorspraak vragen. Opdat zij helpt dat ons geloof blijft leven, dat ze de Heer vraagt dat we trouw blijven bidden tot de Zoon dat we in de liefde trouw mogen blijven.

We geloven dat de Heer die met het Laatste Avondmaal zijn leerlingen een bijzonder geschenk heeft gegeven, ook vandaag bij ons is. Neemt en eet, doet dit om Mij te gedenken. Ik ben de Goede Herder, zegt Hij. Als we dat geloven, mogen we het ook in geloof aanvaarden als Hij zegt: dit is mijn lichaam en bloed. We zien Hem niet, maar we horen hem in de Schrift en ontvangen hem in de eucharistie, Hij is voedsel en gastheer tegelijk. Het brood is maar een klein stukje brood, en de wijn is maar een klein beetje wijn. Maar we geloven met de ogen van het geloof, dat we Jezus zelf ontvangen in de communie. Zo is Hij net zo dicht bij ons als Hij was bij zijn leerlingen.

In deze kapel wordt niet alleen de eucharistie gevierd, maar is ook eucharistische aanbidding om te weten dat je dicht bij de Heer bent in het sacrament. Want Hij heeft gezegd: Ik ben bij u tot het einde van de wereld. Hij is dat wereldwijd, ook op plekken waar christenen worden vervolgd en bedreigd. Want zo klein als Bernadette was en zo klein als Maria was toen de engel tot haar sprak, zo komt de Heer naar alle kleine mensen, mensen die teleurgesteld zijn en ten einde raad. De Heer staat naast ons.

[Tot de gelovigen van de internationale Engelstalige gemeenschap] We weten dat we een kleine gemeenschap zijn. En hoewel we van verschillende plaatsen komen, zijn we verenigd in geloof. Mogen we bidden dat deze plek uitstraling mag hebben in onze harten en in deze stad.

We zullen in deze viering het tabernakel zegenen, dat afkomstig is uit de Sacramentskerk in Gouda, die enkele jaren geleden is gesloten. Zo willen we het tabernakel opnieuw toewijden aan de bijzondere taak om het heilig Sacrament te bewaren. Amen.

HOMILIE

**van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de diocesane Wereldjongerendag,
St. Victorkerk Waddinxveen, Palmzondag 9 april 2017**

Matteüs 21, 1-11; Jesaja 50, 4-7; Filippenzen 2, 6-11; Matteüs 26, 14-27, 66

Nadat we de intocht in Jeruzalem hebben herdacht, zijn we al gauw gekomen bij het moment van de kruisiging. Eerst is het ‘Hosanna!’ daarna bespottend en veroordeling en ze schreeuwen: ‘Weg met Hem!’ Het is zeer indringend wanneer je volgt wat met Jezus gebeurt, en als je ziet wat de houding is van verschillende personen en wat ze ervan maken. Het zijn er maar weinig die het voor Jezus opnemen. De vrouw van Pilatus zegt: “Laat u niet in met deze rechtschapen men, want ik heb vannacht in een droom veel om Hem moeten doorstaan.” Zij ziet in hem geen misdadiger en niet iemand die de kruisdood verdient. Maar de leerlingen zijn bang en worden steeds banger. Ze verloochenen Jezus en slaan op de vlucht. En dan hangt Hij aan het kruis en komt van de omstanders de spottende vraag: als hij de Zoon van God is, laat Hij dan van het kruis komen en laat die Hem dan redden. Het is een spottende vraag, want ze zien wel degelijk hoe Hij lijdt.

Lijden en dood. Ook in onze tijd stellen mensen die vraag wel eens: Waar is God? Kan die mensen niet van het kruis halen? Waar is God? Vandaag zullen de Koptische christenen dat misschien ook hebben gedacht bij de aanslagen die zij meemaakten in hun kerk, waar ze voor de viering van de liturgie bijeen waren. (Bij bomaanslagen op koptische kerken in het noorden van Egypte vielen op Palmzondag in totaal meer dan veertig doden en raakten vele mensen gewond. Er ontplofte een bom in een kerk in de stad Tanta, ten noorden van de hoofdstad Caïro. Later in de ochtend ging ook een bom af voor de ingang van een koptische kerk in de havenstad Alexandrië.)

De opmerking van de omstanders bij het kruis getuigt van spot: Laat die Hem dan redden. Voor veel mensen door de eeuwen heen is het eerder een pijnlijke vraag als ze met lijden te maken hebben: Waar is God?

Als we het evangelie van deze Palmzondag goed tot ons door laten dringen, dan mogen we beseffen dat het de Zoon van God is die lijdt en het de mensen zijn die Hem bespuwen en bespotten en opjagen. Bij zoveel lijden zou je kunnen uitroepen: waar is God? Maar eigenlijk kunnen we beter vragen: wat

is er met de mens gebeurd, dat mensen zover gaan en een onschuldige Jezus vernederen en pijn doen en kruisigen? God is niet ver weg. Want waar lijden en dood is, daar staat Jezus, de gekruisigde naast ons. Hij heeft zijn leven gegeven aan het kruis. Hij staat op uit de dood en gaat voor ons uit naar het eeuwig leven. Veel christenen die gevlucht zijn en onderdrukt zijn, zijn vaak heel goed in staat om te zeggen dat God dichtbij hen is. Terwijl mensen die in veiligheid leven bijna academisch kunnen zeggen: “Waar is God bij lijden?” zullen zij zeggen: “God laat ons niet in de steek.”

Dus veeleer is de vraag: Wat is er met de mens gebeurd? God heeft ons toch niet zo gemaakt dat we ons hart sluiten voor de nood van anderen? Palmzondag is het begin van de week waarin we toegroeien naar Pasen. We horen aan de ene kant: hosanna, welkom. En aan de andere kant: aan het kruis met Hem. Zo doen mensen dat blijkbaar. Ze geven op, vluchten weg of maken actief een einde aan het leven van de Heer en zoveel anderen.

Waar is God? Die is in Christus dicht bij de mensen die lijden. Wat is er met de mens gebeurd? We zijn geschapen naar Gods beeld en gelijkenis. Dat geldt voor alle mensen, ook al wordt het leven van veel mensen en ook hun menselijke waardigheid met voeten getreden.

Als kinderen van God mogen wij zijn beeld van liefde en trouw, dat in ons binnenste is gelegd, met eerbied bewaren en blijven vernieuwen. Dat doen we door te bidden en om vergeving te vragen in het sacrament van boete en verzoening en in Jezus' Naam te komen tot daden van barmhartigheid en liefde.

God is in Christus dicht bij ons. Hij reikt ons de hand en zegt: Vrede zij u.

Onze bijeenkomst vandaag heet Tour of Faith. En we mogen ook deze goede week een reis maken, geraakt door het lijden in de wereld, niet stil zitten en ons hart sluiten. We mogen ook zelf getuigen van de liefde van Christus, ook als het pijn doet en ons onbegrip oplevert en zeker als er vragen worden gesteld. We mogen zeggen dat we in die Heer die gestorven en verrezen is geloven en op Hem willen bouwen in plaats van afbreken en kapot maken. Amen.

HOMILIE

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de chrismamis, Kathedraal HH. Laurentius en Elisabeth Rotterdam, woensdag 12 april 2017

Jesaja 61, 1-3a.6a.8b-9; Openbaring 1, 5-8; Lucas 4, 16-21

Broeders en zusters in Christus, het is belangrijk dat we vanavond hier zijn. Aan de vooravond van de belangrijkste dagen van ons kerkelijk jaar, de dagen van Jezus' verlossend lijden, zijn kruisdood en verrijzenis. We zijn vanavond bisdombreed bijeen. Morgen, overmorgen en daarna zullen we op verschillende plaatsen in ons bisdom in verbondenheid met elkaar het paasfeest vieren. Maar vanavond zijn we als bisdom samen gekomen voor de oliewijding, de zegening van de olie voor de zieken en de geloofsleerlingen, en de wijding van het chrisma.

Ik hoorde in de gang zeggen: hij zal het waarschijnlijk weer hebben over het netwerk van liefde als beeld voor de Kerk. Dat wil ik inderdaad doen. Sinds de viering van het 60-jarig bestaan van ons bisdom hebben we meerdere keren benadrukt dat we als Kerk een netwerk van liefde zijn rond Christus. Voor velen is het thema netwerk van liefde iets geworden dat in het hart wordt bewaard. Het is een netwerk verbonden met Christus om in zijn Naam te bouwen aan een beschaving van liefde. Maar als we dat voortvarend aan willen pakken kan het ook heel gauw een koepelorganisatie worden van doeners. Daarom is het belangrijk dat we naast het verkondigen en de naastenliefde en al ons bouwen aan een beschaving van liefde, ook aan de ander kant beginnen en stilstaan bij het gebed.

Een netwerk van liefde dat met enthousiasme bezig is met allerlei activiteiten, dat als het ware 'losgaat' om het evangelie te verkondigen in woord en daad, kan zich met alle goede bedoelingen ook loszingen van de Heer. Vanavond mogen we juist rond die Heer -die gestorven en verrezen is- samen zijn. De Kerk als netwerk van liefde rondom Christus begint bij het gebed. Zoals we vandaag lezen dat Jezus in de synagoge is, waar gebeden wordt en het stil kan zijn, waar uit de Schrift wordt gelezen. Het is de plek waar je in gebed dingen bij God kunt brengen, waar je kunt leren en in gebed van God kunt ontvangen.

Jezus gaat naar de synagoge. “Volgens zijn gewoonte”, staat er (Lucas 4, 16). De Heer gaat heel bewust naar de synagoge. Het is geen ingesleten gewoonte, of omdat anders het hele dorp zou zeggen: hij gaat tegenwoordig niet meer. Nee, de Heer heeft het nodig. Hij is trouw in het gebed en Hij zoekt het om verbonden te zijn met de Vader die Hem gezonden heeft. En al zondert Hij zich af in het gebed, dat gebed wordt nooit wereldvreemd. Want Hij brengt de mensen die Hem zo ter harte gaan voor de Vader. De apostelen die Hij kiest (Lucas 6, 12-16), de mensen die Hij geneest, de mensen die naar Hem toekomen met vragen en verwachtingen, al deze mensen brengt Hij voor de Vader die Hem gezonden heeft. En in de synagoge, zoals we vandaag horen, betreft Hij de woorden van Jesaja op zichzelf en Hij zegt: ze komen nu tot volle wasdom en vervulling. Het Schriftwoord is thans in vervulling gegaan (Lucas 4, 21) Ik ben degene die gezonden is en die beloofd is, opdat de wereld mag leven (cf Lucas 4, 43; Johannes 4, 16-17).

De Heer begint bij het gebed, het is steeds opnieuw zijn vertrekpunt voor zijn werk onder de mensen. En de leerlingen zeggen: Heer, leer ons bidden (Lucas 11, 1-5), want zonder dat houden we niet vol wat U ons toevertrouwt.

We mogen hier samen zijn in de kathedraal van ons bisdom, maar we leven en wonen op heel veel plaatsen. We laten op veel plaatsen onze sporen na vanuit onze kerkgebouwen komen wij tot allerlei vormen van naastenliefde en vrijwilligerswerk op allerlei plaatsen waar we steun bieden, omdat het evangelie ons daartoe aanzet en wij in Christus' Naam op andere plaatsen willen komen, bij medemensen voor wie eveneens de Blijde Boodschap van het evangelie bedoeld is.

Vandaag mogen we als bisdom samen zijn in geloof en we weten dat we ook samen moeten bidden. De Heer zegt weliswaar tot ons dat ons gebed zonder opsmuk kan zijn, met de ramen en deuren dicht, want de Vader die in het verborgene ziet weet of de woorden uit ons hart komen, wanneer we bidden zonder omhaal van woorden (Matteüs 6, 5-6).

We vieren de heilige Eucharistie. We mogen de levende Heer verwelkomen en ontvangen als onze gastheer en als voedsel. De eucharistie is een grootste dankgebed dat de Kerk gegeven is, als bron en hoogtepunt voor ons leven in geloof. De priesters zullen vandaag opnieuw hun gelofte uitspreken. Ooit gewijd tot priester voor de Kerk, een groot aantal van hen specifiek voor

ons bisdom, zijn de priesters zich ervan bewust dat je steeds je toewijding mag hernieuwen en de kracht en genade van de Heer mag ontvangen om het dienstwerk te volbrengen met het oog op de Kerk die een netwerk van liefde is en waarvan we deel zijn. De priesters wil ik zeggen: probeer trouw te zijn aan je gebed, want er wordt veel van jullie gevraagd. Het voorgaan in geloof (door uw heiliging, verkondiging en leiding), het op het spoor komen van allerlei talenten die de Heer aan de verschillende leden van het lichaam van Christus gegeven heeft, het gebed voor mensen. Ik zou u willen vragen, priesters, om ook dat gebed een belangrijke plek te blijven geven in uw dienstwerk. Het bidden van het brevier is soms ingewikkeld. Misschien zit je te knikkebollen na een lange dag werken, maar het zijn de psalmen die ook de Heer bad. En de diakens, gewijd omwille van het dienstwerk van de liefde (het dienstbetoon), zij sluiten zich aan bij dit gebed. Door het gebed kunnen we pas echt beseffen dat wat we doen en wat we zeggen en tot stand brengen, en zelfs als we vallen, het altijd in Gods aanwezigheid is, die nooit laat varen het werk van zijn handen (Psalm 138, 8).

Inmiddels bidden ook veel gelovigen het getijdengebed. In de Psalmen wordt het Woord van God tot gebed van de mensen (CKK 2587). Het wordt inderdaad het gebed van mensen: Heer, ik bid tot U vanuit de diepten (Psalm 130); Heer, ik dank U (Psalm 118); U heeft me altijd nieuwe moed gegeven (Psalm 138).

We weten van de Heer dat volharden in gebed belangrijk is als we verbonden willen zijn en blijven met de Heer die liefde is (Lucas 18; cf Johannes 15).

Dit jaar gedenken we in de Kerk dat honderd jaar geleden (1917) bij de verschijningen in Fatima ons op het hart is gedrukt om te blijven bidden. Ook Maria vraagt te volharden in gebed. En voor velen is de rozenkrans instrument bij uitstek om samen met Maria tot de Vader te bidden en biddend te denken aan de vele dingen die God ons in zijn heilsgeschiedenis geschonken heeft.

Blijf bidden. Ik zeg het ook tegen mezelf. Want net als u denkt een bisschop wel eens: ‘als ik dit of dat nog even kan doen, als ik hier nog even een punt zet en dit afmaak...’ Maar, het is niet goed om los te komen van de Heer, en daarom is het dus nodig om te blijven bidden.

We moeten niet gaan denken: nou, nog even bidden, maar dan moet ik toch

echt aan de slag. Bidden is ons vertrekpunt, onze levende band met de Heer die het middelpunt is van de Kerk als netwerk van liefde. Het gebed leert ons de juiste proporties te zien, als je bijvoorbeeld teleurgesteld bent, geen waardering of gehoor krijgt. Het gebed kan ons helpen om de blik en het hart helder te houden en scherp op waar het in het evangelie om gaat. Dat we duidelijk zien waar nood is en waar een vraag aan ons wordt gesteld, en dat we zien dat de Heer ons voortdurend wil bemoedigen en tot hulp zijn.

Het gebed tot bemoediging. De heilige oliën en het chrisma gaan we straks gebruiken wanneer we biddend de sacramenten mogen vieren.

De Kerk als een netwerk van liefde tot opbouw van een beschaving van liefde. Dat kan niet zonder gebed, anders wordt het een netwerk los van Christus, een paraplu zonder handvat.

Broeders en zusters in Christus, het is goed om hier voor de chrismamis samen te zijn en ons met nadruk voor te nemen om opnieuw trouw te zijn aan het gebed, danwel met overtuiging ons gebedsleven voort te zetten. Dan pas kan de Heer ons hart ten diepste verrijken en ons troost en vergeving schenken als we aan de grond zitten.

Mogen we zo op weg gaan naar Pasen en als netwerk van liefde verbonden zijn en blijven met de verrezen Heer, die ons liefheeft (cf Apocalyps 1, 5) en die niet geaarzeld heeft zijn leven te geven en zijn misdadigers te vergeven en die naar ons smeken luistert, telkens weer.

Moge de Heer ons bidden en werken aanvullen, opdat het helemaal in zijn Geest mag zijn. Amen.

HOMILIE

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de herdenking van 150 jaar heiligverklaring van de Martelaren van Gorcum, Bedevaartskerk HH. Martelaren van Gorcum in Brielle, zaterdag 29 april 2017

Jesaja 41, 8-10.13-14; Matteüs 10, 26-33

Broeders en zusters in Christus, “God heeft Hem hoog verheven” (cf Fil. 2, 9) zijn de woorden die we zongen na het beluisteren van het evangelie. God heeft Hem hoog verheven. Heel bijzonder na Pasen vieren we dat Jezus verrezen is, dat Hij is opgestaan en leeft en tegen zijn vrienden heeft gezegd: Vrede zij u (Lc. 24, 36; Joh. 20, 20.21.26). Als we Pasen vieren en we zijn opstanding beklemtonen, moeten we niet vergeten dat Hij eerst door een diep dal is gegaan. We vieren Pasen, maar dat wordt voorafgegaan door Goede Vrijdag. De Heer die door zijn menswording ons leven wilde delen (cf Joh. 3, 16-17), heeft ook een periode van lijden en vernedering gekend. Eigenlijk volstrekt ten onrechte, want Hij was de liefde van God, Gods Zoon die het gezicht is van de barmhartigheid van de Vader. Hij heeft mensen alleen het goede geschonken in Naam van zijn Vader, die Hem gezonden heeft. Die liefde en mildheid van de Heer zijn niet beantwoord door mensen. Mensen leken een hart van steen te hebben, of zelfs dat niet, want een hart van steen kan niet haten. Terwijl haat en bespotting de boventoon voerden.

De Heer is door het diepe dal gegaan van de kruisdood en het graf. Voor veel mensen leek het toen voorbij te zijn bij de aanblik van Jezus die lijdend en bloedend aan het kruis hing. Aan de andere kant zou je ook kunnen denken dat het voorbij is als je je realiseert wat mensen hebben gedaan. Ze hebben Hem dood gewenst en bespot. Zoveel kwaad, daar kan de liefde van God niet tegenop, zou je zeggen. Toch is Hij verrezen. Niet door van zich af te slaan, maar door vol te houden in de liefde en de vrede die Hem zo eigen zijn. Aan het kruis heeft Hij geen verwijten gemaakt, er was geen ingehouden vloek. Maar Hij zei: Vergeef het hun, Heer, want ze weten niet wat ze doen (Lc. 23, 34).

Die gekruisigde Heer, die het verlossend lijden heeft doorstaan en die is opgestaan uit de dood, is de levende Heer in ons midden. Van Hem mogen we ook vandaag onderstrepen, dat zijn naam is gebleven en zijn liefde gaat nog steeds naar ons uit.

Het is goed Pasen te vieren en daar vijftig dagen de tijd voor te nemen om op Pinksteren de Heilige Geest te ontvangen. Juist in deze paastijd, waarin de kleur wit de boventoon voert in de liturgie, hebben we vandaag de kleur rood aan, die verwijst naar bloed en martelaarschap. Want de Heer heeft onze wereld ten diepste veranderd, maar tegelijkertijd volgt onze wereld nog de sporen van kwaad en onrecht, en diept die sporen van haat en geweld, van kwaad en zonde verder uit. Soms wordt wel gezegd, dat het paasfeest niet op zou kunnen tegen die duisternis. Maar we geloven dat de Heer in zijn liefde het grootste verschil maakt en redding brengt. Dat kwaad niet met kwaad werd beantwoord en dat de weg is geopend naar eeuwig leven. Niet degene die van zich af slaat, niet degene die het hardst kan blaffen, maar Degene die zegt: In uw handen beveel ik mijn geest (Lc. 23, 46; cf psalm 31, 6), heeft de dood overwonnen en de weg geopend naar nieuw leven voor altijd.

We hebben de kleur wit vandaag verruild voor rood om te denken aan de martelaren die op deze plaats, verbonden met de Heer, zijn gestorven. Ze waren ten diepste overtuigd van de liefde van God, die voor alle mensen bestemd is. Menigeen had zich ingezet voor de verkondiging van Gods heil en het sacrament van boete en verzoening toegediend. Menigeen heeft zich zo ingezet om mensen bij de Heer te houden, door zielzorg en gebed. Het geloof in de levende Heer was de kracht in hun hart.

Het was een tijd, waarin mensen elkaar het leven benamen alsof het niks was. Waar is dan God, zou je kunnen zeggen. Maar eigenlijk moet je vragen: Met zoveel liefde van Christus en vrede bij zijn opstanding, wat is er met de mens gebeurd? Waarom komt de vrede van de Heer zo moeilijk in ons tot volle wasdom? We zijn als mensen, geschapen naar Gods beeld en gelijkenis, toch zijn instrumenten om op te bouwen, het goede te zaaien en te verbinden?

Vandaag staan we stil bij de herdenking van 150 jaar heiligverklaring van de Martelaren van Gorcum. Het heeft lang geduurd voor ze heilig werden verklaard, zeggen sommigen. In de zestiende eeuw zijn ze gestorven, in de zeventiende eeuw zijn ze zalig verklaard (14 november 1675). Maar uiteindelijk in de negentiende eeuw zijn ze door paus Pius IX heilig verklaard (29 juni 1867). Hij onderstreept hun geloofsgetuigenis, hun band met Christus, hun volgehouden liefde.

Vandaag mogen we het bedevaartseizoen openen en de heiligverklaring herdenken. Het is geen kwestie van overmoed of pracht en praal: moet je zien wat we tot stand hebben gebracht... Nee, in alle eenvoud zeggen we: moet je toch eens zien wat God in het hart van de martelaren heeft kunnen bewerken. Ze waren zeer toegewijd aan de Heer als parochiepriesters en als religieuzen die het gemeenschappelijk leven hoog in het vaandel hadden. Het waren geen helden zonder vrees. Nee, dag voor dag hebben ze het zwaar gehad toen ze gearresteerd waren en werden onderdrukt. De beschrijving van hun laatste dagen spreekt van bedreigingen, treiteringen en geweld. Zoals ook de Heer is overkomen. En het mooie is: ze spreken elkaar moed in, houden elkaar vast, biechten bij elkaar en blijven bidden: de mensen zijn toch gemaakt naar uw beeld en gelijkenis, we zien daar zo weinig van wanneer zij ons bespotten.

Martelaarschap in de Kerk zoekt niet zichzelf, is niet het met geweld ombrengen van mensen. Nee een martelaar van de Heer vertrouwt op God en houdt vol in de liefde van de Heer. En als ze worden bedreigd en gemarteld, gaan ze zelf ten onder en nemen geen anderen mee in de dood. Martelaren van de Heer volgen de Heer die gezegd heeft: wie zijn leven wil redden zal het verliezen maar wie zijn leven verliest om Mij nentwil zal het vinden (Mt. 16, 24-25; Mc. 8, 34-35; Lc. 9, 23-24; Lc. 17, 33; Joh. 12, 25).

De viering van 150 jaar heiligverklaring onderstreept vandaag dat de Martelaren van Gorcum met de Heer verbonden waren en met de dood voor ogen bleven geloven in de verrijzenis. In de turfschuur hier dichtbij, waar ze de dood vonden, spoorden ze elkaar aan: houd moed, een paar stappen nog (op de ladder naar de balk waaraan zij werden opgehangen) en niets kan je nog weghouden van de liefde van God en het eeuwig leven. En zo is hun martelaarschap een getuigenis van het geloof in Pasen, van hun overgave aan de levende Heer, die het kwaad en de dood overwint door liefde en vergevingsgezindheid.

Vandaag stelt ook de vraag naar onze tijd. Als je leest wat de martelaren van Gorcum destijds moesten verduren, komt het angstig dicht bij wat mensen vandaag moeten meemaken. Denk aan christenen in het Midden-Oosten die worden getreiterd en gedood. Hier in Nederland sta je er misschien niet zo bij stil, maar het leven daar wordt getekend door geweld en vervolging en door gebrek aan vrijheid van godsdienst. Hier gaat het zo kabbelend verder en mensen denken: als het bij onze landgrens maar ophoudt. Dank

je de koekoek. Dat is niet wat de Heer ons vraagt en dat is ook niet wat vrede oplevert. “Waar is God?” denken wij misschien. Terwijl zij misschien denken: “Waar zijn onze medebroeders en zusters in het geloof? Zijn ze wel solidair? Draaien ze ons niet de rug toe?”

We willen vandaag, op deze plek dichtbij het martelveld hier, denken aan de vele mensen die nu in het Midden-Oosten op een vreselijke manier worden bedreigd en die van hun geloof moeten getuigen. Vandaag wordt gevraagd niet alleen in gebed verbonden met hen te zijn, maar ons ook in hen te blijven verdiepen en hen te steunen waar we kunnen.

Martelaarschap is van alle tijden gebleken. Ook al is de Heer verrezen en de engel van dood en kwaad eruit gehaald (1 Kor. 15, 55), ook nu kiezen veel mensen in alle vrijheid voor het tegendeel, voor wat kwaad is in Gods ogen. Maar we vieren, dat ondanks alle verwerping, zonde en pijn, de Heer van ons vraagt in de liefde te volharden. Niet ons hart te sluiten en het kwaad in de wereld niet te ontkennen en te onderschatten, maar ons hart te binden aan wat tot vrede strekt, tot opbouw van Gods rijk van liefde.

Paus Franciscus is deze dagen in Caïro in Egypte en brengt een bezoek aan de Koptische Kerk. Hij heeft gisteren getuigd dat de band onder christenen de liefdesband moet zijn. Was het in de tijd van de Reformatie zo dat katholieken en protestanten tegenover elkaar stonden, nu worden we opnieuw geroepen tot een gezamenlijk getuigenis. Paus Franciscus zegt: het is een ‘oecumene van het bloed’, want vervolgers en terroristen kijken niet of je katholiek of orthodox of protestant bent, maar vanwege je christen-zijn word je vervolgd en gedood (cf toespraak bij audiëntie 12 oktober 2016: “de vijand leert ons de oecumene van het bloed”). Dat we als christenen uitgerekend door bedreigingen aangespoord worden en uitgenodigd worden om mee te bouwen aan christelijke eenheid, zoals de Heer door zijn kruisdood onze eenheid op het oog heeft.

Mogen we vanaf vandaag alle mensen in ons gebed insluiten die vervolgd worden. Christenen op de eerste plaats, want met hen vormen we één familie van de Heer. Maar ook alle anderen. Voorbij haat en geweld mogen we in Jezus’ Naam Gods liefde verkondigen om te bouwen aan wat tot eenheid strekt en tot eer van God. Mogen we als we naar huis gaan volharden in dat gebed. Dat de Heer ons op voorspraak van de Martelaren van Gorcum mag

omvormen tot mensen van vrede en dat zijn Pasen mag doorbreken in vele harten, dat het licht van Christus (cf Joh. 8, 12) mag schijnen in de duisternis van onze tijd en de liefde en kracht mag brengen die de verrezen Heer ons met zijn vrede toewenst. Amen.

HOMILIE

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de priesterwijding van Eli Stok, Kathedraal HH. Laurentius en Elisabeth Rotterdam, zaterdag 10 juni 2017

Numeri 11, 11b-12.14-17.24-25a; Hebréeën 5, 1-10; Lucas 12, 35-44

Broeders en zusters in Christus. Beste Eli, het is vandaag een bijzondere dag waarop we bisdombreed samenkomen om hier in de kathedraal jou tot priester te wijden. Er zijn ook velen uit het bisdom Haarlem-Amsterdam gekomen, waar je vele verbindingen hebt gelegd tijdens je studie en in het bijzonder ben je in het gezelschap van je familie.

Je bent geen stagiair meer of student. Je hebt als diaken de eerste stappen gezet in het diaconaat en pastoraat en het is vandaag dat ik jou als diaken mag wijden tot priester. Dat komt niet zomaar uit het niets, als zomaar een sprong voorwaarts, maar het is zorgvuldig voorbereid in het besef dat God je roept en nodig heeft.

Broeders en zusters, we hebben in deze viering als afsluiting van de openingsritus (collecta-gebed) gebeden voor de wijdeling. We hebben om dienstbaarheid (famulatio) gevraagd en om volharding (perseverantia). We mogen er niet aan voorbij gaan dat het ambt van priester een dienstwerk is. Bij de diaken zul je dat gauw herkennen, het woord diaken betekent dienaar. Maar als je priester wordt, mag je dat steeds doen getekend door de eerste wijding die je hebt ontvangen. Dienstbaarheid is belangrijk om niet te vergeten. Dienstbaarheid en volharding. Volharding vragen wil zeggen dat je niet alleen zelf de kracht opbrengt, maar dat door de priesterwijding de kracht en de lange adem wordt geschonken om het dienstwerk te vervullen.

We denken misschien bij dienstbaarheid allereerst aan een lange actielijst: waar je nodig bent, de handen uit de mouwen steekt en helpt. En bij volharding denken we misschien vooral aan zaken als: het moeilijk hebben, het druk hebben, doordoen en doorduwen. Toch is dat niet het eerste om te denken.

Als we in gebed aan de Heer om dienstbaarheid en volharding vragen, dan mogen we op de eerste plaats kijken naar Jezus zelf, die de Heer is en die ons roept en bijeenbrengt, die ons leven deelt, Gods Zoon die in onze wereld is gekomen (cf Joh. 3, 16-17; 1 Joh. 4, 9).

Dienstbaarheid is een uiting van de innerlijke gezindheid van onze Heer, van zijn hele persoon en zijn zending. De Heer waste de leerlingen de voeten bij het laatste avondmaal (Joh. 13). Hij is Heer en leraar, maar ook iemand die dienaar is. Jezus zegt dat Hij gekomen is om te dienen en niet om gediend te worden (Mt. 20, 28; Mc. 10, 45).

We lezen vandaag in het evangelie een prachtige gelijkenis, waarin de leerlingen opgeroepen worden om waakzaam te zijn en de lampen brandend te houden tot de heer komt, de heer van het huis. Bijzonder is dat als de heer van het huis komt en hij de dienaar ziet, dan zegt hij niet: stook de kachel op en reik mijn pantoffels aan! Nee, als eerste stap bedient hij zijn dienaren. Jezus, de Heer van de Kerk, gaat ons voor op de weg van de dienstbaarheid, de voetwassing, de dienst aan zijn dienaren tot het uiterste.

En volharding is niet allereerst een kwestie van de tanden op elkaar en dapper doorduwen, maar kijken en opzien naar Jezus. De Hebreëen brief schetst hoe Jezus Christus hogepriester is. De Heer heeft volgehouden in tegenspoed en lijden, tot in de dood. Hij heeft in de school van het lijden gehoorzaamheid geleerd en is oorzaak van heil voor ons allen geworden.

We bidden voor die twee dingen, dienstbaarheid en volharding, in het licht van het leven van de Heer, hoe Hij ons tegemoet is getreden in dienstbaarheid en volharding.

Broeders en zusters, vandaag mogen we vieren dat Eli priester wordt en ten volle ja zegt om de roep van de Heer te aanvaarden in dienstbaarheid en volharding. Ja zeggen is niet iets voor alleen vandaag, maar elke keer opnieuw mag je als priester ja zeggen tegen de Heer die je kracht geeft door de handoplegging en het gebed, de Heer die je aanspoort en je geen rust geeft (2 Kor. 5, 14), maar die je ook de vrede schenkt.

Werken als priester is niet eenvoudig. Er zijn prachtige taken, zoals het samen vieren van de sacramenten en bidden, mensen troosten en mensen begeleiden

op de weg van het geloof. Daar mag je soms de vruchten van zien. Maar er is ook de volharding nodig in tijden die moeilijk zijn. Je zult zoals Mozes maar op weg zijn met mensen door de woestijn en al gauw begint het geklaag. En dan zie je dat ook Mozes begint te klagen: Heer, ziet u niet hoe het volk zich telkens tot mij keert, moet ik er helemaal alleen voor zorgen? Hij weet zich geroepen en zegt: Heer, U kunt er iets aan doen. Maar God vraagt volharding en neemt niet alles over. De leiding van God neemt niet weg dat ook Mozes moet handelen. Dat blijft ook als het zwaar is en je weinig medewerking lijkt te krijgen. En dan zegt God tegen Mozes: Zoek zeventig mannen die leiders en oudsten kunnen zijn. En zo volgt op de klacht van het volk en na de klacht van Mozes, die ten diepste een roep is in vertrouwen op God, het besef dat de taak van Mozes blijft, maar dat hij het samen met anderen mag volbrengen. In de dienst van de Heer wordt volharding gevraagd, maar ook het besef dat God ons nooit boven onze krachten beproefd, al lijkt het wel eens zwaar en uitzichtloos.

Broeders en zusters, bidden om een houding van dienstbaarheid en volharding is niet iets wat we alleen vandaag voor Eli moeten doen, dat zouden we elke keer opnieuw in gebed aan de Heer moeten vragen, want het is een dienstwerk in en met de Kerk en ons voortdurende gebed is een goede manier om Eli te steunen in zijn werk als priester.

We zijn niet over een nacht ijs gegaan. Eli is gevormd door zijn studie en opleiding en door zijn familie. En aanwezig is pastoor De Maat die Eli destijds in Zeeland voorbereid heeft op het vormsel, mensen van de Tiltenberg zijn hier, van Bovendonk en Vronesteyn. De weg als priester is een weg met de Heer en met velen. Het is een weg waar steeds weer nieuwe mensen aan mogen sluiten. Eli, jij hebt het vermogen mensen aan je te binden, aan de Kerk en Christus. En je weet jezelf te verbinden met mensen. Het jongerenkoor Faith dat vandaag hier ook zingt, is daar een teken van.

Broeders en zusters, we mogen de priesterwijding van Eli vieren vandaag, in het besef dat het belangrijk is te vragen om dienstbaarheid en volharding bij het volbrengen van het dienstwerk des Heren. En wat daarvoor nodig is. De lendenen omgord, hoorden we in het evangelie. Wat houdt dat in? In de bijbelse tijd liep men in lange kleden, zoals dit liturgische kleed lang is. Maar in een lang kleed kun je niet de vloer vegen. Als je het opbindt, ben je klaar om aan het werk te gaan. Je lendenen op deze wijze betekent ook dat je eer

brengt aan de Heer door daadwerkelijk je bereidheid tot werken te tonen aan God die je roept en die mensen aan zich bindt.

We mogen vieren dat de Heer ons roept. Ik hoop dat er onder u mensen in de kerk zijn die nadenken over hun roeping tot het huwelijk, het priesterschap, het diaconaat en het religieuze leven. En over hoe de Heer kracht kan geven aan ieder van ons overeenkomstig onze roeping.

We leggen niet de hele zending van de Kerk bij jou neer Eli, maar we zullen samen moeten werken in kracht van de Geest. In antwoord op de roepstem van de Heer om de zending van de Heer te volbrengen, en daarin mogen we elkaar aanspreken om dienstbaar te blijven en te volharden. En we mogen ons verheugen over de talenten die de Heer aan ieder van ons geeft in zijn royale genade en nabijheid elke dag, om met liefde en hoop te bouwen aan het rijk van God.

Eli, moge de Heer je gelukkig maken. Als naaste medewerker van de bisschop mag je als priester de eucharistie vieren, het sacrament van boete en verzoening toedienen en de andere sacramenten. Moge de Heer je nabij zijn en volharding schenken bij het vervullen van deze taak van heiliging, bij de verkondiging van het evangelie en bij opbouw van het volk van God. Amen.

DECREET

SAMENVOEGING VAN DE PAROCHIEËLE CARITASINSTELLINGEN VAN DE VOORMALIGE PAROCHIES H. MARIA KONINGIN TE KRIMPEN A/D IJSSEL EN ST. JOSEPH TE NIEUWERKERK A/D IJSSEL EN OPRICHTING VAN DE PAROCHIEËLE CARITASINSTELLING VAN DE PAROCHIE SINT CHRISTOFFEL

Aan de betrokken gelovigen,

Gezien het verzoek tot samenvoeging, zoals dat op 7 december 2016 is gedaan door de PCI-en van de voormalige parochies H. Maria Koningin te Krimpen a/d IJssel en St. Joseph te Nieuwerkerk a/d IJssel, en op grond van mijn bevoegdheid en in het licht van canon 121 van de Codex Iuris Canonici (CIC),

bepaal ik het volgende:

1. Met terugwerkende kracht voeg ik met ingang van 1 januari 2017 samen de Parochiële Caritasinstellingen van de voormalige parochies H. Maria Koningin te Krimpen a/d IJssel en St. Joseph te Nieuwerkerk a/d IJssel en richt ik één nieuwe op, welke hierbij de naam Parochiële Caritasinstelling van de parochie Sint Christoffel krijgt.
2. Overeenkomstig canon 121 CIC verkrijgt de nieuwe parochiële caritasinstelling (PCI) met ingang van 1 januari 2017 alle zaken en vermogensrechten eigen aan de vroegere parochiële caritasinstellingen, en neemt zij alle verplichtingen op zich, welke op dezen rustten. Hieronder zijn begrepen alle rechten en plichten, schulden en bezittingen, overeenkomsten, fundaties, hypotheken, geldleningen e.d., zoals deze overeenkomstig canon 1283 CIC zijn vastgelegd in een inventarisatie en overigens ook die welke daarbij niet zijn genoemd doch geacht moeten worden hier eveneens onder te vallen.
3. Voor de nieuwe PCI geldt als statuut het Algemeen Reglement voor het bestuur van een parochiële caritasinstelling in de RK Kerk in Nederland, zoals opnieuw vastgesteld op 28 februari 2002 en in werking getreden op 1 april 2002.

4. Het nieuwe PCI-bestuur bestaat uit vier personen, te weten mevrouw D. Faber (secretaris), de heer M. van Os (penningmeester), de heer M.A.G. Govers (voorzitter) en de heer J. Harder (vicevoorzitter).
5. Het nieuwe PCI-bestuur draag ik op ervoor zorg te dragen, dat alle nodige regelingen voortkomend uit dit besluit naar kerkelijk en naar Nederlands recht worden nageleefd en tevens dat hiervan blijkt uit een notariële dan wel onderhandse akte.
6. Binnen de termijn van 10 nuttige dagen na betekening van dit decreet kan overeenkomstig canon 1734 CIC aan mij een verzoek om verbetering of herziening van dit decreet gedaan worden.
7. Als datum van betekening van dit decreet bepaal ik 4 juni 2017.

Dit besluit wordt op de gebruikelijke wijze aan de parochianen bekend gemaakt.

Rotterdam, 31 mei 2017

+ J.H.J. van den Hende
bisschop van Rotterdam

Dr. F.J. Vermeulen
kanselier

JAAROVERZICHT

Pastorale personeelsmutaties 2016

Wijdingen

Er was één wijding tot priester:

B. Plavčić (28 mei 2016)

Er was één wijding tot transeunt diaken:

C. Stok (1 oktober 2016)

Eerste benoemingen en aanstellingen

Priester/regulier:

K.K. Hayon s.v.d. (6 mei 2016)

M. Sirovina o.f.m. (10 juli 2016)

Pastoraal werkers m/v:

Th.J. Kuipers (11 juli 2016)

Mw. M. van Maasacker (1 oktober 2016)

Emeritaat en pensioen

Pastoraal werker:

C.E.E.L.M. Horsthuis (30 juli 2016)

Diaken:

Drs. Ir. H.J. Berbée (17 augustus 2016)

Overleden

Bisdompriesters:

Wilhelmus Jacobus Kleijn (3 maart 2016)

Antonius Daniël Bernardus Kortmann (24 maart 2016)

Jacobus Franciscus Steenman (2 april 2016)

Jacobus Leonardus Maria Ammerlaan (19 mei 2016)

Drs Henricus Franciscus van Zoelen (19 juli 2016)

Jacobus Johannes Maria Kwaaitaal (23 juli 2016)

BENOEMINGEN EN ONTSLAGEN

1 januari 2017

L.J.W.M. van der Elst RA, benoeming tot lid van het bestuur van DePaGeZo voor een nieuwe periode van vier jaar.

M. Pelupessy, eervol ontslag als lid van de diocesane commissie roepingenpastoraal.

C.J. Hoogzaad-Koot, eervol ontslag als lid van het bestuur van de Gemeenschap van de Gedaanteverandering van de Heer.

Drs. M.J.A. Schoonenberg-Kolk, aanstelling tot bisschoppelijk gedelegeerde voor de pastoraal werk(st)ers in opleiding van het bisdom Rotterdam (0.2 fte).

Drs. A.L. Gerritsen, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als geestelijk verzorgster in het verpleeghuis Laurens, locatie Antonius Binnenweg te Rotterdam (vervroegd met pensioen).

Dr. A.J.M. van der Helm, ontslag als bisschoppelijk gedelegeerde voor de oecumene.

Dr. F.J. Vermeulen, benoeming tot bisschoppelijk gedelegeerde voor de oecumene.

15 januari 2017

M.J.S. Heikens MEd, goedkeuring en kerkelijke zending als geestelijk verzorgster bij het gezondheidscentrum Levinas te Rotterdam.

1 februari 2017

Mgr. drs. T.F.M. Visser, benoeming tot administrator van het vicariaat Merenwijk te Leiden.

M.G.A. van Dijk MA, goedkeuring en kerkelijke zending als geestelijk verzorgster in Zorgpartners Midden-Holland locaties Savelberg en Hanepraij te Gouda.

Dr. A.J.M. van der Helm, eervol ontslag als administrator van het vicariaat Merenwijk te Leiden.

1 maart 2017

S.M. Zuidersma, goedkeuring en kerkelijke zending als pastoraal werker in de parochie H. Thomas te Alphen a/d Rijn, Hazerswoude-Dorp en Hazerswoude-Rijndijk voor 1 jaar.

H.E.J. Grottaers, benoeming tot priester-assistent in de parochie Christus

Koning te Berkel en Rodenrijs, Bergschenhoek, Bleiswijk, Nootdorp en Pijnacker.

P.W.G. van Beurden, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als pastoraal werker in de parochie H. Augustinus te Katwijk a/d Rijn, Oegstgeest, Voorschoten en Wassenaar.

T. Kozienski s.chr., administrator van de Poolse parochie O.L. Vrouw Sterre der Zee te Rotterdam.

14 maart 2017

Drs. M. van der Meer-Lamboo, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als geestelijk verzorgster in HWW-zorg, verpleeghuis Vrederust-West te Den Haag.

15 maart 2017

J.G. Stam MA, goedkeuring en kerkelijke zending als pastoraal werkster in de parochie Pax Christi te Woerden e.o. voor 1 jaar.

1 april 2017

W.P.J. Bakker, eervol ontslag als lid van het bestuur, tevens secretaris, van Pro Nobis et Posteris.

G.Th.J. Lansbergen, benoeming als lid van het bestuur, tevens secretaris, van Pro Nobis et Posteris.

M.J.S. Heikens MEd, goedkeuring en kerkelijke zending als geestelijk verzorgster bij de Stichting Aafje, locatie De Vijf Havens te Rotterdam.

Drs. M. Falke, tijdelijke goedkeuring en kerkelijke zending als projectmedewerker pastorale opbouw in de parochie H. Johannes, parochiekern H. Dominicus te Rotterdam tot oktober 2017 (0.2 fte).

3 april 2017

J.H.M. Kroft, benoeming tot secretaris van de Diocesane Caritasinstelling voor de termijn van zijn eerdere benoeming tot lid van de DCI.

11 april 2017

B. Wehlin o.f.m., benoeming als geestelijk verzorger in de zorgorganisatie Marente tot 14 september 2018.

12 april 2017

W.B. Mudde, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als geestelijk verzorger van de Stichting Laurens, locatie Huize Petrus te Berkel en Rodenrijs.

13 april 2017

R.H. Dits, benoeming tot lid van de Adviescommissie Pastoraal Werkers in Opleiding voor een tweede termijn van vier jaar.

W.P.L. Broeders, benoeming tot lid van de Adviescommissie Pastoraal Werkers in Opleiding voor een tweede termijn van vier jaar.

18 april 2017

Mw. Th.M.C. Epskamp, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als pastoraal werkster in de parochie H. Nicolaas te Zoetermeer (met pensioen).

19 april 2017

Dr A.J.T. van den Hout, benoeming met ingang van 19 april 2017 voor een tweede termijn van vijf jaar voorzitter van het diocesaan bureau voor geschillen.

20 april 2017

A.J. van Deelen, benoeming tot pastoor-moderator van de parochiefederatie Vlietstreek te Rijswijk, Leidschendam en Voorburg voor 0.5 fte.

1 mei 2017

Drs. J.M. Bosboom, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als geestelijk verzorger in de Penitentie Inrichting De IJssel te Krimpen aan den IJssel.

Drs. B.A.M. Albers, benoeming voor een tweede termijn van vier jaar tot lid van het bestuur van de RK Begraafplaats Laurentius.

Drs. M.M. Walrave, benoeming voor een tweede termijn van vier jaar tot lid van het bestuur van de RK Begraafplaats Laurentius.

O. de Brito, benoeming voor een tweede termijn van vier jaar tot lid van het bestuur van de RK Begraafplaats Laurentius.

15 mei 2017

P.C.M. Feijen-Redegeld MEd, goedkeuring en kerkelijke zending als pastoraal werkster in de parochie H. Nicolaas te Zoetermeer.

P.C.M. Feijen-Redegeld MEd, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als pastoraal werkster in de parochie St. Jan de Doper te Gouda.

30 mei 2017

W.P.L. Broeders, benoeming tot lid van de Priesterraad voor de periode van vijf jaar en in het verlengde daarvan benoeming tot lid van het Kathedraal Kapittel.

H.C. Flohr, benoeming tot lid van de Priesterraad voor de periode van vijf jaar.

J.P.F. Glas, benoeming tot lid van de Priesterraad voor de periode van vijf jaar en in het verlengde daarvan benoeming tot lid van het Kathedraal Kapittel.

A.J.M. van der Helm, benoeming tot lid van de Priesterraad voor de periode van vijf jaar.

Th.A.H. van Klaveren, benoeming tot lid van de Priesterraad voor de periode van vijf jaar en in het verlengde daarvan benoeming tot lid van het Kathedraal Kapittel.

J.C.M. Steenvoorden, benoeming tot lid van de Priesterraad voor de periode van vijf jaar.

M.J.Th. Straathof, benoeming tot lid van de Priesterraad voor de periode van vijf jaar.

C.W. Burgering, benoeming als diaken tot toehoorder van de Priesterraad voor de periode van vijf jaar

H.M. van de Reep benoeming als pastoraal werkster tot toehoorder van de Priesterraad voor de periode van vijf jaar.

W.P.L. Bakker, eervol ontslag als lid van de Priesterraad en in het verlengde daarvan eervol ontslag als lid van het Kathedraal Kapittel.

Chr.N. Bergs, eervol ontslag als lid van de Priesterraad.

A.J. van Deelen, eervol ontslag als lid van de Priesterraad.

R.J.W. Franken, eervol ontslag als lid van de Priesterraad.

W.E.F.M. Froger, eervol ontslag als lid van de Priesterraad.

Th.J.J. van Steekelenburg, eervol ontslag als lid van de Priesterraad en in het verlengde daarvan eervol ontslag als lid van het Kathedraal Kapittel.

J.M.L. Smies, eervol ontslag als toehoorder van de Priesterraad.

M.J.H.M. Hoogenbosch, eervol ontslag als toehoorder van de Priesterraad.

C.A. Koeleman, eervol ontslag als toehoorder van de Priesterraad.

R.I.M. Lijesen, eervol ontslag als toehoorder van de Priesterraad.

4 juni 2017

A.J van Deelen, benoeming tot vicaris van het vicariaat Den Haag voor 0.2 fte voor de duur van drie jaar.

10 juni 2017

C. Stok, benoeming tot lid van het pastoraal team van de parochies Sint Ursula te Delft en OLV van Sion te Den Hoorn, Maasland en Schipluiden.

VERSLAG VAN DE PRIESTERRAAD van het bisdom Rotterdam, 7 maart 2017 (2017-1)

Inhoudelijk gesprek: collegialiteit

Vicaris Visser leidt het onderwerp in. Het gaat om collegialiteit zowel in het team als in relatie met de bisschop. Collegialiteit is ook een item in de Gedragscode. Deze wordt op dit moment herzien en mede daarom is het goed dat collegialiteit nu als onderwerp door de Priesterraad wordt besproken. Geleefde collegialiteit heeft een werking naar binnen en naar buiten. Hoe vertaalt het netwerk van liefde zich in het netwerk van de collega's? De Priesterraad spreekt over collegialiteit aan de hand van drie vragen: 1) Hoe is de collegialiteit georganiseerd en welke vormen kun je aan collegialiteit geven? 2) Welke zijn de bouwstenen die collegialiteit bevorderen en hoe kun je tegen de achtergrond van het netwerk van liefde die verbondenheid bevorderen? 3) Wat zijn de voorwaarden om naar de toekomst toe collegialiteit overeind te houden?

Collegialiteit is niet vanzelfsprekend en het is daarom goed dat het wordt besproken. Ook de hiërarchische structuur van de Kerk speelt daarin mee. Collegialiteit is een houding van respect en waardering voor je collega's, ook naar buiten toe. Je draagt elkaar. Ook een verschil in verwachtingspatroon ter zake collegialiteit kan voor spanningen kan zorgen. Bespreek daarom wat je van elkaar verwacht. Pastorale beroepskrachten worden benoemd in een team. De samenwerking met de collega's maakt deel uit van de zending en de benoeming. Het spirituele of geestelijke aspect van de collegialiteit, het samen staan voor de geloofsgemeenschap in een werkgebied, hoort ook bij collegialiteit. Je bent samen onderweg. Je gaat samen de goede weg van het geloof, de weg van God. Het is daarmee meer dan een gezamenlijke opdracht. Naast de functionele kant van collegialiteit (het samen verantwoordelijkheid dragen voor de pastoraal, taken verdelen en goed vervullen) is er een niet-functionele kant (bij elkaar komen voor bezinning, vragen naar elkaars welbevinden, een geloofsgesprek voeren met elkaar). Het is belangrijk om interesse in elkaar te hebben, ook voor het persoonlijke leven, dus buiten het werkveld. Pastorale teams openen regelmatig met bezinning of met een lunch en er zijn gezamenlijke studiedagen. Collegialiteit speelt ook op diocesaan niveau als het gaat om jaargenoten waarmee je blijft optrekken. Diocesaan is er ook de deelname aan de chrismamis of een wijding, inclusief

de ontmoeting daarna. Deelname aan diocesane bezinningsdagen voor pastorale beroepskrachten verbreedt je perspectief.

Elk team vult op eigen wijze functioneren, spiritualiteit en bezinning in. Het is belangrijk dat alle aspecten aan bod komen, en daar moet ook over worden nagedacht, maar er is geen sjabloon. Naast collegialiteit kun je ook denken in termen van broeder- en zusterschap. Het ene lichaam heeft vele ledematen. Je hebt elkaar nodig. Het is belangrijk dat er mogelijkheden zijn om elkaar op verschillende niveaus te ontmoeten: pastoraal werk(st)ers, religieuzen, diakens, priesters. Naast teamoverleg is ook het overstijgende overleg belangrijk. Het dekenale niveau bestaat niet meer, maar het bevorderen van ontmoeting op niveau van de parochie of federatie is belangrijk, hoewel het niet de aandacht mag wegtrekken van de ontmoeting op vicariaatsniveau. Het is soms lastig om overal te zijn en er is niet altijd tijd voor of behoefte aan. Soms is het nodig om een keuze te maken waaraan je je tijd kunt besteden. Collegialiteit is overigens ook een aandachtspunt in vorming en opleiding en de stage.

VERSLAG VAN DE PRIESTERRAAD

van het bisdom Rotterdam, 30 mei 2017 (2017-2)

Aan deze vergadering van Priesterraad nemen deel de komende, gaande en blijvende leden van de Priesterraad. Voorafgaand aan de vergadering is gezamenlijk geluncht en is het getijdengebed gebeden in de huiskapel van het bisdom. Na afloop bedankt de bisschop de vertrekkende leden van de Priesterraad voor hun inbreng. Hij kijkt met dankbaarheid terug op de afgelopen vijf jaar. De bisschop bedankt de zittende leden en de nieuwe leden van de Priesterraad voor hun beschikbaarheid.

Inhoudelijk gesprek: bisschoppensynode over jongeren, geloof en onderscheiding van de roeping

Mgr. Van den Hende leidt dit onderwerp in. De aanpak van deze bisschoppensynode over jongeren is vergelijkbaar met die van de beide synodes over het gezin. Alle bisdommen leveren een notitie in bij de kerkprovincie. De kerkprovincie maakt een samenvattend document en stuurt dat naar Rome. Het Voorbereidend Document wordt naar alle pastorale teams gezonden. In dit geval is het goed om ook de jongerengroepen te consulteren en het te bespreken in het taakveldoverleg. Mgr. Van den Hende zal erover spreken met jongeren tijdens een Tour of Faith.

Er zijn wereldwijd grote verschillen in de manier waarop jongeren een plaats hebben. Dat betekent iets voor de bijdrage van bijvoorbeeld de Nederlandse jongeren. Jongeren in Afrika of Zuid Amerika maken een groter deel uit van de bevolking. Leden van de Priesterraad vinden het Voorbereidend Document een mooie tekst. Er moet aandacht zijn voor de jongeren in de parochie. Jongere generaties worden vaak kritisch bejegend door oudere generaties. De continuïteit tussen de generaties en het gesprek met de verschillende generaties is zeer waardevol en van belang. De keuze van de jongere generatie is vaak, maar niet altijd, erg individueel. Dat is een verschil met de gemeenschapsgedachte van de ouderen en mogelijk een wederzijdse kritische houding.

Het is belangrijk om bij de beantwoording van de vragen uit het Voorbereidend Document ruimhartig te denken met de jongeren in het zicht en niet te denken vanuit de krimp, vanuit de aanname dat het kleiner wordt. Tijdens de

Wereldjongerendagen zie je dat bij jongeren vaak dezelfde zaken spelen, ook al heeft het een andere kleur. Er is sprake van wereldwijde herkenbaarheid. En als er verschillen zijn is het goed om mensen met elkaar in gesprek te brengen. Het is mooi dat de Kerk laat zien dat ze in alle jongeren geïnteresseerd is. Het document kan ook besproken worden met beheercommissies en dergelijke, mensen die dicht bij het grondvlak zitten en die aangeven dat ze jongeren nooit zien. Het is belangrijk om bij de bespreking ook te starten bij de jongeren zelf. Relatief veel deelnemers aan de Wereldjongerendagen waren afkomstig uit het bisdom Rotterdam. Dat heeft te maken met jongerengroepen. Als die goed functioneren, willen jongeren vaak ook boven-parochieel actief zijn. Rondom de bisschoppensynode zouden jongeren gedurende korte tijd een platform kunnen vormen.

Hoe kun je jongeren nog beter bij de Kerk betrekken en helpen om hun roeping in het leven te ontdekken? Je moet niet bang zijn om zaken aan te bieden, zoals het sacrament van boete en verzoening, en met hen de diepte in te gaan. We kunnen daarbij ook onze eigen vrijmoedigheid nog eens onder de loep nemen. Goed jongerenpastoraat is ook voor de ouders is. Via de ouders kun je kinderen en jongeren bereiken. Kun je dat laagdrempelig aanbieden? De rol van voorbeeldfiguren is belangrijk, minder geïnstitutionaliseerd overkomen en met toegepast christelijk leven, want dat helpt jongeren verder.

NECROLOGIE

Machiel Wilhelmus Maria Greeve

geboren op 21 januari 1947 te Rotterdam en diaken gewijd op 22 november 2008.

Gilion Greeve was sinds oktober 2007 pastoraal werkzaam in ons bisdom. Eerst als pastoraal werker en sinds zijn wijding op 22 november 2008 als diaken steeds in het pastoraatsgebied dat thans de parochie H. Thomas te Alphen aan den Rijn, Hazerswoude-Dorp en Hazerswoude-Rijndijk vormt. Met ingang van 1 oktober 2016 werd hem op zijn verzoek om gezondheidsredenen eervol ontslag verleend en tevens ontslag uit de gewone ambtsbediening en ging hij met emeritaat.

Gilion Greeve is zijn leven lang vanuit zijn opvoeding zeer kerk- en gelovig betrokken geweest. Alle wonderen en alle tegenslagen van het leven heeft hij beleefd in het volste vertrouwen dat de Heer in alles voorziet en ons draagt en behoedt. Hij wist zich geroepen om zijn beste krachten in te zetten om dat gelovig vertrouwen door te geven aan de mensen die aan zijn pastorale zorgen waren toevertrouwd. Nu heeft Gilion zijn leven teruggegeven in Gods hand.

Hij is op maandag 6 maart 2017 plotseling overleden.

Johannes van den Haak

geboren op 29 november 1923 te Haarlem en priester gewijd op 3 juni 1950.

Jan van den Haak was na zijn priesterwijding kapelaan in Reeuwijk (1950), Rotterdam (1952) en Delft (1958). Vervolgens werd hij in 1965 benoemd tot teamleider van de latere Interparochiële Vereniging met de opdracht nieuw pastoraat te ontwikkelen in Ommoord, Alexanderpolder en Capelle aan den IJssel. In 1978 werd hij pastor in het Dijkzigt ziekenhuis te Rotterdam. In december 1988 werd hem op eigen verzoek eervol ontslag verleend uit deze functie en tegelijkertijd ook ontslag uit de gewone ambtsbediening van het bisdom Rotterdam.

Hij is op dinsdag 11 april 2017, voorzien van het H. Sacrament der zieken, overleden.

INHOUDSOPGAVE

Jaargang 62 januari-juni 2017 Nummer 1-2

BOODSCHAP van paus Franciscus voor de Vastentijd 2017, 18 oktober 2016	1
BOODSCHAP van paus Franciscus voor de 54e Wereldgebedsdag voor roepingen 2017, 27 november 2016	6
BOODSCHAP van paus Franciscus voor Wereld Communicatie Dag 2017, 24 januari 2017	11
BOODSCHAP van paus Franciscus voor de Werelddag van de Armen (19 november 2017), 13 juni 2017.....	16
RONDZENDBRIEF aan de bisschoppen over het brood en de wijn voor de eucharistie, 15 juni 2017	23
BRIEF van de r.-k. bisschoppen van Nederland bij gelegenheid van de verkiezingen voor de Tweede Kamer op 15 maart 2017, 28 februari 2017	27
TOEWIJDING NEDERLANDSE BISDOMMEN AAN HET ONBEVLEKTE HART VAN MARIA, 21 maart 2017	31
NEDERLANDSE BISSCHOPPENCONFERENTIE BIDT MEE MET ENGELSE BISSCHOPPEN VOOR SLACHTOFFERS AANSLAG, 23 maart 2017	33
BISSCHOPPENCONFERENTIE VERWELKOMT NIEUWE BISSCHOP GRONINGEN-LEEWARDEN MGR. VAN DEN HOUT, 1 april 2017	34
BRIEF van de Nederlandse bisschoppen aan Koptische bisschop Arseny, 15 april 2017	35
NIEUWE PRIESTERRAAD BISDOM ROTTERDAM VAN START, 19 juni 2017	36
BRIEF Nieuwe automatisering voor parochies, 26 juni 2017	38
HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende op het feest van Onze Lieve Vrouw van Lourdes met de zegening van een nieuw tabernakel, Kerk HH. Laurentius en Ignatius (Eendrachtskapel te Rotterdam), 11 februari 2017	42

HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de diocesane Wereldjongerendag, St. Victorkerk Waddinxveen, Palmzondag 9 april 2017	45
HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de chrismamis, Kathedraal HH. Laurentius en Elisabeth Rotterdam, woensdag 12 april 2017	47
HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de herdenking van 150 jaar heiligverklaring van de Martelaren van Gorcum, Bedevaartskerk HH. Martelaren van Gorcum in Brielle, zaterdag 29 april 2017	51
HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de priesterwijding van Eli Stok, Kathedraal HH. Laurentius en Elisabeth Rotterdam, zaterdag 10 juni 2017	56
DECREET Samenvoeging van de parochiële caritasinstellingen van de voormalige parochies H. Maria Koningin te Krimpen a/d IJssel en St. Joseph te Nieuwerkerk a/d IJssel en oprichting van de parochiële caritasinstelling van de parochie Sint Christoffel, 31 mei 2017	60
JAAROVERZICHT Pastorale personeelsmutaties 2016	62
BENOEMINGEN EN ONTSLAGEN	63
VERSLAG VAN DE PRIESTERRAAD van het bisdom Rotterdam, 7 maart 2017 (2017-1)	68
VERSLAG VAN DE PRIESTERRAAD van het bisdom Rotterdam, 30 mei 2017 (2017-2)	70
NECROLOGIE	72

REGELING GRATIS VERKLARING OMTRENT HET GEDRAG VOOR PAROCHIEVRIJWILLIGERS LOOPT DOOR TOT EIND 2017

28 juli 2017

Vanaf begin 2016 is het mogelijk om een gratis Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) aan te vragen voor vrijwilligers binnen de Rooms-Katholieke Kerk die werken met minderjarigen en met mensen met een verstandelijke beperking. De gratis VOG regeling is goed geland in de parochies en is voorlopig verlengd tot eind 2017.

Sinds 2014 heeft de R.-K. Kerk het aanvragen van een VOG verplicht gesteld voor pastorale beroepskrachten en voor bepaalde groepen vrijwilligers. Deze verplichting om een VOG aan te vragen maakt onderdeel uit van het preventiebeleid tegen seksueel misbruik en grensoverschrijdend gedrag in de R.-K. Kerk.

Parochies kunnen gratis VOG's voor de genoemde groep vrijwilligers aanvragen bij het contactpunt dat daarvoor via het CIO (het Interkerkelijk contact in overheidszaken) bij het Secretariaat van het Rooms-Katholiek Kerkgenootschap (SRKK) in Utrecht is ingericht. Het contactpunt doet een eerste screening van de aanvragen en zet deze door naar de dienst Justis van het ministerie van Veiligheid en Justitie. Het contactpunt heeft sinds begin 2016 ruim 2500 gratis VOG-aanvragen verwerkt. Parochies zijn onlangs over de verlenging van de regeling geïnformeerd waarbij is uitgelegd hoe ze gratis VOG's kunnen aanvragen.

BRIEF

Nieuw kabinet: neem geen fataal besluit

26 juli 2017

Dr. W. J. kardinaal Eijk, referent voor medische ethiek namens de Nederlandse Bisschoppenconferentie, doet in het Nederlands Dagblad van 29 juli een oproep aan het nieuwe kabinet, waarvan de formatie nog steeds gaande is: neem geen fataal besluit als het gaat over Voltooid Leven.

Het nu demissionaire kabinet heeft een wet aangekondigd die voorziet in de mogelijkheid dat ook mensen die gezond zijn, hulp bij suïcide kunnen krijgen. Dit is een typisch staaltje van de liberale hyper-individualistische cultuur die de Westerse wereld in haar greep heeft.

De ongekende welvaart sinds de jaren zestig maakt het individuen mogelijk tamelijk onafhankelijk van elkaar te leven. Het individu wordt tegenwoordig geacht om zelf zijn levensbeschouwing, religie en ethische waarden te bepalen. En dit houdt ook in dat alleen het individu zelf kan bepalen of zijn leven nog waarde heeft. Als het individu denkt dat verder leven geen zin heeft en het daarom voltooid acht, mag hij aan zijn leven een einde maken. En de overheid moet hem dit niet beletten, maar bij wet garanderen dat het betrokken individu daarbij hulp wordt verleend. Tot zover de huidige cultuur.

Ziel én lichaam

Het antwoord op ethische vragen begint bij een mensvisie. De mens is volgens de klassieke christelijke mensvisie een eenheid van ziel en lichaam. De mens is in zijn totaliteit, ziel én lichaam, geschapen naar Gods beeld en gelijkenis. Daardoor hebben ziel en lichaam beide een essentiële waarde. De mens is een doel in zich en mag nooit alleen als een middel worden gebruikt. En dat geldt ook voor zijn lichaam. Het lichamelijk leven mag daarom niet worden opgeofferd om aan het lijden een einde te maken.

Een passend antwoord op het lijden door medische of psychiatrische oorzaken is adequate, professionele en liefdevolle palliatieve zorg. Langs deze weg kunnen we het lijden niet helemaal wegnemen, maar wel tot draagbare proporties terugbrengen. Daarmee kunnen we mensen daadwerkelijk helpen om de waarde van hun leven te (her)ontdekken.

Vanwege de essentiële waarde van het menselijk leven zijn euthanasie en hulp bij suïcide wegens een lijden als gevolg van een medische of psychiatrische aandoening moreel ongeoorloofd. Te meer geldt dit uiteraard voor hulp bij suïcide bij mensen die gezond zijn.

Treurig dieptepunt

Maar daarmee is nog niet alles gezegd. Met het bij wet mogelijk maken van hulp bij suïcide aan gezonde mensen zou een treurig dieptepunt worden bereikt van de huidige hyper-individualistische cultuur. In deze cultuur staat iedereen op zijn autonomie, zijn zelfbeschikkingsrecht. Maar zijn we nu werkelijk allemaal zo de weg kwijt, dat we echt geloven dat met zo'n wet de autonomie van mensen gediend is? In de praktijk zal bij veel mensen het verzoek om hulp bij zelfdoding geen autonome beslissing zijn.

Sociologisch onderzoek wijst uit dat het in onze cultuur gaat om een schijnbare autonomie: we leven eigenlijk in een zeer conformistische wereld. Want in de praktijk gaat het om het gevoel zelf een wereldbeschouwing of set van ethische waarden te kiezen maar laten mensen zich feitelijk leiden door de publieke opinie en de (sociale) media.

In de publieke opinie, de reclamewereld en de media worden jong zijn en er jong blijven uitzien als ideaal voorgehouden, ouderdom en de gevolgen ervan daarentegen als negatieve fenomenen die de waarde van het leven aantasten. Zo wordt oudere mensen aangeprezen dat hun leven geen waarde meer heeft. Is het besluit dat het leven voltooid is dan wel zo autonoom? Bovendien: iemand die vraagt om hulp bij suïcide vanwege een kwellende eenzaamheid door verlies van dierbaren of verminderde mobiliteit, doet dat niet op basis van een autonome beslissing, maar onder druk van de narigheid die eenzaamheid met zich meebrengt. Eenzaamheid die mede het gevolg van het doorgeschoten individualisme is. Het zou beter zijn die cultuur eens te doorbreken en iets aan die eenzaamheid te doen.

Stervenshulpverlener

Volgens de aangekondigde wet moet een stervenshulpverlener, niet per se een arts, beoordelen of het verzoek om hulp bij zelfdoding vrijwillig (dus autonoom), weloverwogen en duurzaam is. Het is maar zeer de vraag of die stervenshulpverlener gelet op genoemde culturele factoren daartoe wel in staat is.

Helemaal desastreus is het voorstel van Pia Dijkstra om een minimumleeftijd te stellen van 75 jaar om in aanmerking te komen voor hulp bij suïcide. Deze, overigens volstrekt arbitraire, leeftijdsgrens suggereert - naar ik aanneem onbedoeld - een waardeoordeel over het leven van mensen die de 75 hebben bereikt.

Een nieuw kabinet zou een fataal besluit nemen, wanneer het bij wet het verlenen van hulp bij suïcide aan gezonde mensen mogelijk maakt.

Dr. Willem Jacobus kardinaal Eijk

Referent voormedische ethiek namens de Nederlandse Bisschoppenconferentie

BRIEF

Prognose pastorale beroepskrachten parochiepastoraat

7 juli 2017

Aan leden van pastorale teams en aan parochiebesturen

Betreft: Prognose pastorale beroepskrachten parochiepastoraat

Geachte heer, mevrouw,

Als Kerk van Rotterdam zijn we geroepen om het geloof te verkondigen en de liturgie te vieren én mensen middels diaconale activiteiten in aanraking te brengen met de liefde van Christus. Hiervoor is een netwerk nodig van priesters, diakens en pastoraal werk(st)ers in pastorale teams, verspreid over het hele bisdom. Vanuit onze zorg voor de goede verdeling van de beschikbare mensen is de ‘Prognose pastorale beroepskrachten parochiepastoraat 2020’ opgesteld. Graag informeren wij u, als lid van het pastoraal team of lid van het parochiebestuur, over deze prognose.

De prognose tot 2020 volgt op de eerdere prognose, die onderdeel was van het traject Samenwerking Geboden (SG). Deze prognose van destijds komt bijna overeen met de feitelijke gegevens van 2015. In 2016 is een nieuwe prognose opgesteld. Deze werd in februari 2017 besproken met de moderators van de pastorale teams van het vicariaat Rotterdam en het vicariaat Den Haag.

In het overzicht zijn de territoriale parochies opgenomen in 23 zogeheten ‘toewijzingsgebieden’ (‘clusters’ genoemd in SG). Hieraan worden pastorale beroepskrachten verbonden, op basis van het aantal parochianen en het totaal aantal beschikbare priesters, diakens en pastoraal werk(st)ers. Bij benoemingen worden door het bisdom overigens ook de financiën van parochies meegewogen.

De ‘Prognose 2020’ is leidraad voor het bisdom waar het gaat om het doen van benoemingen voor het parochiepastoraat. Het zijn ook de kaders waar parochies rekening mee moeten houden als het gaat om pastorale plannen en parochiefinanciën.

Wij zijn ervan overtuigd dat deze prognose reëel is. Er zijn echter factoren die het beschikbare aantal pastorale beroepskrachten kunnen beïnvloeden. Het kan zijn dat iets meer of minder pastorale beroepskrachten de komende jaren uitstromen. Het kan ook zijn dat iets meer of minder nieuwe mensen instromen. Daarom is gerekend met een zekere bandbreedte.

Het is een prognose. Dat wil zeggen dat het bisdom verwacht in 2020 toegegroeid te zijn naar deze verdeling van beroepskrachten in de territoriale parochies.

We zien dat 70% van de pastorale beroepskrachten werkzaam in parochies in het bisdom Rotterdam bestaat uit gewijde bedienaren. Dat is belangrijk om in de parochies de sacramenten te kunnen bedienen. De verkondiging van het woord, de viering van de sacramenten en het dienstwerk van de liefde maken deel uit van de ene zending die Christus aan de Kerk heeft toevertrouwd. Ook in de komende jaren mogen wij deze opdracht met hart en ziel vervullen en met vertrouwen.

Met vriendelijke groet,

+ J.H.J. van den Hende

Heeft u vragen naar aanleiding van deze brief? Neem dan contact op met de heer Robert Jan Peeters, hoofd personeelszaken, telefonisch (010 - 2815189) of via e-mail (R.Peeters@bisdomrotterdam.nl).

De 'Prognose pastorale beroepskrachten parochiepastoraat 2020' wordt voor belangstellenden ook op de website van het bisdom geplaatst bij de kerngegevens. De kerngegevens vindt u op de vernieuwde website in het groene menu met informatiepagina's onder 'bisdom Rotterdam'.

	Naam toewijzingsgebied	Aantal parochies	Aantal parochianen aantal (Kaski 1-1-2015)	Categorie
1	St. Christoffel	1	22.928	C
2	Christus Koning	1	24.918	C
3	De Goede Herder	1	16.920	B
4	H. Nicolaas Pieck en gezellen	1	17.210	B
5	H. Teresia van Avila	1	18.982	B
6	De Heilige Familie	1	7.699	A
7	Driestromenland - Federatie	2	7.994	A
8	H. Maria Magdalena - federatie + MC	6	17.810	B
9	St. Franciscus tussen duin en tuin	10 (+ Maasdijk)	35.629	D
10	Rotterdam rechter Maasoever - Federatie	4	28.762	C
11	St. Ursula en OLV van Sion - Cluster	2	21.116	C
12	H. Augustinus	1	19.987	B
13	St. Jan de Doper	1	19.871	B
14	St. Maarten	1	27.737	C
15	Maria Sterre der Zee	1	28.686	C
16	H. Nicolaas	1	25.272	C
17	Pax Christi / St. Barnabas / St. Bartholomeus	3	17.327	B
18	HH Petrus en Paulus	1 (+ vicariaat Merenwijk)	21.504	C
19	H. Thomas	1	17.660	B
20	De Vier Evangelisten	1	23.763	C
21	H. Willibrordus	1	17.191	B
22	HH Clara en Franciscus - Federatie	2	23.971	C
23	Vlietstreek - Federatie / De Verrezen Christus	4	30.484	D

Aantal parochianen per categorie en pastorale beroepskrachten		
Aantal parochianen	Categorie	Pastorale beroepskrachten priesters-diakens-pastoraal werkers
Tot 10.000	A	3 (1p-1d-1pw)
10.000-20.000	B	3 (2p-1pw)
20.000-30.000	C	4 (2p-1d-1pw)
Meer dan 30.000	D	6 (3p-2d-1pw)

Prognose aantal pastorale beroepskrachten in territoriale parochies per 1 januari 2020 Uitgangspunt voor priesters en diakens: emeritaat met 70 jaar	
Priesters	47
Diakens	19
Pastoraal werk(st)ers	28
totaal	94

BRIEF

Regeling gratis VOG verlengd tot en met 31 december 2017

Aan de besturen van de parochies in het bisdom Rotterdam
Onderwerp: regeling gratis VOG verlengd tot en met 31 december 2017
Rotterdam,

7 juli 2017

Geachte parochiebesturen,

In het voorjaar van 2016 informeerde ik u over de regeling om een gratis Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) te verkrijgen voor vrijwilligers die werken met minderjarigen en met mensen met een verstandelijke beperking. Binnen de R.K. Kerk zijn inmiddels via deze regeling ruim 2500 gratis VOG's aangevraagd. De regeling was en is een tijdelijke regeling die wordt uitgevoerd door het landelijk secretariaat van de R.-K. Kerk. Ik schrijf u deze brief om u te informeren dat deze regeling voorlopig zal worden voortgezet tot en met 31 december 2017.

Volledigheidshalve geef ik u nogmaals aan op welke wijze u de aanvragen kunt doen.

Hoe werkt het?

Het verdient aanbeveling dat u als parochie een vaste contactpersoon aanwijst voor het aanvragen van (gratis) VOG's. Uw vaste contactpersoon voert via onderstaande link zijn of haar gegevens in alsmede die van de vrijwilliger waarvoor een gratis VOG aangevraagd wordt. *Per vrijwilliger vult u 1 formulier in.* De vragen die u in het formulier beantwoordt, gaan onder andere over uw bekendheid met de preventieve maatregelen die de R.-K. Kerk genomen heeft om seksueel misbruik te voorkomen.

Via deze link komt u in het formulier dat u dient in te vullen.
<http://fd8.formdesk.com/ipal/aanvraagvog>

De aanvraag wordt vervolgens binnen het landelijk secretariaat van de R.-K. Kerk verwerkt in het systeem van de dienst Justis.

Wat is er nodig?

Om de aanvraag voor een gratis VOG te kunnen verwerken is het noodzakelijk dat de vrijwilliger voor wie u de VOG aanvraagt, beschikt over een *e-mailadres en DigiD*. U moet het e-mailadres, de voorletter(s), de achternaam en de geboortedatum van de vrijwilliger in het aanvraagformulier opgeven. Zorg er dus voor dat u over deze gegevens beschikt of ze bij de vrijwilliger opvraagt. Het is daarnaast raadzaam om de vrijwilliger tijdig te wijzen op de noodzaak van een DigiD, zodat deze eventueel nog door de vrijwilliger aangevraagd kan worden.

Wat moet de vrijwilliger doen?

De vrijwilliger voor wie de gratis VOG is bestemd, ontvangt van de dienst Justis een e-mail met een *link en een code* om de aanvraag af te ronden. Via de link en de code in deze e-mail logt de vrijwilliger in met DigiD. Daar rondt de vrijwilliger de VOG-aanvraag af door te bevestigen dat de gegevens juist zijn opgenomen. *De code in de e-mail is 30 dagen geldig*. Als de vrijwilliger de code laat verlopen, moet de VOG-aanvraag opnieuw worden gedaan. Dat betekent tijdverlies en dubbel werk. Het is daarom aan te bevelen, dat de vaste contactpersoon de vrijwilliger informeert over het feit, dat hij een e-mail van de dienst Justis kan verwachten. Ook is het goed dat de contactpersoon tijdig (bijvoorbeeld twee of drie weken nadat de aanvraag is gedaan) aan de vrijwilliger vraagt of de e-mail ontvangen is en de aanvraag daadwerkelijk is afgerond.

Hoe gaat het verder?

Nadat de vrijwilliger de aanvraag heeft afgerond wordt deze vervolgens door Justis in behandeling genomen. Justis informeert de vrijwilliger zelf schriftelijk over de afhandeling van de aanvraag. In de praktijk krijgt de vrijwilliger de VOG meestal binnen anderhalve week. Als uit onderzoek blijkt dat de vrijwilliger in aanraking is geweest met Justitie, gaat Justis na of dit relevant is voor het doel waarvoor de verklaring is aangevraagd. In dat geval kan het langer duren dan 2 weken voordat de vrijwilliger bericht krijgt. Na ontvangst van zijn VOG overlegt de vrijwilliger deze aan u als parochie.

Wie komt in aanmerking voor een gratis VOG?

Zoals gezegd komen voor de gratis VOG in uw parochie in aanmerking *vrijwilligers die werken met minderjarigen en andere kwetsbare groepen*, zoals mensen met een verstandelijke beperking.

In het geval dat een vrijwilliger werkzaamheden verricht voor deze doelgroepen en daarnaast als vrijwilliger nog een andere functie bekleedt waarvoor ingevolge het besluit van de Bisschoppenconferentie sinds 1 januari 2014 een VOG vereist is, dan kunnen meerdere screeningsopties worden aangegeven en geldt de gratis VOG voor al deze vrijwilligersfuncties die betrokkene bekleedt.

Voor alle overige functies, zoals voor pastorale beroepskrachten en vrijwilligersfuncties waarvoor de Bisschoppenconferentie een VOG verplicht heeft gesteld, geldt de gratis VOG niet en blijft een reguliere VOG (niet gratis en nog niet digitaal aan te vragen) relevant.

Samengevat

Kort samengevat is het nu van belang de volgende stappen te volgen:

- Stap 1: Wijs een vaste contactpersoon aan voor het aanvragen van VOG's;
- Stap 2: Controleer voor welke vrijwilligers een VOG moet worden aangevraagd;
- Stap 3: Check voor wie de VOG gratis zou kunnen zijn;
- Stap 4: Voer de gegevens van deze vrijwilligers in via bovengenoemde link.

Voor vragen naar aanleiding van deze brief kunt u contact op met ondergetekende.

Met een vriendelijke groet,

R. Peeters
hoofd personeel & organisatie

HOMILIE

van Mgr. dr. J.H.J. van den Hende bij de Nationale Bedevaart Brielle bij 150 jaar heiligverklaring van de Martelaren van Gorcum, zaterdag 8 juli 2017

2 Korintiërs 4, 7-25; Matteüs 10, 17-22

Broeders en zusters in Christus, vandaag op deze nationale bedevaart van 2017 bent u opnieuw met velen gekomen. Niet voor een besloten bijeenkomst, maar voor een publieke viering van de eucharistie. Het is niet alleen een publieke viering, omdat we de deur hebben laten openstaan, wat wel fijn is met zoveel warmte. Maar ook omdat u met velen gekomen bent uit alle delen van het bisdom en van ver daarbuiten. En we mogen ons verheugen in de aanwezigheid van de burgerlijke overheid.

We maken geen geheim van onze verbondenheid met de Martelaren van Gorcum, en we weten ons met Christus verbonden. Die verbondenheid met de martelaren kun je op verschillende manieren uiten. Bijvoorbeeld met wapperende vlaggen en triomfmuziek: kijk eens, dáár horen we bij!

We kunnen ook méér bijbels te werk gaan en aansluiten bij de Heilige Schrift. De verbondenheid met Christus is ons van godswegen geschonken, maar we zijn vaak zelf kwetsbaar om die verbondenheid te bewaren en in dat geloof te leven. We hebben een rijkdom ontvangen, maar we zijn vaak broze vaten: de overgrote kracht moet van God komen (2 Korintiërs 4, 7).

Ook naar de Martelaren van Gorcum mogen we op die manier kijken. De Martelaren van Gorcum waren geen mensen van gewapend beton of van roestvrij staal, maar mensen met een ziel die hun geloof en verbondenheid met Christus zo goed mogelijk probeerden te bewaren en te beleven. Door aanhoudend gebed en door hun dienstwerk op te dragen aan de Heer en zijn Kerk, door de bediening van de sacramenten en door de verkondiging van het evangelie. Als we vandaag in deze publieke viering gedenken dat de Martelaren van Gorcum met ons verbonden zijn in Christus, mogen we ons aansluiten bij hun broosheid.

Al vrij snel na hun dood door ophanging in de turfschuur hier dichtbij, is hun geschiedenis opgeschreven. Dat gebeurde met grote nauwkeurigheid

door verwanten en familie. En zo is al heel lang het bewustzijn gegroeid wat betreft de rijkdom van hun geloofsgetuigenis. Ze werden zalig verklaard (1675) en 150 jaar geleden heilig verklaard (29 juni 1867). Dat betekent niet dat ze tot grote helden verklaard waren, maar benadrukt wordt dat ze door Jezus' kracht en genade hebben volgehouden tot het einde toe.

We mogen beseffen dat de heiligverklaring oog heeft voor die broosheid. Ze gingen niet zonder moeite naar de galg, het zijn mensen die met angst hebben geleefd, met zorg om zichzelf en om elkaar en die intens gebeden hebben en de sacramenten hebben gevierd. We kunnen lezen dat ze tot het laatst toe elkaar de mogelijkheid boden om het sacrament van boete en verzoening te ontvangen. Kwetsbare mensen die door de kracht van het geloof, de sacramenten, het woord van God in hun hart, omwille van de Heer staande zijn gebleven in een situatie van zoveel dreiging en geweld.

Vandaag mogen we ons bij hen aansluiten, niet met machtsvertoon of met trotse gebaren van 'hier zijn we dan', maar met een innerlijke gezindheid en overtuiging dat het de Heer is die ons verbindt, en die ons kracht geeft. De Heer en zijn evangelie zijn de moeite waard om voor te leven en te sterven, indachtig de broosheid van de Martelaren van Gorcum, en de grote rijkdom van het geloof, die ze in hun hart hebben bewaard en waarvan ze hebben getuigd.

Hoe staat het met ons? Zijn we zo met Christus verbonden dat wij ons in geloof laten uitdagen door de woorden van het evangelie? Die grote rijkdom van het geloof kan niet genoeg onderstreept worden. Dan gaat het niet alleen om dingen uit je hoofd leren, maar vooral ook om met je hart te weten dat God zijn enige Zoon heeft gegeven, die voor ons uit liefde is gestorven en verrezen.

De martelaren hebben elkaar gezegd: Ga die ladder op, het is een vreselijke dood, maar weet dat het eeuwig leven en de liefde van Christus je wachten. Als we overtuigd zijn van de verbondenheid met Christus als onze grootste rijkdom, hoe laten we dat dan merken en hoe krijgt het gestalte in ons leven van alledag?

Op de eerste plaats gaat het om ons gebed, om in alle omstandigheden in gesprek te blijven met God, als het ons goed gaat, maar ook in tijden van

verdriet, in ziekte en bij tegenslagen, dat we ons verbonden weten met de Heer in gebed. In die zin lijkt de omgang met God op de omgang met elkaar. Als je elkaar voorbij loopt, wat blijft er dan van onze verbondenheid over? Zo is het ook met de Heer die ons de rijkdom van het geloof geeft. Het is daarbij een grote bemoediging dat de Heer ons nooit in de steek laat. De Heer blijft ons aankijken met zijn gelaat van barmhartigheid. Hij blijft ons de hand reiken om ons te steunen en te sterken. Het is een grote rijkdom dat we mogen beseffen dat Hij zo dicht naar ons toe is gekomen dat niets ons van Hem kan scheiden.

Het tweede is: hoe maken we ons geloof zichtbaar? Kijken we naar de Martelaren van Gorcum en naar de martelaren van nu. In hoeverre delen wij de liefde van Christus met elkaar? En zet het ons aan tot naastenliefde, vergeving, en helpt het ons om te dienen en ook te ontvangen wat een ander aan goedheid te bieden heeft. Het vraagt verbondenheid met elkaar in Christus' Naam. Je kunt niet heel dik bevriend zijn met God en de naaste links laten liggen.

Hoeveel strijd mag dat geloof ons kosten en hoeveel inzet en offerbereidheid hebben we als het gaat ons geloof te bespreken? Dat is misschien verschillend voor mensen. Mensen kunnen bidden en vertrouwen op God, maar dan moet het verder niet moeilijker worden. Of mensen zeggen: Ik wil het wel graag, maar in m'n omgeving hoor ik zo vaak dat ik er maar mee op moet houden, met m'n geloof in God. Ook twijfel kan ons uiteindelijk van het pad brengen.

Hoeveel mag het geloof ons kosten? En dan heb ik het niet over Kerkbalans of een inzameling voor de plek van pelgrimage vandaag. Maar: waartoe zijn we bereid? Zijn we bereid met onze gaven en talenten en met ons hart om steeds elkaar van dienst te zijn op de weg van het evangelie? Kan het zijn dat we ons laten raken door de nood van anderen en ons hart openen, voor mensen dichtbij en mensen ver weg. En durven we als we worden uitgelachen toch die weg van het evangelie te lopen? En als we bespottelijk worden gemaakt, lukt het dan om niet kwaad te worden, maar te weten dat de Geest ons ingeeft wat te zeggen, de Geest van de Vader zal je ingeven wat je moet zeggen, hoorden we in het evangelie (Matteüs 10, 20). Het gaat dan niet alleen om praten over je geloof, maar ook om te getuigen door volgehouden liefde, door steeds elkaar te willen zoeken en steeds elkaar te willen vinden.

De Martelaren van Gorcum zijn zeer zwaar beproefd en hun geschiedenis is heel nauwkeurig opgeschreven. Stierven ze in 1572, in 1604 lag er al een heuse

levensbeschrijving in Latijn en Nederlands. Er zijn ook veel martelaren die niet op die manier op ons netvlies staan. Ik denk dan aan de martelaren van nu, mensen die vluchten, van wie de huizen plat gebombardeerd worden, van wie de kinderen in gevaar zijn. Als je in Egypte met een bus naar een bedevaart gaat, loop je het risico dat je met de bus wordt opgeblazen. Laten we ons raken door de nood van de christenen ver weg, of sluiten we onze deur en onze grenzen?

We zijn een netwerk van liefde en dat netwerk houdt niet op bij onze voordeur, niet bij de grens van onze kerk. We mogen ons in Christus' Naam verbinden met alle mensen, die gemaakt zijn naar Gods beeld en gelijkenis. En we kunnen nooit onze ogen sluiten voor wat onrecht is. We mogen bouwen, broos als we zijn, met een rijk geloof, waarvoor we veel over hebben en dat we mogen delen en praktisch mogen beleven in verbondenheid met elkaar en in wederkerigheid. Ik weet zeker dat vervolgde christenen elders in de wereld rekenen op ons gebed. Ze slaan de Schrift open en lezen en laten zich raken door het woord van God. Slaan ook wij met regelmaat de Schrift open en laten we ons aanspreken door het woord van God? Het zou goed zijn als we ons echt laten raken door de pijn in het lichaam van Christus wereldwijd (1 Korintiërs 12, 26) De liefde van Christus laat ons geen rust (2 Korintiërs 5, 14) en beperkt ons niet tot onze eigen kring, maar gaat voorbij de grenzen die we misschien uit veiligheid in acht nemen.

We mogen vieren dat de Martelaren van Gorcum 150 jaar geleden heilig werden verklaard. Geen reden voor trompetgeschal, maar wel om God te danken dat broze mensen boven hun krachten uit getuigen van Gods liefde en trouw en van de band met de heilige vader en het geloof in de eucharistie.

Mogen we ons hart openen in deze heilige eucharistie voor wat de Heer ons te zeggen heeft. De Kerk als het lichaam van Christus met zijn vele ledematen heeft ieder van ons nodig. Alles is belangrijk en nodig, want het maatwerk van de Heer verdraagt niet dat we ertussenuit knijpen of van onze roeping weglopen.

Moge de Heer ons de kracht geven om de liefde van de Heer steeds opnieuw in cultuur te brengen. De Kerk als netwerk van liefde moet met volharding doorgaan met het bouwen aan een beschaving van liefde nu en in de jaren die komen. En steeds meer mogen we laten merken wat in de ogen van Heer belangrijk is en in woord en daad laten zien wat wij als zwakke mensen in zijn Naam mogen betekenen. Amen.

HOMILIE

van Mgr. dr. J.H.J. van den Hende bij de tv-mis vanuit de H. Petrus' Bandenkerk te Roelofarendsveen, zaterdag 30 juli 2017

Broeders en zusters,

Opnieuw mogen wij op deze zondag de eucharistie vieren. De eucharistie wordt door het Tweede Vaticaans Concilie aangemerkt als bron en hoogtepunt van ons leven als Kerk. Wat wordt eigenlijk bedoeld met de eucharistie als bron en hoogtepunt?

Het woord 'bron' maakt duidelijk dat we door de eucharistie gevoed worden in ons geloof, en gesterkt worden in onze band met Christus, telkens wanneer wij het sacrament van de eucharistie vieren. Eigenlijk is iedere eucharistieviering een echte ontmoeting met Jezus Zelf.

In de lezingen van de heilige Schrift is het Jezus die tot ons spreekt. Het Tweede Vaticaans Concilie sprak over de schriftlezingen als een schatkamer waaruit wij de rijkdom voor ons geloof mogen putten. De Heer heeft een boodschap voor ieder van ons.

Bij het lezen van het evangelie gaan we meestal staan, al we dat kunnen. We brengen op deze manier tot uitdrukking dat Jezus ons in het evangelie aanspreekt. Hij is in de eucharistie onze Gastheer, en Hij is ons voedsel in de communie.

We mogen Jezus ontvangen in ons leven, in de diepte van ons hart. In het woord van het evangelie en in het sacrament is de Heer werkelijk dichtbij ons.

Het is daarom geweldig voor ons geloof dat we in ons land iedere zondag via de televisie de eucharistie kunnen vieren en uitzenden. De eucharistie is de bron bij uitstek om ons geloof te voeden. En we worden erdoor gesterkt om de hoop in ons hart te kunnen bewaren, en de liefde van Christus in ons leven niet uit het oog te verliezen.

Daarom is de eucharistie niet alleen een bron maar is het vieren van de eucharistie ook een hoogtepunt, iedere zondag opnieuw, en in verschillende parochiekerken en kloosters dikwijls iedere dag.

Hoe kan de eucharistie een hoogtepunt worden genoemd? Er zullen mensen zijn die zeggen: hoezo hoogtepunt? Het is toch altijd hetzelfde ritueel? Is de eucharistie niet eerder een ingesleten gewoonte dan een hoogtepunt?

Broeders en zusters, het is uw keuze dat u kijkt en meeviert. Het is belangrijk voor de vitaliteit van ons geloof dat we samen het sacrament van de eucharistie blijven vieren. Dat we als Kerk stilstaan bij de grote liefde van God voor ons mensen.

Jezus is naar onze wereld gekomen om de oneindige liefde van God zichtbaar en voelbaar te maken. In zijn eigen persoon en leven heeft Jezus de Goddelijke liefde zichtbaar gemaakt en voorgeleefd. Toen Hij stierf aan het kruis, maakte Hij ons geen verwijten maar bad: 'vergeef het hun want ze weten niet wat ze doen'. En na zijn dood en verrijzenis geeft Jezus zijn leerlingen de vrede: vrede zij u. Paus Franciscus noemt Jezus daarom het gezicht van Gods barmhartigheid.

De eucharistie is in die zin een hoogtepunt. We gedenken Jezus' kruisdood en verrijzenis. We vieren dat Gods liefde sterker is dan de dood. Wanneer wij vandaag Jezus ontmoeten in deze eucharistie, wensen wij op onze beurt elkaar de vrede toe, in Jezus' Naam.

En we mogen God vragen om wijsheid en geestkracht in ons persoonlijk leven, om zoals Salomo in de eerste lezing gewetensvol te kunnen onderscheiden tussen goed en kwaad. En we worden in de tweede lezing uitgenodigd om al onze zorgen en vragen bij God neer te leggen. Er staat immers uitdrukkelijk dat God in alles ons heil, ons eeuwig geluk, wil bevorderen.

Broeders en zusters, hier in de kerk en thuis via de televisie, vandaag mogen we opnieuw onderstrepen dat Gods liefde de grootste rijkdom is in ons leven, of je nu jong bent of ouder, of je worstelt met je gezondheid of kerngezond bent, en wanneer je veel zorgen te dragen hebt. Wij mogen er op vertrouwen dat in iedere eucharistie de Heer persoonlijk bij ons komt. Hij houdt ons vast.

Dit geloof, dit vertrouwen in de liefde van de Heer, mogen we samen vieren. Dit gelovig vertrouwen is de grootste schat in ons leven. Het is een parel die in allerlei moeilijkheden soms zijn glans dreigt te verliezen. Maar vandaag mogen we heel bewust opnieuw de grote waarde van Gods koninkrijk aannemen.

Broeders en zusters, het is belangrijk om tevens te beseffen dat wij de liefde van Christus, die wij in de eucharistie ontmoeten en ontvangen, niet alleen voor onszelf kunnen houden.

De Heer zendt ons en Hij zegent ons om na deze eucharistieviering opnieuw in woord en daad Zijn liefde te delen met onze naasten: door dienstbaarheid, door gemeenschapszin, vergeving, geduld, volgehouden aandacht en door te bidden voor anderen.

Telkens wanneer wij de eucharistie vieren als bron en hoogtepunt, kan het rijk van Gods liefde groeien in ons hart, ondanks moeilijkheden, tegenslagen, angst en teleurstellingen.

Ik bid u, ik bid ons allen die groei in geloof en liefde van harte toe. Amen.

OVERWEGING

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende tijdens de vespers bij de sluiting van het bedevaartseizoen in Brielle, Bedevaatskerk HH. Martelaren van Gorcum in Brielle, 23 september 2017

Broeders en zusters, de woorden uit de Romeinenbrief (Romeinen 11, 33vv) maken ons bescheiden. We kennen Gods plannen niet, wij zijn geen eigenaar van Gods gedachten. Nu zou dat ons misschien zo bescheiden kunnen maken dat wij zeggen: wij weten niets van God. Maar zo bescheiden hoeven we ook niet te zijn. God is wel veel groter dan wij, veel eerder dan wij, Hij is eeuwig. We kunnen Hem niet uittekenen, we kunnen Hem niet de maat nemen en ook niet geheel doorzien. Maar in alle bescheidenheid mogen we zeggen: Hij is mens geworden in ons midden, Hij heeft in ons midden geleefd, Jezus Christus. In alles is Hij aan ons gelijk geworden behalve in de zonde. En zo hebben wij God leren kennen. Niet al zijn gedachten, niet zijn grote wijsheid omvattend, maar wel zijn liefde leren kennen in Jezus Christus, het gezicht van de barmhartigheid van de Vader. Het is die liefde van God om met ons verbonden te zijn die de Martelaren van Gorinchem het fundament van het geloof en het vertrouwen hebben gegeven dat God hen niet los laat. Zelfs als kwaad groot is, zelfs als dreiging je overspoelt blijft Gods uitgestoken hand.

Bescheiden zijn betekent ook dat we beseffen niet alle lijden te kunnen verklaren. Klein blijven betekent, dat we niet kunnen zien waarom er zoveel kwaad is in onze wereld. Want voor ons is kwaad zinloos en lijden niet te begrijpen. Maar tegelijkertijd weten wij dat lijden en dood God niet in hun greep houden. Want God heeft de dood overwonnen: Jezus is opgestaan uit de dood. Op grond van dit geloof hebben ook de Martelaren van Gorcum hun leven durven toevertrouwen aan de Heer, hun leven dat naar aardse maatstaven ten einde liep.

Als we hier vandaag zijn, staan we tevens stil bij de vele mensen die wereldwijd nu te lijden hebben. Die nu omwille van hun geloof worden vervolgd. Paus Franciscus heeft onlangs op het St Pietersplein nog eens duidelijk gemaakt dat op dit moment er miljoenen mensen worden vervolgd, en dat 80% van hen christen is. 80% van de mensen die omwille van hun geloof worden vervolgd zijn christen.

Broeders en zusters in het geloof, paus Franciscus, die niet alleen met statistieken op het St. Pietersplein komt, kwam ook met een andere belangrijke boodschap: de opdracht tot solidariteit en gedeelde verantwoordelijkheid. Hij zegt: “Christenen worden vervolgd zonder onderscheid. Of je nu katholiek bent, of orthodox, of dat je behoort tot een protestantse kerk, of dat je van een pinkstergemeente bent. Christenen worden vervolgd zonder onderscheid. Ze worden eenvoudigweg vervolgd omdat zij christen zijn. Paus Franciscus benadrukt: dat is nu de oecumene van het bloed. Zoals Paus Johannes Paulus II het noemde: de oecumene van het martelaarschap.

Het is gek om te zeggen, maar waar discussies blijven, en waar verdeeldheid onder christenen bestaat, daar heeft het lijden en de vervolging ons vaak stil gemaakt omdat in de oecumene van het bloed duidelijk wordt dat we als christenen zonder onderscheid kwetsbaar zijn en toch in Gods hand. Dat we soms verdeeld zijn, maar geroepen worden tot eenheid. God die ons liefheeft zonder onderscheid roept ons op om te groeien op de weg die Jezus vraagt en waarvoor Hij bidt: dat ze één mogen zijn (Johannes 17).

De oecumene van het bloed betekent niet dat we alleen maar één zijn in vervolging en lijden. We mogen ook één zijn in de overwinning van de dood, in het eeuwig leven bij God. Waar onze martelaren nu mogen zijn, daar is God ten volle aanwezig. En al kunnen wij in alle bescheidenheid God niet doorschouwen en niet alles begrijpen van wat Hij in onze wereld doet, één ding weten we wel: Hij houdt ons vast in Jezus Christus, de verrezen Heer.

Zo mogen wij ons op onze beurt vastklampen aan Christus die in deze wereld gekomen is om te dienen in plaats van gediend te worden en ons te verlossen. En mogen wij vandaag in deze vesper, wanneer we nadenken over onze band met de Heer, terwijl wij Christus in ons midden weten, ons ook verbonden voelen met allen die lijden omwille van het geloof, die te maken hebben met bloedvergieten. En wij mogen door de oecumene van het bloed met hen verbonden zijn. Op deze plek van de martelaren, daar zitten we dan toch maar in alle vrijheid. Met de deur open zonder bedreigd te worden. In een prachtige kerk zonder dat we worden weggestuurd. In ons hart denken en bidden we tegelijkertijd: moge dat zo blijven dat we niet ook hier te maken krijgen met vervolging, met onderdrukking, met dood en verderf.

Christus vraagt ons om niet alleen bezorgd te zijn over ons eigen woongebied, maar ook vanuit het geloof de opdracht aan te nemen om ook elders de structuren van rechtvaardigheid en van vrede en een beschaving van liefde te helpen te vestigen in Jezus' Naam. Moge ons geloof, moge onze inzet voor die liefde, moge onze groei in dialoog op voorspraak van de martelaren werkelijk voltooid worden in geluk en vrede voor altijd en voor allen in de nabijheid van God. Amen.

INLEIDING

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende, De reformatie in gezamenlijkheid gedenken, voordracht tijdens bijeenkomst 500 reformatie, Bergen op Zoom, 1 september 2017

Dit jaar waarin wij als christenen voor het eerst in gezamenlijkheid de gebeurtenis van de reformatie gedenken, is het document *Van Conflict naar Gemeenschap* van een bijzondere waarde en betekenis.

Het document is de vrucht van studie en uitwisseling tussen afgevaardigden van de Lutherse wereldfederatie en de Pauselijke raad voor de eenheid van de christenen.

Het rapport met als titel *From Conflict to Communion* is gepubliceerd in 2013 met het oog op de gezamenlijke herdenking van de reformatie in 2017. In 2016 verscheen in ons land een Nederlandse vertaling van dit document, getiteld *Van Conflict naar Gemeenschap*, bij de Katholieke Vereniging voor Oecumene in Den Bosch¹

Fundamenteel is dat de samenstellers van het document (lutheranen en katholieken) benadrukken dat er meer is wat hen verbindt dan wat hen scheidt. In de inleiding van het document wordt de inhoudelijke verbondenheid heel concreet genoemd: (1) het geloof in de drie-ene God en de openbaring in Jezus Christus en (2) de erkenning van de basiswaarheden van de rechtvaardigingsleer.

Het document *Van Conflict naar Gemeenschap* staat als oecumenisch rapport niet op zichzelf. Er gaan ontwikkelingen en documenten aan vooraf. Expliciet wordt verwezen naar een gezamenlijke tekst bij gelegenheid van 450 jaar Augustijnse Confessie in 1980, n.l. dat Jezus Christus “het levend centrum is van ons Christelijk geloof” is². Voorts wordt verwezen naar een rapport uit 1983, bij gelegenheid van de 500e geboortedag van Maarten Luther, waarin Maarten Luther een “getuige van Christus” genoemd wordt en dat katholieken en protestanten niet voorbij kunnen gaan aan de persoon en de boodschap

1 Het document *Van Conflict naar Gemeenschap* is tevens digitaal beschikbaar: http://www.oecumene.nl/files/Books/Overig/van_conflict_naar_gemeenschap/index.html#11

2 *Van Conflict naar Gemeenschap* artt. 2 en 24.

van Luther³. Ook komt in het document *Van Conflict naar Gemeenschap* uitgebreid de Gemeenschappelijke Verklaring over de Rechtvaardigingsleer (*Joint Declaration on the Doctrine of Justification*) uit 1999 ter sprake⁴. Deze Verklaring van de Lutherse Wereldfederatie en de Rooms Katholieke Kerk is inmiddels ook onderschreven door de Methodisten (2006), de Anglicanen en Gereformeerde kerken (2017)⁵.

Ook deze eerdere oecumenische documenten staan niet op zichzelf. Paus Franciscus noemde bij zijn bezoek aan Lund in Zweden op 31 oktober 2016 dat de oecumenische dialoog tussen rooms katholieken en lutheranen in het licht van het Tweede Vaticaans Concilie een halve eeuw aan de gang is (vanaf 1967)⁶.

Dialoog gaandeweg

Het woord dialoog komt veelvuldig voor in het document *Van Conflict naar Gemeenschap*. Dat is in het kader van de oecumene niet zonder betekenis.

Het document *Van Conflict naar Gemeenschap* stelt dat het woord reformatie door veel katholieken in eerste instantie wordt geassocieerd met de splitsing van de Kerk terwijl veel lutheranen het woord reformatie vooral associëren met herontdekking van het evangelie, de zekerheid van het geloof, en met vrijheid. Wanneer het nu gaat om een oecumenische dialoog in het kader van 500 jaar reformatie, dan is het belangrijk om beide perspectieven bij elkaar te brengen, als startpunt van de dialoog (art 9). Het document *Van Conflict naar Gemeenschap* bepleit een nieuwe benadering, niet alleen herhalen van de eerdere beschrijvingen van de reformatie, die los van elkaar en tegenover elkaar geplaatst werden (art 7). Het document zegt dat lutheranen

3 Van Conflict naar Gemeenschap art. 2. Zie ook: J. Willebrands, Martin Luther 1483-1983, in: J. Willebrands, *Mandatum Unitatis. Beiträge zur Ökumene* (Paderborn 1989) 257-268.

4 Van Conflict naar Gemeenschap artt. 25 en 123-139. Nederlandse vertaling van de Verklaring over de Rechtvaardiging: http://www.oecumene.nl/files/Documenten/Eindtekst_Gemeenschappelijke_Verklaring_Rechtvaardigingsleer.pdf.

5 A. Gonzalez-Ferrer, Reformed Churches endorse Joint Declaration on the Doctrine of Justification, in: *L'Osservatore Romano* (Engelse weekeditie) 28 juli 2017.

6 Cf. W. Kaspar, Een rijke oogst. De vruchten van de oecumenische dialoog (Abdij van Berne/Katholieke Vereniging voor Oecumene (2011)).

en katholieken goede redenen hebben om hun geschiedenis op een nieuwe manier te vertellen (art 17). Het gaat er niet om een ander verhaal te vertellen maar het verhaal anders te vertellen (art 16).

Sleutelwoord in *Van Conflict naar Gemeenschap* is de term dialoog, n.l. het belang van oecumenische dialogen (artt. 32-34). Voorafgaand hieraan worden expliciet de ontwikkelingen sinds het Tweede Vaticaans Concilie genoemd, meer bepaald het conciliedocument *Unitatis Redintegratio* aangaande de oecumene (artt. 26-27).

Dialoog betreft niet alleen het gesprek tussen kerken en mensen. Het gaat ook om de dialoog van de mens met God. Waar kardinaal J. Willebrands en paus Johannes Paulus II kwamen tot de uitspraak dat Luther een getuige van het evangelie is (art. 29) spreekt paus Benedictus XVI over de persoon en de theologie van Luther als een spirituele en theologische uitdaging voor de huidige katholieke theologie. In 2011 zei paus Benedictus bij zijn bezoek aan Erfurt: “Wat Luther onophoudelijk bewoog was de vraag naar God, de diepe hartstocht en drijvende kracht achter zijn hele levensweg. Hoe vind ik een genadige God [...] wie is hier tegenwoordig nog mee bezig - zelfs onder christenen? Wat betekent de Godsvraag in ons leven? In onze verkondiging? De meeste mensen, ook christenen, gaan er tegenwoordig van uit dat God niet echt geïnteresseerd is in onze zonden en deugden” (art 30).

Zo mag je beseffen dat het gesprek tussen God en mens, het naderen van de mens tot God (met heel je hart, je verstand en al je krachten) bij uitstek dialoog genoemd kan worden, en dat deze dialoog ook verondersteld wordt om tot een vruchtbare oecumenische dialoog te komen. Paus Johannes Paulus noemde het gebed de ziel van de oecumenische vernieuwing⁷.

Voortgaande dialoog in het kader van de oecumene

Oecumenische dialoog komt in het document *Van Conflict naar Gemeenschap* vaak aan bod. Er wordt zelfs een pleidooi voor gehouden: het belang van de oecumenische dialogen (artt 32-34).

7 Paus Johannes Paulus II, Encycliek *Ut Unum Sint* (1995) art. 28. Zie ook: H. van den Hende, Eenheid van de Kerk, gave en roeping, in: *Communio* (2014/5) 333-331.

Paus Paulus VI heeft ten tijde van het Tweede Vaticaans Concilie uitgebreid stilgestaan bij het grote belang van dialoog als zodanig (oorsprong is Gods plan) in zijn encycliëk *Ecclesiam Suam*⁸ Paus Paulus onderscheidt vier cirkels waar het gaat om de dialoog: (1) aangaande alles wat menselijk is (2) met hen die in God geloven (3) met alle christenen (*fratres seiuncti*) (4) binnen de kerk zelf.

Onze oecumenische bijeenkomst van vanavond hier in Bergen op Zoom in het kader van 500 jaar reformatie, gaat specifiek over de dialoog tussen christenen. De grote waarde van de oecumenische dialoog komt niet alleen ter sprake in het document *Van Conflict naar Gemeenschap* maar de dialoog in het kader van de oecumene komt ook uitgebreid aan bod in het zogeheten Oecumenisch *Directorium* van de Pauselijke Raad voor de Bevordering van de eenheid der christenen (1993)⁹ en in de encycliëk van paus Johannes Paulus II, getiteld *Ut Unum Sint* (1995)¹⁰.

In 2013 besteedt paus Franciscus expliciet aandacht aan de oecumenische dialoog in zijn apostolische exhortatie over de vreugde van het evangelie: *Evangelii Gaudium*. Hij schrijft: “Wij moeten er altijd aan denken dat wij pelgrims zijn en dat wij samen op pelgrimstocht zijn. Daartoe moet men zijn hart toevertrouwen aan zijn reisgenot zonder argwaan, zonder wantrouwen, en vóór alles kijken naar wat wij zoeken”¹¹.

Het is belangrijk om te beklemtonen dat een dialoog in het kader van de oecumene alleen in kracht van de heilige Geest kan worden ondernomen. De

8 Paus Paulus VI, encycliëk *Ecclesiam Suam* (1964). Nederlandse vertaling in: Katholiek Archief (1964, jrg 19) 1077-1149. Zie ook: <https://www.rkdocumenten.nl/rkdocs/index.php?mi=600&doc=91>.

9 Pauselijke Raad voor de Bevordering van de Eenheid der Christenen, Oecumenisch Directorium, Richtlijnen voor de toepassing van de beginselen en normen inzake de oecumenische beweging. Nederlandse vertaling in: SRKK, kerkelijke documentatie (1993) 291-353. Zie ook: http://www.oecumene.nl/files/Documenten/Oecumenisch_Directorium.pdf.

10 Johannes Paulus II, Encycliëk *Ut Unum Sint*. Over de verplichting tot oecumene (1995) art. 28-42. Nederlandse vertaling in: SRKK, kerkelijke documentatie (1995) 305-310.

11 Paus Franciscus, Apostolische exhortatie *Evangelii Gaudium* (2013) artt. 244-246. Nederlandse vertaling in: SRKK, kerkelijke documentatie 2014/1.

dialogoog is bovendien christologisch want het is Jezus Christus zelf die bidt en vraagt om eenheid (Joh. 17). De dialogoog is tevens ecclesiologisch want de elementen van heiliging en waarheid (elementen die aanwezig zijn in de afzonderlijke gemeenschappen van christenen) komen aan de orde¹².

De oecumenische dialogoog is -positief geduid- uit op overeenstemming c.q. consensus. Negatief geduid brengt de dialogoog met zich mee dat men zich onthoudt van c.q. niet overgaat tot wederzijdse veroordeling¹³.

In het document *Van Conflict naar Gemeenschap* wordt gesteld dat de “Oecumenische dialogoog betekent afstand nemen van denkpatronen die voortvloeien uit en nadruk leggen op confessionele verschillen. In de dialogoog kijken partners eerst naar wat ze gemeen hebben, en pas dan naar het gewicht van de verschillen. Deze verschillen worden echter niet genegeerd of gebagatelliseerd, want de oecumenische dialogoog is een gezamenlijke zoektocht naar de waarheid van het christelijk geloof” (art 34).

Een goede dialogoog in het kader van de oecumene als gave

Voor mij is in dit jaar van samen de reformatie gedenken een belangrijke vraag die tevens al een opdracht inhoudt: wat is nodig voor een goede oecumenische dialogoog?

- Kennis en ondervinding van de eigen identiteit als onontbeerlijke bijdrage aan de dialogoog¹⁴
- Oprechte interesse hebben in de ander met wie men dialogoog voert¹⁵

12 Van Conflict naar Gemeenschap art. 27.

13 W. Beinert, Dialog (Okumenisch) in: Lexikon für Theologie und Kirche, Teil III (1995/2006) 193-194.

14 Cf Oecumenisch Directorium (1995) art. 24: “Allereerst zouden katholieken goed moeten weten wat de katholieke kerk is, en in staat moeten zijn verantwoording af te leggen van wat zij leert, van haar kerkorde en oecumenische beginselen. Naarmate zij beter van alles op de hoogte zijn, zullen zij het beter in gesprekken met andere christenen kunnen uitleggen en naar behoren verantwoorden.”

15 Cf Oecumenisch Directorium (1995) art 24: “Katholieken zouden ook een juiste kennis moeten hebben van de andere kerken en kerkelijke gemeenschappen met wie zij in gesprek zijn”. Zie ook: Ut Unum Sint (1995) art 28: ‘De dialogoog beperkt zich niet tot een uitwisseling van ideeën. Op een of andere manier is hij altijd een uitwisseling van gaven.’

- Wederzijds vertrouwen dat in de deelnemers aan de dialoog de heilige Geest werkzaam is¹⁶

Aan het einde van mijn bijdrage aan deze oecumenische bijeenkomst bij gelegenheid van het gezamenlijk gedenken van 500 jaar reformatie, wil ik twee stellingen naar voren brengen als afsluiting en als vrucht van het nog verder concreet nadenken over de vraag: wat is er nodig voor een goede oecumenische dialoog?

1. De oecumenische dialoog is niet gediend met een snel compromis. Heel concreet bij wijze van voorbeeld: gaandeweg de oecumenische dialoog zou je elkaar niet moeten dwingen tot een vorm van intercommunie als middel op weg naar Christelijke eenheid, maar in plaats daarvan vertrouwwol en actief wachten opdat te zijner tijd de eucharistie in gezamenlijkheid gevierd kan worden als teken van de bereikte eenheid.

2. De reformatie draagt pas echt vrucht wanneer we als christenen door middel van een volgehouden dialoog in kracht van de heilige Geest, onze verdeeldheid te boven zouden komen en zichtbare eenheid mogen bereiken: herstel van Christelijke eenheid is de reformatie van vandaag¹⁷.

16 Paus Franciscus, Apostolische Exhortatie Evangelii Gaudium (2013) art. 246: “Als wij werkelijk geloven in de vrije en overvloedige werking van de Geest, hoeveel kunnen wij dan nog van elkaar leren! Het gaat er niet alleen om inlichtingen te krijgen over de ander om hem beter te leren kennen, maar te oogsten wat de Geest in hen ook als een geschenk voor ons heeft gezaaid.”

17 J. van den Hende, Kort woord bij Vijfhonderd jaar en verder (startbijeenkomst in de Lutherse kerk te Amsterdam op 31 oktober 2016).

INLEIDING

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende, De prefatie in het Romeins missaal, voordracht bij de Vereniging Latijnse Liturgie, Amsterdam, 9 september 2017

Prefatie doodgewoon

De prefatie is niet weg te denken uit de viering van de eucharistie. In iedere eucharistieviering is de prefatie het begin van het eucharistisch gebed. Deze dialoog van de celebrant en de aanwezige gelovigen is zo gewoon voor ons dat we wellicht niet echt stilstaan bij de bijzondere functie en betekenis van de prefatie in iedere heilige Mis. Daar wil ik vandaag bij stilstaan!

Betekenis van het Latijnse woord praefatio

Het woord *praefatio* als zodanig heeft minstens twee betekenissen.

- De prefatie als een soort voorwoord. Echter, de prefatie als voorwoord bij het eucharistisch gebed is onjuist. Immers, de prefatie maakt deel uit van het eucharistisch gebed zelf. Bij Cyprianus (derde eeuw) werd trouwens de aanhef van de prefatie als voorwoord beschouwd als opmaat naar de verdere tekst van de prefatie. Maar hoe ook zij: de prefatie als zodanig is niet slechts het voorwoord, niet een preambule, niet louter een introductie op het eucharistisch gebed: is er deel van. De liturg Pius Parsch (1884-1954) spreekt in eerste instantie over de prefatie als een plechtige voorrede maar stelt uiteindelijk ook dat de prefatie als lofzang het eerste deel is van het eucharistisch gebed.
- Praefatio in de zin van een proclamatie, als een gebed dat wordt uitgesproken dan wel uitgezongen in de tegenwoordigheid van God, wanneer de celebrant samen met de aanwezige gelovigen nadert tot God, voor de Heer treedt.

Aantal priefaties verschilt door de eeuwen heen

Omdat de priefatie als eerste gedeelte van het eucharistisch gebed zo gewoon is, staan veel gelovigen wellicht niet stil bij het gegeven dat het aantal priefaties in het missaal in de loop der tijden aanzienlijke verschillen laat zien. In bepaalde tijden is het aantal priefaties groot, in andere periodes is het aantal klein.

In de loop van de geschiedenis is er duidelijk sprake van verschillende tendensen waar het gaat om het aantal priefaties. Het *sacramentarium leonianum* stamt uit de 7e eeuw en heeft 267 priefaties. De priefatie behoorde tot de wisselende delen van de mis. De liturg Joseph Jungmann sj (1889-1975) stelt dat de meeste van deze priefaties bestemd waren voor de gedachtenissen en feesten van de verschillende martelaren. De veelheid aan martelaren-priefaties leidde in zekere zin af van het centrale thema bij uitstek van de eucharistie: de verlossing door Christus.

Op deze ontwikkeling volgde een scherpe reactie. Het aantal priefaties nam sterk af. Latere liturgische boeken laten de sterke afname van het aantal priefaties duidelijk zien. Het *sacramentarium Gelasianum vetus* heeft nog 54 priefaties. Het *sacramentarium Hadrianum* bevat maar 14 priefaties. Eeuwenlang bleef het uiteindelijk bij 11 priefaties. Zo was er lange tijd eigenlijk geen priefatie voor gewone zondagen. Pas in 1759 werd voorgeschreven dat op gewone zondagen de priefatie van de heilige Drie-eenheid gebruikt moest worden.

In de 20e eeuw werd het aantal priefaties opnieuw uitgebreid. In 1919 werden een priefatie voor de dodenmis en een priefatie voor de heilige Jozef ingevoerd. In 1925 kwam er een priefatie voor het nieuwe hoogfeest van Christus Koning, en in 1928 een priefatie ter ere van het heilig Hart van Jezus. Bij de invoering van de herziene liturgie van de goede week in 1955 volgde een priefatie voor de Chrismamis.

In de jaren voorafgaande aan het Tweede Vaticaans Concilie werd het gebruik van nog een aantal priefaties wijd verspreid. Volgens de liturgen Anthony Ward en Cuthbert Johnson betreft het hier priefaties voor de Advent, voor de kerkwijding, ter ere van het heilige Sacrament, en voor Allerheiligen. Tijdens de vierde sessie van het Tweede Vaticaans Concilie (1965) werden in de heilige missen met concelebratie twee priefaties van de heilige Geest gebruikt.

Op 23 mei 1968 promulgeerde paus Paulus VI acht priefaties voor algemeen gebruik in de Kerk, samen met drie nieuwe eucharistische gebeden. De acht priefaties hebben uiteindelijk hun weg gevonden naar het nieuwe altaarmissaal. In de editio typica van het Missale Romanum (1970) zijn 81 priefaties te vinden. De editio altera van het missaal (1975) telt reeds 84 priefaties. En de editio typica tertia van het missaal (2002) opnieuw meer priefaties.

Plaats en functie van de pefatie

Pater Anthony Ward sm en pater Cuthbert Johnson osb beklemtonen in hun uitgebreide boek over de pefaties van het Romeins Missaal (1989): ‘Waar het gaat om de pefaties had de hervorming van de Romeinse liturgie in het licht van Vaticanum II niet het doel om alleen maar een grote variatie aan te bieden. Het doel van de hervorming was veeleer gericht op de kwalitatieve verrijking van het centrum, het hart van de Romeinse ritus, i.e. het eucharistisch gebed’.

In het algemeen statuut van het Romeinse altaarmissaal (2002/2004) wordt aangaande de pefaties gezegd: “Het grote aantal pefaties waarmee het Romeins missaal verrijkt is, heeft tot doel sterker het thema van de dankzegging in het eucharistisch gebed tot uitdrukking te brengen en de verschillende aspecten van het heilsmysterie in een duidelijker licht te stellen” (art. 364).

Opzet van de aanhef van de pefatie

De aanhef van de pefatie waarmee het eucharistisch gebed opent is een dialoog tussen de celebrant en de aanwezige gelovigen. De aanhef van de pefatie bestaat van de kant van de celebrant uit een begroeting, een aansporing en een uitnodiging. Telkens beantwoorden de aanwezige gelovigen de woorden van de celebrant. De aanhef van de pefatie is een dialoog in drie delen: een begroeting, een aansporing en een uitnodiging:

1) Begroeting: *Dominus vobiscum*

De celebrant begint de dialoog met een begroeting: *Dominus vobiscum*. Het woord *Dominus* verwijst hier naar God de Vader. Er zijn ook liturgen die menen dat het hier gaat om de Zoon, om Christus onze Heer die in de eucharistie weldra bij ons komt met de gaven van zijn lichaam en bloed.

Het antwoord van de gelovigen: en met uw geest (*et cum spiritu tuo*). In dit antwoord ligt enerzijds de erkenning besloten dat de celebrant in het sacrament van de priesterwijding op bijzondere wijze de heilige Geest heeft ontvangen. Anderzijds is het antwoord ook de bede dat God in kracht van de Geest op zodanige wijze aanwezig mag zijn in het dienstwerk van de celebrant dat Hij de priester tot een waardig bedienaar maakt van het eucharistisch offer dat zo eigen is aan het priesterschap.

2) Aansporing: *Sursum corda*

De celebrant spoort de gelovigen die deelnemen aan de viering van de eucharistie aan om hun hart te verheffen. Het hart is in bijbelse zin de gehele menselijke persoon. De gelovigen worden aangespoord om zich los te maken van de dagelijkse gedachten en zorgen, en de aandacht te richten op de Heer en zijn gaven.

Het antwoord van de gelovigen brengt tot uitdrukking dat zij gehoor en gevolg geven aan deze aansporing: *habemus ad Dominum*: wij zijn met ons hart bij de Heer. De verheffing van het hart gebeurt overigens niet alleen op eigen kracht maar juist en vooral in het licht van de viering van het woord waardoor de gelovigen naar hart en ziel zijn voorbereid om vervolgens de liturgie van de eucharistie te gaan vieren.

Waar het gaat om de aanhef van de prefatie die in dialoog gesproken of gezongen wordt, schreef de Duitse professor Balthasar Fischer (in: *Het Volk van God rond het altaar*, 1964 p. 15) naar aanleiding van de woorden *habemus ad Dominum*, wij hebben de harten bij de Heer, het volgende: “Als iemand ons een misgewaad zou tonen met de verzekering dat Sint Augustinus het bij de eucharistieviering gedragen heeft, of een kelk waarvan vaststaat dat de heilige bisschop hem aan het altaar heeft gebruikt, dan zouden wij zulke kostbaarheden zeker met de grootste eerbied bejegenen. Maar dat wij op vele plaatsen van de mis nog precies dezelfde woorden horen en spreken die Augustinus voor 1500 jaren samen met de gelovigen te Hippo in Africa heeft gebeden, treft ons veel minder. En toch – is zulk levend gebedswoord uit de mond en het hart van een heilige, dat daarna door mond en hart van zovele andere heiligen is gegaan en tenslotte bij ons is terechtgekomen, niet nog veel kostbaarder?”

c) Uitnodiging: *Gratias agamus Domino Deo nostro*

Het is de celebrant die in de dialoog van de aanhef van de prefatie met dankzegging begint. De priester spreekt in het uitnodigende deel van de aanhef zijn voornemen uit om een gebed van dankzegging aan God aan te bieden over de eucharistische tafel, over het altaar van het eucharistisch offer. De celebrerende priester brengt deze dankzegging door te erkennen dat de eucharistie Gods gave is aan de mensen, en wel speciaal voor hen die aanwezig zijn: eucharistie behoort tot de kern van het verlossingsmysterie en is daarom bron en hoogtepunt van het kerkelijk en christelijk leven (zie: *Sacrosanctum Concilium* art 10; *Lumen Gentium* art 11).

Dit houdt een uitnodiging in aan de gelovigen om in te stemmen met de dankzegging. Het antwoord van de gelovigen zou een simpel “Amen” kunnen zijn. Ons missaal geeft echter een eigen formule waarmee het volk instemming betuigt, d.w.z. dat het volk instemt met het voornemen van de priester om een gebed van dankzegging aan te heffen: goed om te doen. Het antwoord luidt in het Latijn: *Dignum et justum est*. De Nederlandse editie van het altaarmissaal uit 1979 vertaalt dit met: Hij is onze dankbaarheid waardig. De nieuwe vertaling die reeds in de editie van het Klein Missaal uit 2014 te vinden is, luidt: Het is passend en goed Hem te danken.

De dialoog tussen de celebrant en de gelovigen die in de aanhef van de prefatie tot stand komt, betekent ten diepste dat tevens de Heer zelf zich mengt in ons gesprek, Hij nadert tot ons en wij mogen gericht zijn op Hem. De dialoog die de celebrant in de aanhef van de prefatie begint, vraagt om een antwoord van de aanwezige gelovigen. Dit heeft alles te maken met de zogeheten actieve deelname aan de viering van de eucharistie, de zogeheten *participatio actuosa*.

Het algemeen statuut van het Romeins altaarmissaal (2002/2004) zegt in art. 147: “het volk dient zich [...]met de priester te verenigen in geloof en in stilte, alsook door de in het verloop van het eucharistisch gebed vastgestelde interventies, namelijk: de antwoorden in de dialoog van de prefatie, het sanctus, de acclamatie na de consecratie en het amen na de slotdoxologie.”

Opzet van de verdere prefatie

Na de dialoog aan het begin van de prefatie (de aanhef) bestaande uit een begroeting, een aansporing en een uitnodiging, is ook het vervolg van de prefatie opgebouwd uit drie delen.

- 1 Het eerste deel is de overgang van de aanhef van de prefatie naar het gebed van lofprijzing en dankzegging zelf. De celebrant gaat in het eerste gedeelte door op het element van de lofprijzing en de dankzegging. Staande voor het aanschijn van God, brengt de celebrant eer aan God de Vader. Het offer van dank wordt in twee opzichten aangeduid als goed. Enerzijds is dankzeggen goed omdat het God toekomt dat wij Hem dankzeggen: *dignum et justum est*. Anderzijds komt de dankzegging ons heil ten goede: *aequum et salutare*. De celebrant gebruikt vervolgens (in de meeste prefaties) meerdere beschrijvende namen wanneer hij zich

richt tot God. Het is als een kleine litanie: Domine, Heer; Sancte Pater, heilige Vader; Omnipotens aeterna Deus, almachtige eeuwige God.

- 2 Het tweede deel van de verdere pefatie zou je het corpus van de pefatie kunnen noemen. Daarin komen de redenen aan bod waarom we God lofprijzen. Vaak wordt in dit gedeelte van de pefatie duidelijk welk aspect van het Christelijk heilsmysterie in een bepaalde eucharistieviering met name wordt gevierd, op een bepaalde dag c.q. bij een bepaalde gelegenheid.
- 3 Het derde deel is de afronding van de pefatie waarin de engelen en heiligen worden genoemd en tot uiting komt dat onze gebeden in verbondenheid met hun gebeden worden gedaan, waar het gaat om de lofprijzing Gods. De liturgie op aarde treedt in verbinding met de hemelse liturgie. In dit gedeelte worden de verschillende groepen van engelen genoemd. Dit gaat terug op het noemen en aanduiden van de engelen in de heilige Schrift zelf, zoals in Ef. 1, 21: “hoog boven alle heerschappijen, machten en krachten en hoogheden.....”; in Kol. 1, 16 (de zogeheten Christushymne): “want in Hem is alles geschapen in de hemelen en op de aarde, het zichtbare en het onzichtbare, tronen en hoogheden, heerschappijen en machten”; en in 1 Petr 3, 22: “nadat engelen en machten en krachten aan Hem onderworpen zijn.”

Uitmondend in het Sanctus

De pefatie is aldus het eerste deel van het eucharistisch gebed waarin de thematiek van het dank brengen aan God prominent naar voren komt. Uiteindelijk mondt de pefatie uit in de eerste en belangrijkste acclamatie van de eucharistieviering: heilig, heilig, heilig (Cf Jes. 6, 3 en ps. 118, 26).

Conclusies

In deze voordracht heb ik stilgestaan bij de betekenis en functie van de pefatie in iedere heilige mis. Ik wil eindigen met een aantal slotopmerkingen en aanbevelingen bij wijze van conclusie.

- a. De pefatie vormt een onmisbaar deel van de heilige mis en maakt essentieel deel uit van het eucharistisch gebed: de focus van de pefatie is de dankzegging (eucharistia) jegens God;

- b. Wanneer wij actief deelnemen aan de heilige mis, is het nodig dat wij bewust de begroeting, aansporing en uitnodiging in de aanhef van de prefatie meemaken en verstaan, en begrijpen als een dialoog van heil voor het aanschijn van God;
- c. Bewuste deelname aan de prefatie komt de actieve deelname van alle geledingen van de Kerk aan de liturgie ten goede;
- d. De dialoog van de prefatie is inhoudelijk verbonden met de andere acclamaties in het eucharistisch gebed, i.e. het sanctus, de acclamatie na de consecratie en het amen na de slotdoxologie;
- e. Het bestuderen van en mediteren over de inhoud van het corpus van de verschillende prefaties brengt ons hart en onze geest dichterbij de eucharistie als viering en dankzegging in het licht van de grote heilsmysterieën;
- f. Het bewust en goed verstaan van de prefaties helpt ons het wezen van de liturgie als eredienst en dankzegging in het licht van het verloop van het liturgisch jaar dieper te verstaan, in de ontmoeting met Christus.

Gebruikte literatuur

Congregatie voor de goddelijke Eredienst en de Regeling van de Sacramenten, *Algemeen Statuut van het Altaarmissaal*, in: Nationale Raad voor Liturgie, *Liturgische Documentatie 3* (Den Bosch 2004) 55-194.

M. Driscoll- J. Joncas, *The Order of Mass, A Roman Missal Study Edition and Workbook* (Chicago 2011).

B. Fischer, *Het volk van God rond het altaar* (Antwerpen 1964).

J. Hermans, *De viering van de eucharistie* (Brugge/Vught 1981).

J. Jungmann, *Missarum Sollemnia*, deel II (Kasterlee 1966) .

M. Kunzler, *Liturge sein. Entwurf einer Ars celebrandi* (Paderborn 2009).

F. Lurz, *Erhebet die Herzen. Das Eucharistische Hochgebet verstehen* (Kevelaer 2011)

E. Mazza, *The celebration of the Eucharist* (Minnesota 1999).

C. Mohrmann, *Sur l'histoire de praefari – praefatio*, in: *Vigiliae Christianae VII* (1953) 1-15

P. Parsch, *Het heilig misoffer* (Utrecht 1937).

L. Soubigou, *A Commentary on the Prefaces and the Eucharistic Prayers of the Roman Missal* (Minnesota 1969).

A. Roguet, *Genodigd aan de maaltijd des Heren. Inleiding tot de eucharistie volgens het Romeins missaal* (Haarlem/Averbode 1979).

R. Tuzik, *Lift Up Your Hearts* (Chicago 2011).

A. Ward- C. Johnson, *The prefaces of the Roman Missal* (Rome 1989).

DECREET

TO ESTABLISH A DIOCESAN COMMUNITY OF THE ASSOCIATION OF THE FRATERNITY “COMMUNION AND LIBERATION” (COMMUNIONE E LIBERAZIONE) WITHIN THE DIOCESE OF ROTTERDAM

In light of,

the request of Father Michiel J.A.M. Peeters to establish a diocesan community of the Association of the Fraternity “Communion and Liberation” (Comunione e Liberazione) within the diocese of Rotterdam;

the fact that during the last years, a growing number of Association members, especially families, have come together in the city of Leiden, in order to be strengthened in faith and communion;

I herewith establish,

a diocesan community of the Association of the Fraternity “Communion and Liberation” (Comunione e Liberazione) for the members residing within the territory of the diocese of Rotterdam

and I decree,

the city of Leiden to be the see of the diocesan community of the Fraternity;

the nomination of an ecclesiastical assistant in accordance with the statutes of the Association of the Fraternity (article 39)

Rotterdam, August 28th 2017

+ J.H.J. van den Hende
bishop of Rotterdam

Drs. Annemieke de Jong
actuarial

DECREET SLUITING VAN DE KERK ST. PAULUS TE HARDINXVELD GIESSENDAM

Gezien,

het feit dat het bestuur van de Rooms-Katholieke Parochie HH. Martelaren van Gorcum te Gorinchem aan de bisschop van Rotterdam d.d. 6 juni 2013 een met redenen omkleed verzoek heeft voorgelegd om de Rooms-Katholieke kerk St. Paulus, gelegen aan de Rembrandtstraat 27/A te Hardinxveld Giessendam, te sluiten en aan de goddelijke eredienst te onttrekken;

Overwegende,

dat op 26 augustus 2013 een gesprek heeft plaatsgevonden tussen een delegatie van het bisdombestuur en het parochiebestuur van de parochie HH. Martelaren van Gorcum ter zake de voorgenomen sluiting van de kerklocaties te Arkel (St. Franciscus) en te Hardinxveld Giessendam (St. Paulus);

dat in voornoemd gesprek is afgesproken om het proces om te komen tot het onttrekken aan de eredienst van twee kerklocaties te faseren en prioriteit te geven aan Arkel;

dat op 5 november 2013 een delegatie van het bisdombestuur heeft gesproken met de parochianen van de parochie HH. Martelaren van Gorcum, in het bijzonder hen die behoren tot de geloofsgemeenschap van de St. Franciscuskerk te Arkel;

dat de leden van de priesterraad van het bisdom Rotterdam d.d. 10 juni 2014 gehoord zijn over het voornemen om de kerk St. Franciscus te Arkel te sluiten en aan de goddelijke eredienst te onttrekken;

dat de leden van het Kathedraal Kapittel d.d. 16 mei 2014 gehoord zijn over het voornemen om de kerk St. Franciscus te Arkel te sluiten en aan de goddelijke eredienst te onttrekken;

dat de kerk St. Franciscus te Arkel op 1 november 2014 aan de eredienst is onttrokken;

dat op 7 oktober 2016 een delegatie van het bisdombestuur heeft gesproken met de parochianen van de parochie HH. Martelaren van Gorcum, in het

bijzonder hen die behoren tot de geloofsgemeenschap van de St. Pauluskerk te Hardinxveld Giessendam, over de voorgenomen sluiting van het kerkgebouw nu door vertrek van de inwonende priester de viering van de eucharistie niet meer mogelijk is;

dat de leden van de priester raad van het bisdom Rotterdam d.d. 7 maart 2017 gehoord zijn over het voornemen om de kerk St. Paulus te Hardinxveld Giessendam te sluiten en aan de goddelijke eredienst te onttrekken;

dat de leden van het Kathedraal Kapittel d.d. 18 mei 2017 gehoord zijn over het voornemen om de kerk St. Paulus te Hardinxveld Giessendam te sluiten en aan de goddelijke eredienst te onttrekken;

dat de pastoor en de andere leden van het pastoraal team en het parochiebestuur al het nodige doen en zullen blijven doen ten behoeve van de pastorale zorg aan de parochianen te Hardinxveld Giessendam;

dat de voorbereiding van het decreet blijkens bovenstaande overwegingen ook overigens is geschied in overeenstemming met canon 1222 paragraaf 2 en canon 50 van het Wetboek van Canoniek Recht 1983;

dat, gelet op het bovenstaande, sprake is van een ernstige reden die het raadzaam maakt dat de kerk St. Paulus te Hardinxveld Giessendam zal worden gesloten en niet langer voor de goddelijke eredienst zal worden gebruikt.

Besluit,

dat de R.K. kerk St. Paulus, gelegen aan de Rembrandtstraat 27/A te Hardinxveld Giessendam, met ingang van 1 september 2017 zal worden gesloten en aan de goddelijke eredienst onttrokken;

En vraagt,

dat de pastoor en de andere leden van het bestuur van de R.K. parochie HH. Martelaren van Gorcum er zorg voor dragen dat te zijner tijd de eventueel nog in de kerk St. Paulus te Hardinxveld Giessendam aanwezige kerkinventaris die eigendom is van de R.K. parochie HH. Martelaren van Gorcum in goede afstemming met betrokkenen veilig wordt gesteld;

dat de herbestemming van de eventueel nog in de kerk St. Paulus te Hardinxveld Giessendam aanwezige kerkinventaris zal plaatsvinden met inachtneming van artikel 53 van het Algemeen Reglement voor het bestuur van een parochie van de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland;

dat het besluit van dit decreet ter kennis wordt gebracht van de parochianen van de Rooms-Katholieke parochie HH. Martelaren van Gorcum, in het bijzonder van de gemeenschap rond de kerk St. Paulus in Hardinxveld Giessendam;

Binnen de termijn van tien nuttige dagen na betekening van dit decreet kan overeenkomstig canon 1734 van het Wetboek van Canoniek Recht 1983 aan ondergetekende een verzoek om verbetering of herziening van dit decreet gedaan worden.

Als datum voor betekening van dit decreet bepaal ik 1 september 2017.

Rotterdam, 28 augustus 2017

+ J.H.J. van den Hende
bisschop van Rotterdam

Dr. F.J. Vermeulen
kanselier

BENOEMINGEN EN ONTSLAGEN

1 juli 2017

M.G.A. van Dijk MA, goedkeuring en zending als geestelijk verzorger bij de Antesgroep, locaties de Kliniek Charloisse Lagedijk te Rotterdam en Delta Zorgboulevard te Poortugaal.

Drs. A. de Krijger, goedkeuring en kerkelijke zending als geestelijk verzorger in de Penitentiare Inrichting De IJssel te Krimpen aan den IJssel, tot 1 januari 2018.

Drs. M. Draaijers, eervol ontslag als geestelijk verzorger in de Penitentiare Inrichting te Zoetermeer.

Drs. M. Draaijers, goedkeuring en zending als geestelijk verzorger in de Penitentiare Inrichting te Scheveningen (International Strafhof) en in de Penitentiare Inrichting De Hartelborgt te Spijkenisse.

P. Kuperus-Glas, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als geestelijk verzorgster van Alrijne, locatie verpleeghuis Leythenrode te Leiderdorp.

Drs. W.C.J.M. van de Heijning, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als geestelijk verzorger in de Penitentiare Inrichting te Scheveningen en de Penitentiare Inrichting te Spijkenisse.

26 juli 2017

Drs. J.C. Koeleman, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als geestelijk verzorger ten behoeve van het Haaglanden Medisch Centrum te Den Haag en het Alrijne Zorggroep, locatie Rijnland Ziekenhuis te Leiderdorp.

1 augustus 2017

Drs. T.F.M. Visser, benoeming tot administrator van de parochie De Heilige Familie te Oud-Beijerland.

W. van der Meer, eervol ontslag als pastoor/moderator van de parochie De Heilige Familie te Oud-Beijerland e.o. (met emeritaat).

Th.J. Kuipers, ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als geestelijk verzorger bij de Haagse Wijk- en Woonzorg, locatie Vrederust-West te Den Haag.

7 augustus 2017

J.M. van der Lee MA, goedkeuring en zending als pastoraal werker in de parochie Sint Christoffel te Capelle a/d IJssel, Krimpen a/d IJssel, Lekkerkerk, Nieuwerkerk a/d IJssel, Rotterdam-Alexanderpolder, Rotterdam-Ommoord voor 1 jaar.

1 september 2017

R. Brazão Gomes, benoemd voor een periode van vier jaar tot lid van het bestuur van de Kerkelijke Instelling Laurentius en Ignatius.

8 september 2017

Mr. J.C.F.M. Smulders, benoeming voor 1 jaar tot administrator van de parochie H. Nicolaas Pieck en Gezellen te Brielle, Hellevoetsluis, Rhoon, Rotterdam-Hoogvliet, Rozenburg en Spijkenisse.

13 september

Th.A.H. van Klaveren, benoeming tot lid van het Kathedraal Kapittel voor de termijn van de duur van het lidmaatschap van de Priesterraad.

J.P.F. Glas, benoeming tot lid van het Kathedraal Kapittel voor de termijn van de duur van het lidmaatschap van de Priesterraad.

W.P.L. Broeders, benoeming tot lid van het Kathedraal Kapittel voor de termijn van de duur van het lidmaatschap van de Priesterraad.

15 september 2017

M.R. Lobo s.v.d., eervol ontslag als pastor van de parochie De Vier Evangelisten te Den Haag.

K.K. Hayon s.v.d., eervol ontslag als lid van het pastoraal team van de samenwerkende parochies St. Ursula te Delft en O.L. Vrouw van Sion te Schipluiden, Den Hoorn en Maasland.

K.K. Hayon s.v.d., benoeming tot lid van het pastoraal team in de parochie De Vier Evangelisten te Den Haag.

VERSLAG VAN DE PRIESTERRAAD van het bisdom Rotterdam, 5 september 2017 (2017-3)

Inhoudelijk gesprek: bijdrage bisdom Rotterdam aan de bisschoppen-synode over jongeren, geloof en onderscheiding van de roeping

Mgr. Van den Hende licht het agendapunt toe. De priesterraad is geïnformeerd over de bijdrage vanuit het bisdom Rotterdam. Deze is vertrouwelijk en dat geldt te zijner tijd ook voor het landelijke stuk. De priesterraad geeft aan dat er redelijk veel voor jongeren gebeurt. Dat is hoopvol. Er is een grote groep katholieke jongeren die stevig geworteld zijn in hun parochie, maar ook een grote groep zoekende jongeren. Hoe kunnen die worden bereikt? De samenleving leunt op hypes en evenementen. Jongeren kunnen zo worden bereikt, maar dat kun je als parochie niet elke week organiseren. Dan werkt het bovendien niet meer. Geloof moet worden gevoed en beleefd. Sacramentenbediening is belangrijk. Hoe neem je de jongere generatie daarin mee? Daarin spelen de ouders, die ook niet meer elke week naar de kerk gaan, een rol. Ook heb je voorbeeldfiguren nodig die laten zien wat katholiek leven oplevert aan leven en geluk. Het is belangrijk om niet alleen iets voor jongeren te organiseren, maar ook naar hen te luisteren. Welke plaats is er voor jongeren in de parochie? Heeft de parochie jongeren voldoende in het vizier voor bijvoorbeeld bestuursfuncties? De jongeren kunnen en willen echt iets. Dat moet structureel worden aangevlogen in plaats van incidenteel. Niet elke parochie heeft een jongerengroep. Kijken de parochies met vertrouwen naar jongeren? Hebben ze oog voor jongeren als het gaat om bepaalde functies. Er zijn voorbeelden van parochies waar jongeren zitting hebben in de vormselvoorbereiding en betrokken zijn bij het parochiecentrum. Het is goed te doen om jonge mensen te vragen om iets te doen. Dat zie je ook in het studentenpastoraat: jongeren zijn actief en kunnen verantwoordelijkheid aan. Jonge mensen zijn te vragen als koster, in de kindernevendienst of bij de peuterviering, maar voor catechese en bestuurlijke functies blijkt het lastiger om jonge mensen te vinden. Jonge mensen moeten zich realiseren dat ze iets kunnen betekenen voor de parochie en ervaren dat de parochie iets in hen ziet. Geconstateerd wordt dat jonge mensen zich niet willen binden voor langere tijd. Voor een brainstormdag over de toekomst van de parochie, eenmalig, laagdrempelig, worden ze uitgenodigd. Als jongeren er actief bij betrokken worden, buiten het oude vertrouwde vrijwilligerskader, kan dat helpen om zich te vereenzelvigen met de Kerk. Het zou een waardevol teken kunnen

zijn als er tijdens de bisschoppensynode een diocesane meeting zou worden georganiseerd, als deel van het synodeproces. Het thema ‘roeping’ moet er een plek in hebben. De synode is een kairismoment. De initiatiefnemers van de bruisende kerk (jongerenevenement in Gouda) hebben er ervaring mee en zouden erbij kunnen worden betrokken.

Inhoudelijk gesprek: huwelijk en Gezin

Vicaris-generaal Visser geeft een toelichting. De diocesane werkgroep huwelijk en gezin is een vrucht van de twee bisschoppensynodes over dit onderwerp in Rome (oktober 2014 en oktober 2015) en de besprekingen daarover in de (vorige) priester raad. De speerpunten zijn huwelijksvoorbereiding en de begeleiding van pas getrouwde stellen (Marriage Course en Pre Marriage Course, gebaseerd op het Alpha Centrum). De ervaringen na het eerste jaar zijn goed. In het afgelopen jaar hebben in totaal 25 stellen deelgenomen aan drie cursussen (tweemaal de Marriage Course en eenmaal de Pre Marriage Course). De Marriage Course wordt wel gevolgd als voorbereiding op het huwelijk door mensen die al langer samenwonen. Soms speelt de afstand tot de cursuslocatie een rol in de keuze. Er is een toelichting verzorgd op het taakveldoverleg catechese. Een parochie kan zelf of in samenwerking met buurtparochies en met hulp van de werkgroep huwelijk en gezin de huwelijksvoorbereiding organiseren. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling om de gehele huwelijksvoorbereiding over te nemen. Het gaat alleen om het gemeenschappelijke gedeelte. De individuele begeleiding en voorbereiding blijft op het niveau van de parochie. In een extra bijeenkomst in zowel de Marriage Course als de Pre Marriage Course wordt aandacht gegeven aan de katholieke visie op het sacrament van het huwelijk. Het aantal bijeenkomsten leidt overigens nooit tot discussie. De werkgroep huwelijk en gezin heeft zich voorgenomen om opnieuw te kijken naar de aanbevelingen van de synode met het oog op nieuwe initiatieven. Daarbij valt te denken aan een gespreksgroep voor ouders die geen kinderen kunnen krijgen en een kloosterweekend voor stellen waarvan een van de partners niet gelovig is. De priester raad doet de suggestie om hiervoor gericht uit te nodigen. Het is goed om ook aandacht te hebben voor gemengd geloven.

NECROLOGIE

Louis Jacques Willem Berger

geboren op 2 februari 1935 te Ginneken en Bavel en priester gewijd op 3 december 1989.

Louis Berger was voor zijn priesterwijding werkzaam als diaken in de parochies Paus Johannes XXIII te Leidschendam (1981), O.L. Vrouw van Lourdes te Den Haag (1982) en de parochies H. Paulus en H. Pastoor van Ars te Den Haag (1986). Op 3 december 1989 volgde samen met zijn priesterwijding zijn pastoorsbenoeming in de parochie H. Pastoor van Ars te Den Haag.

Op 2 februari 2010 werd hem wegens het bereiken van de canonieke leeftijd eervol ontslag verleend en tegelijkertijd ook ontslag uit de gewone ambtsbediening van het bisdom Rotterdam.

Hij is op vrijdag 7 juli 2017, voorzien van het H. Sacrament der zieken, overleden.

INHOUDSOPGAVE

Jaargang 62 juli-september 2017 Nummer 3

REGELING GRATIS VERKLARING OMTRENT HET GEDRAG VOOR PAROCHIEVRIJWILLIGERS LOOPT DOOR TOT EIND

2017, 28 juli 2017 77

BRIEF Nieuw kabinet: neem geen fataal besluit, 26 juli 2017..... 78

BRIEF Prognose pastorale beroepskrachten parochiepastoraat,

7 juli 2017 81

BRIEF Regeling gratis VOG verlengd tot en met 31 december 2017 85

HOMILIE van Mgr. dr. J.H.J. van den Hende bij de Nationale
Bedevaart Brielle bij 150 jaar heiligverklaring van de Martelaren van
Gorcum, zaterdag 8 juli 2017..... 88

HOMILIE van Mgr. dr. J.H.J. van den Hende bij de tv-mis vanuit de
H. Petrus' Bandenkerk te Roelofarendsveen,
zaterdag 30 juli 2017..... 92

OVERWEGING van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende tijdens
de vespers bij de sluiting van het bedevaartseizoen in Brielle,
Bedevaatskerk HH. Martelaren van Gorcum in Brielle,
23 september 2017 95

INLEIDING van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende, De reformatie in
gezamenlijkheid gedenken, voordracht tijdens bijeenkomst 500
reformatie, Bergen op Zoom, 1 september 2017 98

INLEIDING van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende, De prefatie in het
Romeins missaal, voordracht bij de Vereniging Latijnse Liturgie,
Amsterdam, 9 september 2017 104

DECREET To establish a diocesan community of the Association
of the Fraternity “Communion and Liberation” (Communione e
Liberazione) within the diocese of Rotterdam, 28 augustus 2017..... 111

DECREET Sluiting van de kerk St. Paulus te Hardinxveld
Giessendam, 28 augustus 2017 112

BENOEMINGEN EN ONTSLAGEN 115

VERSLAG VAN DE PRIESTERRAAD van het bisdom Rotterdam, 5 september 2017 (2017-3)	117
NECROLOGIE	119

BOODSCHAP

van paus Franciscus voor Wereldvrede dag (1 januari 2018)

13 november 2017

Migranten en vluchtelingen: mannen en vrouwen op zoek naar vrede

1. Vredewens

Vrede aan alle mensen en naties van de aarde! De vrede die de engelen aan de herders in de nacht van Kerstmis verkondigen,¹ is een diep streven van alle mensen en volkeren, vooral van hen die het ergst lijden onder het ontbreken ervan. Onder dezen, die ik in mijn gedachten en mijn gebed met mij meedraag, wil ik nogmaals herinneren aan de meer dan 250 miljoen migranten in de wereld, waarvan er 22,5 miljoen vluchteling zijn. Deze laatsten “zijn”, zoals mijn geliefde voorganger Benedictus XVI zei, “mannen en vrouwen, kinderen, jongeren en ouderen die een plaats zoeken waar zij in vrede kunnen leven”.² Om deze plaats te vinden zijn zij bereid hun leven op het spel te zetten met een reis die in de meeste gevallen lang en gevaarlijk is, moeilijkheden en lijden te ondergaan, prikkeldraadversperringen en muren te trotseren die zijn opgetrokken om hen ver van hun doel te houden.

In een geest van barmhartigheid omarmen wij al degenen die voor oorlog en honger vluchten of die op grond van discriminatie, vervolgingen, armoede of verwoesting van het milieu gedwongen zijn hun land te verlaten.

Wij zijn ons ervan bewust dat het niet voldoende is ons hart te openen voor het lijden van anderen. Er zal veel te doen zijn, alvorens onze broeders en zusters weer in vrede kunnen leven in een veilig huis. De ander opnemen vraagt om een concrete inzet, een keten van hulp en welwillendheid, een waakzame en begripvolle aandacht, een verantwoord omgaan met nieuwe complexe situaties die zich soms voegen bij andere talrijke, reeds bestaande problemen, alsook van de middelen die steeds beperkt zijn. Door de deugd van de voorzichtigheid in praktijk te brengen, zullen de bestuurders weten op te nemen, te ondersteunen, te beschermen en te integreren en praktische maatregelen te nemen “binnen de grenzen die door een juist verstaan van gemeenschappelijk welzijn zijn toegestaan, [om] dat integreren mogelijk

1 Luc. 2, 14.

2 Angelus, 15 januari 2012.

te maken”.³ Zij hebben een precieze verantwoordelijkheid jegens de eigen gemeenschappen, waarvan zij de juiste rechten en een harmonische ontwikkeling moeten garanderen om niet zoals de dwaze bouwster te zijn die de berekeningen niet goed deed en er niet in slaagde de toren af te maken die hij was begonnen te bouwen.⁴

2. Waarom zoveel vluchtelingen en migranten?

Met het oog op het grote Jubileum van 2000 jaar verkondiging van de vrede door de engelen in Bethlehem telde de heilige Johannes Paulus II het groeiende aantal vluchtelingen onder de gevolgen van een “oneindige en afschuwelijke opeenvolging van oorlogen, conflicten, volkerenmoord en “etnische zuiveringen”,⁵ die de 20e eeuw hadden gekenmerkt. De nieuwe eeuw heeft tot nu toe geen ware ommekeer laten zien: de gewapende conflicten en de andere vormen van georganiseerd geweld blijven verplaatsingen van de bevolking binnen de nationale grenzen en daarbuiten veroorzaken.

Maar mensen migreren ook om andere redenen, waaronder allereerst het “verlangen naar een beter leven, vaak verbonden met een zoeken naar het achter zich laten van de “wanhoop” van een toekomst die onmogelijk gebouwd kan worden”.⁶ Men vertrekt om zich weer te voegen bij het eigen gezin, om mogelijkheden voor werk en opleiding te vinden: wie deze rechten niet kan genieten, leeft niet in vrede. Bovendien, zoals ik heb onderstreept in de encyciek “*Laudato si*”, “is de toename van de migranten die de ellende ontvluchten die door de verwoesting van het milieu wordt verergerd, tragisch”.⁷

Het merendeel trekt via een reguliere route, terwijl sommigen andere wegen nemen, vooral ten gevolge van de wanhoop, wanneer het eigen vaderland hun geen zekerheid of gelegenheid biedt en iedere legale weg onbegaanbaar, geblokkeerd of te langdurend lijkt.

In veel landen van bestemming heeft een retorica zich wijd verbreid die de risico's voor de nationale veiligheid of de last van het opnemen van de

3 Johannes XXIII, encycl. *Pacem in terris*, 57.

4 Vgl. Luc. 14, 28-30.

5 Boodschap voor Wereldvrede dag 2000, 3.

6 Johannes XXIII, encycl. *Pacem in terris*, 57.

7 Boodschap voor de Wereld dag van de Migrant en de Vluchteling 2018, 15 augustus 2017.

nieuw aangekomenen benadrukt en zo de menselijke waardigheid minacht die men voor allen, als zonen en dochters van God, moet erkennen. Hoevelen wakkeren zelfs voor politieke doeleinden de vrees aan ten opzichte van migranten in plaats van de vrede op te bouwen, zaaien haat, rassendiscriminatie en xenofobie, die een bron van grote zorg zijn voor al degenen die de bescherming van ieder menselijk wezen ter harte gaat.⁸

Alle elementen waarover de internationale gemeenschap beschikt, wijzen erop dat migraties over de hele wereld onze toekomst zullen blijven kenmerken. Sommigen beschouwen deze als een bedreiging. Ik nodig u daarentegen uit ernaar te kijken met een blik vol vertrouwen, als een uitdaging om een toekomst van vrede te bouwen.

3. Met een contemplatieve blik

De wijsheid van het geloof voedt deze blik, omdat zij in staat is waar te nemen dat wij allen “deel uitmaken van één familie, migranten en lokale bevolkingen die hen opnemen, en allen hebben hetzelfde recht om de goederen van de aarde te genieten, waarvan de bestemming universeel is, zoals de sociale leer van de Kerk leert. Hier vinden solidariteit en samen delen hun fundament”.⁹ Deze woorden houden ons weer het beeld van het nieuwe Jeruzalem voor. Het boek van de profeet Jesaja (hoofdstuk 60) en vervolgens dat van de Openbaring (hoofdstuk 20) beschrijven het als een stad met poorten die steeds openstaan om mensen van iedere natie binnen te laten, die het bewonderen en overladen met rijkdommen. De vrede is de soeverein die haar leidt, en de gerechtigheid het principe dat de samenleving daarbinnen bestuurt.

Wij dienen ook de stad waarin wij leven, met deze contemplatieve blik te zien, “of wel een blik van geloof waarmee wij God ontdekken die in haar huizen, in haar straten, op haar pleinen woont [...] en die de solidariteit, de broederlijkheid, het verlangen naar het goede, naar waarheid, naar gerechtigheid bevordert”,¹⁰ met andere woorden de belofte van vrede verwezenlijkt.

8 Hebreeën, 13, 2.

9 Psalm 146, 9.

10 Deuteronomium, 10, 18-19.

Wanneer deze blik kijkt naar migranten en vluchtelingen, zal hij weten te ontdekken dat zij niet met lege handen komen: zij brengen behalve de schatten van hun eigen cultuur van oorsprong een lading aan moed, capaciteiten, energie en ambities met zich mee en op deze wijze verrijken zij het leven van de naties die hen opnemen. Hij zal ook de creativiteit weten te ontwaren, de vasthoudendheid en de opofferingsgezindheid van ontelbare personen, gezinnen en gemeenschappen die in alle delen van de wereld hun deur en hun hart openzetten voor migranten en vluchtelingen, ook daar waar de middelen niet overvloedig zijn.

Deze contemplatieve blik zal ten slotte de onderscheiding van de verantwoordelijken voor de publieke zaak weten te leiden, zodat hij de opnamepolitiek tot het optimale zal weten te brengen binnen “de grenzen van het juist verstaan gemeenschappelijk welzijn”,¹¹ dat wil zeggen door met de behoeften van alle leden van de ene menselijke familie en het welzijn van ieder van hen rekening te houden.

Wie door deze blik wordt bezield, zal in staat zijn de kiemen van vrede te herkennen die reeds ontspruiten, en zal zorg dragen voor de groei ervan. Zo zal hij onze steden, vaak verdeeld en gepolariseerd door conflicten die nu juist de aanwezigheid van migranten en vluchtelingen betreffen, veranderen in werkplaatsen van vrede.

4. Vier mijlpalen om te handelen

Asielzoekers, vluchtelingen, migranten en slachtoffers van mensenhandel een mogelijkheid bieden om de vrede te vinden die zij zoeken, vraagt om een strategie die vier handelingen vereist: opnemen, beschermen, ondersteunen en integreren.¹²

“Opnemen” verwijst naar de eis om de mogelijkheden van het legaal binnenkomen te verruimen, geen vluchtelingen en migranten terug te sturen naar plaatsen waar hen vervolging en geweld wacht, en de zorg voor nationale veiligheid met de bescherming van de fundamentele rechten van de mens in evenwicht te brengen. De Schrift herinnert ons eraan: “Vergeet de

¹¹ Efeziërs 2, 19.

¹² “20 Punten van Pastorale Actie” en “20 Punten van Actie voor Globale Verdragen” (2017); zie ook Uno-Document A/72/528.

gastvrijheid niet; door haar hebben sommigen zonder het te weten engelen onthaald”.¹³

“Beschermen” herinnert aan de plicht de onschendbare waardigheid van hen die vluchten voor een werkelijk gevaar op zoek naar asiel en veiligheid, te erkennen en te beschermen, hun uitbuiting te verhinderen. Ik denk in het bijzonder aan de vrouwen en kinderen die zich in situaties bevinden waarin zij het meest bloot staan aan risico’s en misbruik die hen zelfs tot slaaf maken. God discrimineert niet: “De Heer behoedt de ontheemden. De Heer geeft wees en weduwe steun”.¹⁴

“Ondersteunen” verwijst naar de ondersteuning van de integrale menselijke ontwikkeling van migranten en vluchtelingen. Onder de vele instrumenten die bij deze taak kunnen helpen, wil ik het belang onderstrepen dat kinderen en jonge mensen de toegang wordt gegarandeerd tot alle niveaus van onderwijs: op deze wijze zullen zij niet alleen hun capaciteiten kunnen ontwikkelen en vrucht laten dragen, maar ook beter in staat zijn anderen tegemoet te treden en daarbij een geest van dialoog, in plaats van geslotenheid of conflict te ontwikkelen. De Bijbel leert dat God “aan vreemdelingen zijn liefde bewijst door hun voedsel en kleding te schenken”; daarom spoort hij aan: “Ook gij moet de vreemdeling uw liefde bewijzen, want zelf zijt gij vreemdelingen geweest in Egypte”.¹⁵

“Integreren” betekent ten slotte het vluchtelingen en migranten mogelijk maken volledig deel te nemen aan het leven van de maatschappij die hen opneemt, in een dynamiek van wederzijdse verrijking en vruchtbare samenwerking bij het bevorderen van de integrale menselijke ontwikkeling van de plaatselijke gemeenschappen. Zoals de heilige Paulus schrijft: “Zo zijt gij dus geen vreemdelingen en ontheemden meer, maar medeburgers van de heiligen en huisgenoten van God”.¹⁶

5. Een voorstel voor twee internationale verdragen

Ik wens van harte dat dit de geest is om het proces te bezielen dat gedurende 2018 zal leiden tot de goedkeuring door de Verenigde Naties

¹³ Hebreeën, 13, 2.

¹⁴ Psalm 146, 9.

¹⁵ Deuteronomium, 10, 18-19.

¹⁶ Efeziërs 2, 19.

van twee globale verdragen, het ene voor veilige, geordende en reguliere migratie, het andere betreffende de vluchtelingen. Wat de op wereldniveau gedeelde overeenkomsten betreft, zullen deze verdragen een referentiekader vertegenwoordigen voor politieke voorstellen en praktische maatregelen. Daarom is het belangrijk dat deze bezielde zijn door medeleven, een vooruitziende blik en moed, zodat iedere gelegenheid wordt aangegrepen om de opbouw van vrede verder te laten gaan: alleen zo zal het noodzakelijke realisme van de internationale politiek geen capituleren worden voor het cynisme en de globalisering van de onverschilligheid.

Dialogo en coördinatie zijn immers een noodzaak en een eigen plicht van de internationale gemeenschap. Buiten de nationale grenzen is het ook mogelijk dat minder rijke landen een groter aantal vluchtelingen opnemen of hen beter opnemen, als de internationale samenwerking hun de beschikbaarheid van noodzakelijke fondsen garandeert.

De Sectie Migranten en Vluchtelingen van het Dicasterie voor de Dienst van de Integrale Menselijke Ontwikkeling heeft 20 actiepunten gesuggereerd¹⁷ als concrete richtlijnen voor de verwezenlijking van deze vier werkwoorden, niet alleen in de houding en het handelen van de christelijke gemeenschappen, maar ook in de openbare politiek. Deze en andere bijdragen willen de belangstelling van de katholieke Kerk tot uitdrukking brengen voor het proces dat zal leiden tot het aannemen van de zogenaamde globale verdragen van de Verenigde Naties. Deze belangstelling bevestigt een meer algemene pastorale zorg die met de Kerk is geboren en wordt voortgezet in veel van haar werken tot in onze dagen.

6. Voor ons gemeenschappelijk huis

De woorden van de heilige Johannes Paulus II inspireren ons: “Als de “droom” van een wereld in vrede door zovelen wordt gedeeld, als men de bijdrage van migranten en vluchtelingen op haar juiste waarde schat, kan de mensheid steeds meer een gezin van allen worden en onze aarde een waar “gemeenschappelijk huis”.¹⁸ Velen in de geschiedenis hebben in deze “droom” geloofd en hoezeer hebben zij ervan getuigd dat het geen utopie betreft die niet verwezenlijkt kan worden.

17 “20 Punten van Pastorale Actie” en “20 Punten van Actie voor Globale Verdragen” (2017); zie ook Uno-Document A/72/528.

18 Boodschap voor de Werelddag van de Migrant en de Vluchteling 2004, 6.

Tot hen dient de heilige Francesca Saverio Cabrini te worden gerekend, van wie de honderdste geboortedag in de hemel in 2017 wordt gevierd. Vandaag, 13 november, vierten veel kerkgemeenschappen haar gedachtenis. Deze kleine grote vrouw, die haar leven wijdde aan de dienst van de migranten en vervolgens hun hemelse patrones werd, heeft ons geleerd hoe wij deze broeders en zusters van ons kunnen opnemen, beschermen, ondersteunen en integreren. Moge op haar voorspraak de Heer het ons allen geven te ervaren dat “gerechtigheid de vrucht is van de vrede en slechts wie de vrede nastreven haar zullen oogsten”.¹⁹

Uit het Vaticaan, 13 november 2017

Gedachtenis van de heilige Francesca Saverio Cabrini, Patrones van de migranten.

Franciscus

Vertaling: drs. H.M.G. Kretzers

Copyright: Liberia Editrice Vaticana/SRKK

¹⁹ 19 Jakobus 3, 18.

KOPPELING KERKEN MET GEMEENTELIJKE BASISADMINISTRATIE BLIJFT

13 oktober 2017

Kerken die aangesloten zijn bij SILA (Stichting Interkerkelijke Leden Administratie) mogen volgens het nieuwe regeerakkoord blijven rekenen op gegevens uit de Gemeentelijke Basis Administratie. Dat betekent dat wijzigingen door overlijden of verhuizen van kerkleden door een slim systeem worden doorgegeven aan de lokale kerken.

Vorig jaar besloot minister Ronald Plasterk (Binnenlandse Zaken) op verzoek van VVD, PvdA en D66 hier een eind aan te maken. In het nieuwe regeringsakkoord is nu afgesproken dat kerken gegevens kunnen blijven ontvangen. In de toekomst zal dit mogelijk via mijnoverheid.nl gaan, waarin burgers dan zelf hun gegevens kunnen bijhouden en tot die tijd blijft alles nog bij het oude.

Danielle Woestenberg, secretaris van het Interkerkelijke Contact in Overheidszaken (CIO), is blij met deze uitkomst. Achter de schermen is zij namens het CIO voortdurend in gesprek gebleven met de overheid over dit onderwerp. Toen er vanuit de overheid een internetconsultatie werd gehouden, reageerden er meer dan 17.000 mensen, voornamelijk om te laten weten dat ze de koppeling tussen de Gemeentelijke Basis Administratie en de kerken wilden behouden. Het betreft het hoogste aantal reacties op een internetconsultatie van de overheid ooit.

Steun in de rug

“Dit geeft de kerken perspectief, zo houden we zicht op bijvoorbeeld oudere kerkleden die niet zelf meer kunnen melden dat ze verhuisd zijn naar een verpleeghuis. En juist deze leden stellen het blijvende contact met de kerk zeer op prijs. Verder is het mooi dat we met het CIO en de kerkgenootschappen die daarbij aangesloten zijn (waaronder de Rooms-Katholieke Kerk), nadrukkelijk hebben laten weten hoe belangrijk dit voor ons is en dat daar gehoor aan is gegeven. Dat we daarbij meer dan 17.000 burgers achter ons kregen in de internetconsultatie, was een enorme steun in de rug”, aldus Woestenberg.

BRIEF

Betreft eisen die worden gesteld aan buitenlandse priesters c.q. (priester-) religieuzen die zonder zending en benoeming vanuit het buitenland tijdelijk pastoraal werkzaam willen zijn in een katholieke geloofsgemeenschap van migranten niet zijnde een parochie, 1 november 2017

Aan de besturen en/of verantwoordelijken van katholieke geloofsgemeenschappen van migranten niet zijnde een parochie

Geacht bestuur,

Zoals u weet streeft de Rooms-Katholieke Kerk een zorgvuldige omgang na met alle mensen die aan de zorg van kerkelijke medewerkers zijn toevertrouwd. In dit verband zijn er in de afgelopen jaren de nodige regelingen in het leven geroepen die integraal onderdeel uitmaken van het preventiebeleid van de Nederlandse bisdommen, ordes en congregaties.

1. Sinds 2005 kent de Nederlandse Kerkprovincie een verplicht antecedentenonderzoek van priesters, diakens, pastoraal werk(st)ers en religieuzen wanneer deze in een ander bisdom of religieus instituut gaan werken (vernieuwd protocol per 1 november 2012).
2. Per 1 januari 2014 is er voor priesters, diakens, pastoraal werk(st)ers, religieuzen en bepaalde vrijwilligers en functionarissen een regeling in het leven geroepen betreffende de verplichting tot het overleggen van een Verklaring omtrent het Gedrag (VoG).
3. Sinds 1 juli 2014 geldt voor de Nederlandse bisdommen en het militair ordinariaat de Gedragscode Pastoraat. Hiervoor wordt aangesloten bij gedragscodes die in andere sectoren van de samenleving gangbaar zijn. De Nederlandse bisschoppen hebben de tekst van de Gedragscode Pastoraat ook aangeboden aan de KNR, in het vertrouwen dat de hogere oversten deze tekst ook geldig zullen verklaren voor de religieuze instituten en de sociëteiten van apostolisch leven.

Bij dezen informeer ik u over de vereisten waaraan tegen de achtergrond van bovenstaande regelingen moet worden voldaan voordat u de clericus c.q. (priester-) religieus die vanuit het buitenland naar uw geloofsgemeenschap komt en die geen zending en benoeming van ondergetekende heeft, mag

toestaan om in uw geloofsgemeenschap tijdelijk pastoraal actief te zijn in de sacramentenbediening, de verkondiging en het persoonlijk pastoraat.

Allereerst dient u zich ervan bewust te zijn dat bovengenoemde clericus c.q. (priester-) religieus altijd en zonder uitzondering onder uw gezag en verantwoordelijkheid als bestuur tijdelijk pastoraal werkzaam is in uw geloofsgemeenschap. De hierna genoemde bepalingen zijn hiervan de uitdrukking en feitelijke uitwerking.

1. In alle gevallen dient u, voordat de clericus of (priester-) religieus tijdelijk pastoraal actief wordt in uw geloofsgemeenschap, na te (laten) gaan of hij beschikt over een geldig (dat wil zeggen door zijn ordinaris niet langer dan een jaar geleden afgegeven) celebret (canon 903 CIC/1983).
2. De clericus c.q. (priester-) religieus die voor een periode van maximaal 7 dagen in uw geloofsgemeenschap pastoraal actief zal zijn, dient voorafgaand aan het tijdstip van aanvang altijd te beschikken over een schriftelijke verklaring (eventueel per e-mail) van u als bestuur dat u de clericus c.q. (priester-) religieus gedurende de aangegeven periode toestaat om pastoraal actief te zijn in uw geloofsgemeenschap.
3. De clericus of (priester-) religieus die voor een periode van langer dan 7 dagen in uw geloofsgemeenschap pastoraal actief zal zijn, dient voorafgaand aan het tijdstip van aanvang altijd
 - a. te beschikken over een schriftelijke verklaring (eventueel per e-mail) van u als bestuur dat u de clericus c.q. (priester-) religieus gedurende de aangegeven periode toestaat om pastoraal actief te zijn in uw geloofsgemeenschap.
 - b. aan u een volledig ingevulde antecedentenverklaring van zijn ordinaris te overhandigen.

BRIEF

aan alle pastoors

1 november 2017

Betreft: Eisen die worden gesteld aan buitenlandse priesters c.q. (priester-) religieuzen die zonder zending en benoeming vanuit het buitenland tijdelijk pastoraal werkzaam willen zijn in een parochie

Zeereerwaarde / Hoogeerwaarde heer,

Zoals u weet streeft de Rooms-Katholieke Kerk een zorgvuldige omgang na met alle mensen die aan de zorg van kerkelijke medewerkers zijn toevertrouwd. In dit verband zijn er in de afgelopen jaren de nodige regelingen in het leven geroepen die integraal onderdeel uitmaken van het preventiebeleid van de Nederlandse bisdommen, ordes en congregaties.

1. Sinds 2005 kent de Nederlandse Kerkprovincie een verplicht antecedentenonderzoek van priesters, diakens, pastoraal werk(st)ers en religieuzen wanneer deze in een ander bisdom of religieus instituut gaan werken (vernieuwd protocol per 1 november 2012).
2. Per 1 januari 2014 is er voor priesters, diakens, pastoraal werk(st)ers, religieuzen en bepaalde vrijwilligers en functionarissen een regeling in het leven geroepen betreffende de verplichting tot het overleggen van een Verklaring omtrent het Gedrag (VoG).
3. Sinds 1 juli 2014 geldt voor de Nederlandse bisdommen en het militair ordinariaat de Gedragscode Pastoraat. Hiervoor wordt aangesloten bij gedragscodes die in andere sectoren van de samenleving gangbaar zijn. De Nederlandse bisschoppen hebben de tekst van de Gedragscode Pastoraat ook aangeboden aan de KNR, in het vertrouwen dat de hogere oversten deze tekst ook geldig zullen verklaren voor de religieuze instituten en de sociëteiten van apostolisch leven.

Bij dezen informeer ik u over de vereisten waaraan tegen de achtergrond van bovenstaande regelingen moet worden voldaan voordat u de clericus c.q. (priester-)religieus die vanuit het buitenland naar uw parochie komt en die geen zending en benoeming van ondergetekende heeft mag toestaan om in uw parochie tijdelijk pastoraal actief te zijn in de sacramentenbediening, de verkondiging en het persoonlijk pastoraat.

Allereerst dient u zich ervan bewust te zijn dat bovengenoemde clericus c.q. (priester-) religieus altijd en zonder uitzondering onder uw gezag en verantwoordelijkheid als pastoor tijdelijk pastoraal werkzaam is in uw parochie. De hierna genoemde bepalingen zijn hiervan de uitdrukking en feitelijke uitwerking.

1. In alle gevallen dient u, voordat de clericus of priester-religieus tijdelijk pastoraal actief wordt in uw parochie, na te (laten) gaan of hij beschikt over een geldig (dat wil zeggen door zijn ordinaris niet langer dan een jaar geleden afgegeven) celebret (canon 903 CIC/1983).
2. De clericus c.q. (priester-) religieus die voor een periode van maximaal 7 dagen in uw parochie pastoraal actief zal zijn, dient voorafgaand aan het tijdstip van aanvang altijd te beschikken over een schriftelijke verklaring (eventueel per e-mail) van u als pastoor dat u de clericus gedurende de aangegeven periode toestaat om pastoraal actief te zijn in uw parochie.
3. De clericus of (priester-) religieus die voor een periode van langer dan 7 dagen in uw parochie pastoraal actief zal zijn, dient voorafgaand aan het tijdstip van aanvang altijd
 - a. te beschikken over een schriftelijke verklaring (eventueel per e-mail) van u als pastoor dat u de clericus c.q. (priester-) religieus gedurende de aangegeven periode toestaat om pastoraal actief te zijn in uw parochie.
 - b. aan u een volledig ingevulde antecedentenverklaring van zijn ordinaris te overhandigen.

TESTIMONIAL OF SUITABILITY FOR PRIESTLY MINISTRY

Address:

Your Excellency / Your Eminency,

Reverend _____ is seeking to exercise pastoral ministry as priest / deacon in Your Diocese for the period _____

I have carefully reviewed our personnel files and all other records which we maintain, and I have consulted with those who served with him in the works he has been assigned under our authority. Based on these inquiries, and on my own personal knowledge, I am able to make each of those statements listed below which I have checked off and initialed:

- ____ () He is a priest/deacon in good standing in the Diocese / Order / Congregation of _____.
- ____ () He has never been suspended or otherwise canonically disciplined.
- ____ () No criminal charges have ever been brought against him, and he has no criminal record.
- ____ () He has never behaved in such a way as to indicate that he might engage in sexual behavior inconsistent with his status as a Catholic priest/deacon.
- ____ () He has never behaved in such a way as to indicate that he might deal with minors in an inappropriate manner.
- ____ () He does not have a current, untreated alcohol or substance abuse problem.
- ____ () He does not have a current, untreated emotional or mental health problem.
- ____ () He has never been involved in any incident, to my knowledge, which would adversely affect his performance as a priest deacon.

Based on my inquiries and on my personal knowledge, Reverend

is a priest/deacon of good moral character and reputation, and is qualified to serve as a priest/deacon in Your Diocese in an effective and suitable manner for the above mentioned time period with the understanding that such ministry will cease at the end of this time, and is not undertaken for the purpose of seeking incardination in Your Diocese.

Signature

Title

Date

R.-K. KERK IN NEDERLAND ONDERZOEKT MOGELIJKHEDEN EN KANSEN VOOR JONGERENWERK IN DE PAROCHIES

7 november 2017

In een op 7 november gepubliceerd onderzoeksrapport brengt de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland de mogelijkheden en kansen in kaart voor het jongerenwerk in de parochies. Het onderzoek geeft antwoorden op de vragenlijst die vanuit het Vaticaan is uitgezet voor de 15e Gewone Algemene Bisschoppensynode met als thema ‘Jongeren, het geloof en de onderscheiding van de roeping’.

De synode wordt in 2018 gehouden in Rome en behalve de vragenlijst is er wereldwijd een online enquête gehouden onder jongeren, die ook in een Nederlandse vertaling kon worden ingevuld. De uitslagen hiervan worden later bekend gemaakt.

De uitkomsten in het rapport laten de kansen en de mogelijkheden voor jongerenwerk zien, maar ook de moeiten die door de pastorale teams worden gesignaleerd. Daaruit blijkt dat men het soms moeilijk vindt om in contact te komen met jongeren omdat hun leefwereld zo ver af lijkt te staan van de Kerk. Ook geeft men aan dat er vaak weinig tijd is naast alle andere taken in het pastoraat om jongeren speciale aandacht te geven. Daarnaast zijn er ook parochies die inzetten op jongerenwerk, met bijvoorbeeld de benoeming van een jongerenwerker, zij benutten vaak de middelen waar jongeren in hun leefwereld mee vertrouwd zijn, zoals de social media.

Wereldjongerendagen

Wat duidelijk naar voren komt, is dat speciale evenementen voor jongeren, met een hoofdrol voor de Wereldjongerendagen, een belangrijke basis vormen voor het krijgen, opbouwen en houden van contact met jonge mensen. Ook blijken bijeenkomsten met een combinatie van de ingrediënten catechese, diaconie en ontmoeting succesvol. Jongeren willen niet alleen leren, maar ook graag iets doen. De mogelijkheid bieden voor eigen inbreng in de parochie waar ze bij horen wordt belangrijk gevonden, want de jongeren willen worden gezien en gehoord.

Synode

Het rapport uit Nederland is vertaald en naar Rome gestuurd als input voor de synode van 2018. Daar worden ook alle uitkomsten van de wereldwijde enquête verzameld. Gerrie Conen, beleidsmedewerker Jeugd en Jongeren op het Secretariaat van de R.-K. Kerk en samensteller van het rapport: “In afwachting van de synode trekken wij zelf ook lering uit deze input uit heel Nederland over het Jeugd en Jongerenwerk. De best practices bieden inspiratie en het is goed om van elkaar de kansen, de uitdagingen maar ook de moeilijkheden te horen. Daar gaan we in het overleg met de jongerenwerkers uit de verschillende bisdommen verder mee aan de slag.”

Het Onderzoeksrapport Jeugd en Jongeren is gepubliceerd op rkkerk.nl. Daar is ook meer informatie te vinden over de synode.

VERENIGD IN GEBED VOOR DE VREDE: JAAR LANG SAMEN MET DE BISCHOPPEN DE ROZENKRANS BIDDEN VOOR DE VREDE

6 december 2017

De Nederlandse bisschoppen willen in het jaar 2018 samen met alle katholieken elke maand op een speciale dag de rozenkrans bidden met als intentie de vrede in de wereld. Iedere maand wordt in één van de bisdommen tijdens een bijzondere gelegenheid hiervoor gebeden en de bisschoppen roepen gelovigen op om mee te doen, ieder op zijn of haar eigen plek, alleen of met anderen tezamen.

Op 13 oktober 2017 werd het 100-jarig jubileum van de verschijningen van de Heilige Maagd Maria in Fatima (Portugal) beëindigd. De oproep van Maria om in het bijzonder de rozenkrans te bidden tot intentie van de vrede, is dat echter niet; deze oproep is zeker ook in de wereld van nu van zeer actuele betekenis.

De bisschoppen schrijven in hun oproep aan de katholieken in hun bisdommen: “We willen bidden dat God de vrede in de wereld zal geven en dat Hij - indachtig een gebed van de Heilige Franciscus van Assisi (+ 1226) - onszelf tot een instrument van Gods vrede maakt. Het zou bijzonder mooi zijn als gelovigen daarvoor bijeenkomen en - zeker ook als u alleen bent - dat u weet dat u dit gebed bidt in vereniging met velen.”

Ontvang elke maand een sms

Wie zich daarvoor aanmeldt, ontvangt elke maand een sms’je namens de bisschoppenconferentie als herinnering dat op die dag gebeden wordt voor de vrede, en ook waar het gebed in de speciale viering per bisdom zal plaatsvinden. Deelnemers kunnen dan die dag of rond het betreffende tijdstip meebidden en zich zo verbonden weten met elkaar en met de bisschoppen in het gezamenlijke gebed voor de vrede.

De bisschoppen sluiten met dit initiatief aan bij paus Franciscus die op 8 oktober 2016 tegen delegaties uit Mariabevaartsoorden heeft gezegd zo vaak mogelijk de rozenkrans te bidden, “omdat dit gebed helpt de aanwezigheid van Christus in ons leven te kunnen herkennen.” Zijn aansporing sluit aan bij de Heilige Paus Johannes Paulus II die in zijn apostolische brief *Rosarium Virginis Mariae* (16 oktober 2002) schreef: “Het rozenkransgebed, hoezeer

hij ook betrekking heeft op de Maagd Maria, is eigenlijk een gebed dat ten diepste verband houdt met Christus. In de soberheid van zijn onderdelen heeft het gebed de diepgang van de volledige boodschap van het Evangelie, waarvan het tegelijkertijd ook een samenvatting is, in zich verenigd.”

De dagen in 2018 waarop de rozenkrans tot intentie voor de vrede gebeden zal worden, zijn:

- 1 januari – Hoogfeest Heilige Moeder van God en Wereldgebedsdag voor de Vrede
- 2 februari – Feest Opdracht van de Heer (Maria Lichtmis)
- 19 maart – Hoogfeest Heilige Jozef, Bruidegom van de Heilige Maagd Maria
- 9 april – Hoogfeest Aankondiging van de Heer (Maria Boodschap). (In 2018 valt dit hoogfeest niet op 25 maart, omdat het dan Palmzondag is. Het wordt verplaatst naar de eerste dag na het octaaf van Pasen)
- 31 mei – Feest Bezoek van de Heilige Maagd Maria aan Elisabeth
- 9 juni – Gedachtenis Onbevlekt Hart van Maria
- 7 juli – Gedachtenis Heilige Maagd Maria, Zoete Moeder van Den Bosch
- 15 augustus – Hoogfeest Maria Tenhemelopneming
- 8 september – Feest Maria Geboorte
- 7 oktober – Gedachtenis Heilige Maagd Maria van de Rozenkrans
- 1 november – Hoogfeest Allerheiligen
- 8 december – Hoogfeest Onbevleete Ontvangenis van de Heilige Maagd Maria

Aanmelden voor de sms-service kan via rkkerk.nl

KERK NEEMT EINDVERSLAG VAN DE STICHTING BEHEER & TOEZICHT IN ONTVANGST

18 december 2017

Op 18 december 2017 presenteerde de Stichting Beheer & Toezicht in Utrecht zijn Eindverslag. Kardinaal Eijk zegde toe dat de Bisschoppenconferentie en de Konferentie Nederlandse Religieuzen (KNR) grondig kennis zullen nemen van het Eindverslag.

De Stichting Beheer & Toezicht presenteerde het Eindverslag aan de Bisschoppenconferentie en de KNR, aan bestuursleden en betrokkenen van slachtofferorganisaties en aan de pers.

De onafhankelijke Stichting Beheer & Toezicht werd in 2011 ingesteld door de Bisschoppenconferentie en de KNR op advies van de Commissie Deetman. De Stichting kreeg vier pijlers: het Meldpunt, de onafhankelijke Klachtencommissie, de Compensatiecommissie en het Platform Hulpverlening. Er werden 3.678 meldingen van seksueel misbruik ingediend, die resulteerden in 2.060 klachten.

Kardinaal Eijk sprak zijn dank uit aan het bestuur en de medewerkers van de Stichting Beheer & Toezicht en aan de vertegenwoordigers van slachtoffergroepen. “Als Kerk hebben we niet steeds direct adequate antwoorden weten te geven op het probleem van het seksueel misbruik. Hierin hebben we een leerproces doorgemaakt”, aldus de kardinaal. “We moesten immers op talrijke terreinen pionierswerk verrichten, omdat er ook in andere sectoren van de samenleving nog relatief weinig ervaring was opgedaan met de behandeling van een groot aantal klachten van seksueel misbruik dat in korte tijd werd ingediend.”

Dankzij het werk en de adviezen van de Commissie Deetman en de positief-kritische samenwerking met alle betrokkenen, heeft de Kerk deze jaren professionele hulp aan de slachtoffers geboden, leed erkend middels een zorgvuldige klachtenprocedure, financiële genoegdoening geboden en een breed scala van preventieve maatregelen genomen.

Nu ook onder meer de wereld van de sport en die van de televisie, film en politiek met een maatschappelijke discussie over seksueel misbruik wordt

geconfronteerd (de ‘me-too-discussie’), zijn de Bisschoppenconferentie en de KNR van harte bereid met anderen te spreken over de ervaringen die zij hebben opgedaan in de genoemde aanpak.

De R.-K. Kerk houdt zorg voor de slachtoffers, zowel waar het gaat om klachten van seksueel misbruik uit het verleden als actuele klachten. Slachtoffers kunnen zich melden bij het R.-K. Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag. Dit biedt ook hulpverlening aan.

Het eindverslag van de Stichting Beheer & Toezicht is gepubliceerd op de website www.meldpuntmisbruikrkk.nl

TOESPRAAK

Erkenning, hulp en genoegdoening voor slachtoffers van seksueel misbruik in de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland; terugblik op periode 2010 tot 2018, 18 december 2017

Toespraak van Willem Jacobus kardinaal Eijk bij gelegenheid van de presentatie van het Eindverslag van de Stichting Beheer & Toezicht inzake Seksueel Misbruik in de R.-K. Kerk in Nederland op 18 december 2017.

Geachte leden van het bestuur van de Stichting Beheer & Toezicht, bestuursleden en betrokkenen van KLOKK, VPKK en MCU, vertegenwoordigers van de Nederlandse Bisschoppenconferentie en de Konferentie Nederlandse Religieuzen (KNR) en andere genodigden. Het is plezierig dat ook de voorzitter van de Nederlandse Bisschoppenconferentie, Mgr. Van den Hende, de oud-voorzitter van de stichting B&T, mevr. Peijs, en de oud-voorzitter van de KNR en betrokken lid van het Voorzittersoverleg, broeder Van Dam, aanwezig zijn.

Graag dank ik, mede namens abt Bernardus, de heer Van de Beeten en de overige leden van het bestuur van de Stichting Beheer & Toezicht zeer hartelijk voor het aanbieden van het Eindverslag van deze Stichting. Het is een omvangrijk en doorwrocht document waarin een terugblik wordt geboden op de wijze waarop de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland sinds 2010 heeft gereageerd op klachten van seksueel misbruik middels het bieden van hulp, erkenning en genoegdoening. We zullen grondig kennisnemen van het Eindverslag.

De uitkomsten van het onderzoek van de commissie Deetman naar de aard, omvang en ernst van het seksueel misbruik van minderjarigen in de Rooms-Katholieke Kerk in de periode 1945-2010 in Nederland, gepubliceerd op 16 december 2011, waren schokkend. De feiten die aan het licht kwamen hebben ook ons als bisschoppen en hogere religieuze oversten veel pijn gedaan. Ook als mens en gelovige heeft het seksueel misbruik van minderjarigen ons diep geraakt. Seksueel misbruik mag nooit voorkomen, en zeker niet in de Kerk die immers de opdracht heeft het Evangelie van Jezus Christus te verkondigen.

De Bisschoppenconferentie en de KNR hebben alle adviezen van de Commissie Deetman, waarvoor zij haar zeer erkentelijk zijn, geïmplementeerd. Deze adviezen behelsden het oprichten van de onafhankelijke Stichting Beheer & Toezicht met daaronder vier pijlers: het Meldpunt, de onafhankelijke Klachtencommissie en de Compensatiecommissie alsmede het Platform Hulpverlening. Er werd in korte tijd een unieke structuur opgezet met deskundige personen, die op adequate wijze slachtoffers hebben gehoord en hulp, erkenning en financiële genoegdoening hebben geboden. Er zijn 3.678 meldingen van seksueel misbruik ingediend, die hebben geresulteerd in 2.060 klachten. Het is indrukwekkend dat de Klachtencommissie en het Meldpunt zo'n groot aantal zaken zo professioneel en voortvarend en tegelijk zo zorgvuldig heeft weten te behandelen. Dat geldt natuurlijk ook voor het werk van de Compensatiecommissie en het Platform Hulpverlening.

Naar aanleiding van een ronde tafel overleg in de Tweede Kamer op 28 maart 2013 startte in mei van dat jaar een structureel overleg van de voorzitters van KLOKK, de Bisschoppenconferentie en de KNR. Op advies van de heer Klabbers, de voorzitter van KLOKK, hebben we de 0-meting laten uitvoeren om te achterhalen waar zich nog problemen voordeden in de uitvoering van de adviezen van de commissie Deetman. Door de 0-meting kregen Bisschoppenconferentie en KNR beter inzicht in wat ten aanzien van de implementatie van haar adviezen nog kon worden verbeterd. De belangrijkste vrucht van de 0-meting was het maandelijkse Voorzittersoverleg, waaraan de voorzitters van BC, KNR en de koepelorganisatie van slachtoffers, KLOKK, deelnemen. In alle vrijmoedigheid hebben we alle onderwerpen betreffende het dossier seksueel misbruik willen en kunnen bespreken. Dat gebeurde met respect voor ieders positie.

Bij mijn inbreng tijdens het ronde tafel overleg met de Tweede Kamer op 29 juni 2016 heb ik gewezen op drie uitgangspunten die Bisschoppenconferentie en KNR consequent hebben gehanteerd bij de behandeling van het seksueel misbruik:

1. Transparantie ten aanzien van seksueel misbruik;
2. Onafhankelijkheid van het onderzoek van het seksueel misbruik en de behandeling van klachten van seksueel misbruik;
3. Respect voor de slachtoffers.

Door de voorzieningenrechter werd 1 mei 2015 als einddatum vastgesteld voor het indienen van klachten van seksueel misbruik tegen overledenen en klachten van verjaard seksueel misbruik. De Kerk blijft echter onverminderd aandacht houden voor de adequate behandeling van klachten van seksueel misbruik. Dit is inmiddels tot uiting gekomen door de instelling op 1 mei 2015 van het R.-K. Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag. Tevens is op het verzoek van de Tweede Kamer een afspraak gemaakt voor nagekomen meldingen. Deze betreffen klachten van seksueel misbruik tegen overleden personen en klachten van verjaard seksueel misbruik die vanaf genoemde einddatum zijn ingediend en als schrijnend kunnen worden aangemerkt. Op basis van de inmiddels ruim 50 behandelde nagekomen meldingen kunnen we stellen dat deze Afspraak goed functioneert: melders waarderen het persoonlijke gesprek met de ‘Werkgroep toetsing nagekomen meldingen’ (een team van onafhankelijke deskundigen), de brief van de bisschop of hogere overste met de erkenning van het ervaren leed en de toekenning van een financiële genoegdoening. Deze Afspraak is nog steeds van kracht en er is geen einddatum aan verbonden.

Als Kerk hebben we niet steeds direct adequate antwoorden weten te geven op het probleem van het seksueel misbruik. Hierin hebben we een leerproces doorgemaakt. We moesten immers op talrijke terreinen pionierswerk verrichten, omdat er ook in andere sectoren van de samenleving nog relatief weinig ervaring was opgedaan met de behandeling van een groot aantal klachten van seksueel misbruik dat in korte tijd werd ingediend. De Kerk heeft dit gedaan middels het aanbieden van professionele hulp aan de slachtoffers, de erkenning van het door hen ondergane leed middels een zorgvuldige klachtenprocedure, het hun bieden van financiële genoegdoening en het nemen van een breed scala van preventieve maatregelen. Nu men ook in onder meer de wereld van de sport en die van de televisie, film en politiek (vgl. de ‘#MeToo-discussie’) met een maatschappelijke discussie over seksueel misbruik wordt geconfronteerd, zijn de Bisschoppenconferentie en de KNR van harte bereid met anderen te spreken over de ervaringen die zij hebben opgedaan in de genoemde aanpak.

Voor de archieven van de Stichting Beheer & Toezicht is een regeling opgesteld, waaronder ook andere archieven die op het onderhavige terrein zijn opgebouwd zullen worden ondergebracht. Deze regeling houdt in dat archieven niet worden vernietigd en voor wetenschappelijk onderzoek

beschikbaar zullen zijn. We zullen deze regeling ook voor advies aan de heer Deetman voorleggen, zoals we dat in het gehele proces hebben gedaan. Zijn persoonlijke betrokkenheid is bijzonder belangrijk geweest.

Mede namens Mgr. Van den Hende, abt Bernardus en broeder Van Dam wil ik alle betrokkenen van harte bedanken: mevr. Peijs en dhr. Van de Beeten als stuwende, sturende en stimulerende krachten binnen het bestuur van de Stichting Beheer & Toezicht, alsook de andere bestuursleden; ook de heer Stevens, de voorzitter van de Klachtencommissie; de heer Holthuis, de voorzitter van de Compensatiecommissie; de heer Schreurs, de voorzitter van het Platform Hulpverlening en in hun persoon al hun medewerkers.

Ook de vertegenwoordigers van slachtoffergroeperingen willen we bedanken. Een bijzonder woord van dank geldt dhr. Klabbers. De samenwerking in het Voorzittersoverleg was constructief, positief-kritisch en altijd gericht op het belang van slachtoffers, mannen en vrouwen, jong en oud. De suggestie van de 0-meting was een schot in de roos. U stond altijd voor de volle 100% klaar. Uw zorg voor de slachtoffers ging altijd voor. Tevens dank de voorzitters van VPKK, MCU en KLOKK voor hun bijdragen aan hun jaarlijkse overleggen van broeder Van Dam en mij. Ik dank mevrouw Knibbe voor de niet aflatende wijze waarop zij ons informeerde over haar zorgen over de klachtenbehandeling. Ik hoop oprecht dat we op basis van dit Eindverslag kunnen constateren dat die zorgen wat minder zijn geworden door wat er de afgelopen jaren allemaal is gedaan. De heer Smeets dank ik voor zijn optimisme en zijn rol als bruggenbouwer in het jaarlijks overleg met de slachtoffers. Ik ben zeer verheugd u vandaag hier te mogen begroeten.

De Kerk is grote dank verschuldigd aan B&T en alle medewerkers die het mogelijk maakten een onafhankelijke, integere en adequate weg te vinden waarlangs recht kon worden gedaan aan de slachtoffers. Vooral door de oprichting van B&T heeft de kerk in alle transparantie een zwarte bladzijde uit haar geschiedenis onder ogen willen zien.

Ik wil mijn inbreng afsluiten door namens de Bisschoppenconferentie en de KNR nogmaals de heer Van de Beeten en de overige leden van het bestuur van de Stichting Beheer & Toezicht te danken voor het Eindverslag.

HOMILIE

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de diakenwijding van Peter Winnubst en Daan Huntjens, HH. Laurentius en Elisabeth Kathedraal Rotterdam, zaterdag 18 november 2017

Numeri 3, 5-9; Handelingen 6, 1-7b; Johannes 12, 24-26

Broeders en zusters in Christus, wat zijn we dankbaar als bisdom dat we opnieuw in ons midden twee mannen tot diaken mogen wijden. Een van hen is hier om diaken te worden en het permanent te blijven, de ander om later priester te worden met een diaconaal hart. Het is de Heer die roept en zoals de rector zojuist al zei: Jezus is niet iemand alleen van lang geleden, maar Hij is de Zoon van God, die door de tijden met ons meegaat. Hij is de gekruisigde, gestorven en verrezen Heer, die ook vandaag ons nabij is.

Het evangelie van vandaag brengt ons op een indringend moment in het leven van Christus. Jezus is begonnen aan zijn intocht in Jeruzalem, het zijn de laatste dagen voor zijn kruisdood. Het is druk in Jeruzalem, velen komen om het joodse paasfeest te vieren en vele mensen omstuwen de Heer. Er zijn mensen die Hem willen zien en spreken. Zij pakken de apostelen bij de arm en zeggen: Breng ons bij de Heer. Het is bijzonder om te zien dat de Heer daar niet echt van geniet. Zo van: eindelijk zijn er veel mensen die naar Mij luisteren, die Mij een blik waardig keuren, die Mij zien staan en zelfs misschien wel op de schouders nemen. Te midden van die drukte houden heel andere dingen de Heer bezig. De Heer komt bij de kern van zijn dienstwerk op aarde. Hij is gekomen om te dienen in plaats van gediend te worden (Marcus 10, 45). En Hij gebruikt een gelijkenis: Als de graankorrel niet in de aarde valt en sterft, kan hij geen vrucht dragen en blijft hij alleen. Jezus geeft niet zomaar een advies voor het tuincentrum, maar Hij spreekt hier over zijn eigen leven. Hij is degene die in de aarde valt en sterft.

Broeders en zusters, als het dan gaat om een keuze tussen de mensen die Hem willen dragen en steunen, of de keuze voor de weg om door te gaan, op de weg om te sterven, dan kiest de Heer voor het laatste. Niet omdat de dood een doel op zich is, of Hem aantrekt. Integendeel, Jezus begint te bidden: mijn uur is gekomen Vader, moet Ik daaraan voorbij gaan? Jezus blijft trouw tot zijn einde, een graankorrel die in de aarde valt en sterft. Maar we zijn toch geen graankorrels? Jezus legt het daarom uit: als je te veel gehecht bent aan

wat het leven biedt, zul je het niet winnen, maar verliezen (Johannes 12, 25). En Hij zegt: als je mijn leerling wil zijn, moet je Mij dienen tot het uiterste toe (Johannes 12, 26).

De parabel gaat niet alleen over Jezus' leven aan het einde. Je kunt rustig zeggen dat Hij zich vanaf zijn menswording te midden van ons, mensen, klein maakte als dienaar (cf. Filippenzen 2, 7-8 “als mens verschenen heeft Hij zich vernederd”): een vruchtbaar leven door de dood heen. Deze gezindheid van de Heer moet ook het hart en de inzet van zijn leerlingen beheersen.

Peter en Daan, het gaat dus ook over jullie vandaag als aanstaande diakens. Misschien denken we aangaande het diaconaat: dat is wel een heel zware taak. Is dat dan misschien wat de Heer bedoelt met de graankorrel die moet sterven om vrucht te dragen? Ik denk dat die zwaarte breder ligt. We horen in de Handelingen van de Apostelen dat de leerlingen het druk hebben. Ze moeten Christus verkondigen en uitdragen in woord en in hun persoon en zich wijden aan het gebed. Ze komen helemaal niet meer toe aan de zorg voor de ondersteuning, de diaconie, stellen ze vast. Dan denken wij als ‘polderkatholieken’ misschien: ze gaan voor het woord en de preek en laten de diaconie aan een ander over. Maar zo is het niet. Niet alleen de diaconie, maar ook de verkondiging is een last en een risico, waarvan je niet altijd zeker bent waar het je toe brengt. De apostelen hebben geen afstand gedaan van de liefdewerken van de diaconie door het aan hun broeders over te dragen, maar om zich voortdurend te wijden aan het gebed en pal te kunnen staan voor de verkondiging van het evangelie van de gekruisigde en verrezen Heer. Als Petrus preekt over Jezus, met zijn kruisdood en verrijzenis nog vers in zijn geheugen, zeggen mensen: Je moet ophouden in de Naam van Jezus te spreken. Maar Petrus zegt: Het is voor ons onmogelijk om niet te spreken over hetgeen we gezien en gehoord hebben (Handelingen 4, 20).

Diakens en priesters en bisschoppen hebben hun specifieke roeping van de Heer ontvangen en hun leven moet altijd gekarakteriseerd worden door de parabel van de graankorrel. Als je als priester, diaken of bisschop zou kiezen voor de binnenbocht, lijkt ons dienstwerk niet op dat van Christus. Broeders en zusters, het ligt nog scherper kan ik u vertellen. Niet alleen de gewijde bedienaren zijn geroepen leerlingen van de Heer te zijn. Alle gedoopten zijn geroepen volgelingen van de Heer te zijn en te leven in zijn Geest, en de weg

te gaan van de Heer, die niet alleen in het verleden onze Heer is geworden, maar die ook in de toekomst voor ons uittrekt en die wederkomt.

We zijn gedoopt en ieder van u wordt gevraagd de moeite in uw leven niet te schuwen en uw schouders te zetten onder het koninkrijk van God. We zijn een netwerk van liefde, het lichaam van Christus, de ranken aan de wijnstok. Zo moeten we de parabel van de graankorrel in de aarde verstaan: de weg van je klein maken omwille van de Heer en je leven als christen in dienst stellen van de Heer en de naaste. De apostelen met hun van de Heer ontvangen gezag besteden niets uit om er van af te zijn, ze gaan voort op de weg van het gebed en de verkondiging en schuwen daarbij geen enkele moeite. En de diakens hebben hun eigen aandeel in de zending van de Kerk en haar verkondiging door het dienstwerk van de tafels.

Vandaag mogen we Daan en Peter welkom heten als diakens in ons bisdom. We houden geen geheime bijeenkomst, maar met alle geledingen van onze Kerk zijn we samengekomen voor de liturgie van de wijding, met de kinderen en jongeren die zingen in het koor 'De Vrolijke Noot' en met de ouderen die zingen in de Kathedrale Cantorij, het koor dat in de kathedraal een eigen plaats verworven heeft. En met vele anderen afkomstig uit ons bisdom en van daarbuiten. Samen mogen we de Kerk van Christus zijn en horen waar het op aankomt.

Daan en Peter, jullie mogen je dienstwerk als diaken verbinden met de aansporing in de parabel van vandaag van de graankorrel. Dat betekent niet dat we het werk alleen aan jullie kunnen uitbesteden. Wij zijn als Kerk en netwerk van liefde geroepen om samen met jullie en de andere diakens zorg te dragen voor naastenliefde en barmhartigheid in het licht van de verkondiging van het evangelie in woord en daad.

En broeders en zusters ik ben blij dat de families van Peter en van Daan hun roeping en dienstwerk als diaken ondersteunen. Peter, je bent echtgenoot en vader en dat is je eerste roeping. En ik weet dat je de combinatie met het diakenambt met Gods kracht zult kunnen volbrengen. En Daan, ik weet dat je de rode draad van de liefde nu als diaken en straks als priester niet los zult laten en in de eucharistie daartoe de kracht en inspiratie zult vinden. De eucharistie, waarvan je later als priester ook de bedienaar zult zijn.

Bidden we dat de Heer, die het goede werk in ons begonnen is, ons ook zal helpen om het met hart en ziel te volbrengen. Als we te lijden zullen hebben en als het evangelie ons moeite kost, dan betekent het niet dat God ons in de steek laat. Juist dan lijken we steeds meer op de Heer die ons is voorgegaan op de weg van opoffering en van vernedering omwille van het evangelie, en die als onze verlosser zijn leven heeft gegeven om het te winnen.

Broeders en zusters, mogen we blijven bidden, ja, volharden in gebed (Lucas 18, 1), want dat hoort ook bij het dienstwerk van de Kerk. Als fundament voor ons netwerk van liefde moeten we het gesprek met de Heer in het gebed van dag tot dag voortzetten. Laat het niet los, neem het met beide handen aan, vouw uw handen en open uw hart voor de toekomst met de Heer. Amen.

INLEIDING

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende, Geven als teken van gelovige betrokkenheid, diocesane bijeenkomst geldwerving, Den Haag, 12 oktober 2017

Ik mag vanavond kort met u nadenken over de gelovige kant van het geven aan de Kerk. Er werd al gezegd dat geven een teken kan zijn van onze gelovige betrokkenheid. We moeten dat niet uitbuiten in de zin van: hoe meer je geeft, hoe meer je gelooft. Op die manier kunnen we er niet over spreken. We kennen immers de gelijkenis die Jezus vertelt over de arme weduwe die twee stuivers in de offerkist werpt en daarmee alles geeft wat ze bezat (Marcus 12, 41-44).

Het gaat erom dat je geeft met je hart, omdat zo ons geven een teken kan zijn van onze gelovige betrokkenheid. De actie Kerkbalans is bijna vijfenveertig jaar geleden uitgevonden (in 1973 gestart). Maar in de Kerk was al eerder duidelijk dat er geld nodig was voor de zending die zij van Christus ontving. De apostel Paulus schrijft bijvoorbeeld over bijdragen aan de noden van de heiligen (Romeinen 12, 13). Dat is materiële steun aan de mensen die de gemeenschap voorgaan in geloof en is ook de bijdragen voor wat nodig is om als kerkgemeenschap instrument in Gods hand te kunnen zijn.

We hebben de naam van de diaken Laurentius (Rome, 3e eeuw) al gehoord. Hij is de patroonheilige van het bisdom, die veel werk heeft gemaakt van de daden van liefde. Zijn geldpot was altijd weer leeg als hij op pad was, maar als de mensen bleven geven kon hij een deel daarvan blijven inzetten voor de liefdewerken voor de armen en weduwen en wezen.

In het boek Handelingen van de apostelen (Handelingen 2, 43-47) staat idyllisch beschreven hoe de eerste christenen alles gemeenschappelijk bezaten. Menigeen zal het nu een beetje koud om het hart worden van die beschrijving. We kennen het van het religieuze leven: naast de geloften van gehoorzaamheid en van zuiverheid is er gemeenschappelijk bezit. Maar we moeten dat laatste niet alleen uitbesteden aan de religieuzen. Van iedere gedoopte wordt een aandeel gevraagd om datgene te leveren dat nodig is voor de vervulling van de zending van de Kerk en dat het ten goede komt aan de gemeenschap van de Kerk.

We vragen niet voor onszelf als we voor Kerkbalans langs de deuren gaan. Alles is bestemd voor het leven en de zending van de Kerk.

We zijn deze avond begonnen met gebed. Een van de kenmerken van de ideale christengemeenschap, zoals het boek Handelingen die beschrijft, is de trouw in het gebed, het breken van het brood oftewel het vieren van de eucharistie, en gemeenschappelijk bezit. Gebed komt op de eerste plaats, omdat God ons bijeenroept. Hij heeft ons uitgekozen en geroepen om op weg te gaan (Johannes 15, 16).

We kennen de uitdrukking ‘bid en werk’, in het Latijn ‘ora et labora’. In onze streken hebben monniken in die geest veel bereikt met het ontginnen van land, hun inzet voor onderwijs et cetera. Ik wil in het kader van deze avond nog een andere uitspraak doen, namelijk: bid en geef. Die twee zijn met elkaar verbonden. In het gebed laten we de Heer aan het woord, zijn we ontvankelijk voor zijn gaven en al biddend worden we meer verbonden met elkaar. Zoals we vanavond hebben gebeden voor de pelgrims die vandaag per bus zijn gestart met de bisdombedevaart naar Rome. Dus bidden op de eerste plaats.

Als je ‘bid en geef’ met elkaar combineert, wordt het nog mooier. Dan gaat het niet alleen om het geven van geld, maar in de geest van het evangelie ook om je inzet. Je geeft iets van jezelf, gaven en talenten die je van God hebt ontvangen, om dat beschikbaar te stellen voor het evangelie.

Soms zie je wel eens dat gedacht wordt in een tegenstelling. Mensen zeggen dan: ik ben niet zo actief, ik bid wel. Maar dat is verbonden met elkaar. Mensen zeggen ook wel eens: ik ben niet voor bidden in de wieg gelegd en dus ben ik vooral actief in daden. Maar ook dan krijg je een soort tegenstelling van contemplatie en actie, terwijl we dat bij elkaar moeten houden, zoals de eerste leerlingen van Jezus dat deden. Of je hoort mensen zeggen: ik doe al zoveel voor de Kerk als vrijwilliger, ik doe niet meer aan Kerkbalans, maar draag alles bij in natura. Dat is begrijpelijk, maar het houdt niet het geheel bij elkaar van het bidden en geven voor de noden van de Kerk.

Ik weet van u dat u niet zegt: ik heb Kerkbalans al mee voorbereid, dus ik laat het collectezakje aan me voorbij gaan. Hou het bij elkaar: je bidden,

het geven van wat je aan talenten en gaven ontvangen hebt en je geldelijke bijdrage voor de noden van de heiligen, het werk van de Kerk.

Dat is ook in onze tijd heel belangrijk. Sommige mensen denken dat de Kerk rijk is. En sommige voorwerpen die we hebben zijn inderdaad kostbaar. Maar die zaken die we gebruiken om ons geloof te vieren kun je niet zo inwisselen voor contanten.

Zoals we kunnen spreken van ‘ora et labora’ zouden we dus ook kunnen zeggen ‘ora et dona’. Laten we ons inspannen voor de kerkbalans 2018 met de inzet van heel ons hart en met onze daden en talenten: ‘bid en geef’. Ik wens u een mooie avond.

INLEIDING

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende, voordracht bij oecumenisch symposium “Het uitgestelde dispuut”, Nicolaikerk, Utrecht, 26 oktober 2017

Een heel jaar (vanaf 31 oktober 2016) hebben we als christenen volop gelegenheid om stil te staan bij 500 jaar Reformatie. Paus Franciscus maakte vorig jaar in het Zweedse Lund de start van de herdenking van 500 jaar Reformatie mee. Hij benadrukte dat katholieken en lutheranen dit jaar voor het eerst in gezamenlijkheid stilstaan bij de Reformatie. Belangrijk document bij de gezamenlijke herdenking van 500 jaar Reformatie is de verklaring van de Lutherse wereldfederatie en van de Pauselijke raad voor de eenheid van de christenen, genaamd *Van Conflict naar Gemeenschap* (2013/2016).

In dit gezamenlijke document *Van Conflict naar Gemeenschap* wordt een pleidooi gehouden voor een waarachtige oecumenische dialoog. De dialoog is in dit document een sleutelbegrip, waar het gaat om oecumene. Ik wil niet beweren dat het de eerste keer is dat over dialoog wordt gesproken. Paus Paulus VI hield reeds in 1964 in zijn encycliek *Ecclesiam Suam* een pleidooi voor een gezindheid en praktijk gekenmerkt door dialoog. In het *Oecumenisch Directorium* van de RKK (1993) wordt uitgebreid aandacht besteed aan de oecumenische dialoog (art 24) en de encycliek *Ut Unum Sint* (1995) van paus Johannes Paulus II gaat uitvoerig in op de oecumenische dialoog, niet alleen als een uitwisseling van ideeën, maar vooral als een uitwisseling van gaven (art. 28).

In deze oecumenische geest van dialoog -moet ik bekennen- heb ik (met het oog op vandaag) de 95 stellingen van Maarten Luther gelezen. Mijn eerste reactie was: deze stellingen die bedoeld zijn voor een echte academische discussie (aanzet tot debat) zijn niet noodzakelijkerwijs ook een probaat middel voor een echte dialoog.

Het document *Van Conflict naar Gemeenschap* huldigt in ieder geval de opvatting dat de stellingen van Luther uit 1517 destijds niet tot een dialoog hebben geleid. Het gezamenlijke document spreekt van mislukte ontmoetingen (artt 48-49). Ik citeer: “Het conflict over aflaten werd al snel een conflict over gezag” (art. 52).

Het aandachtig lezen van de 95 stellingen van Maarten Luther deed mij denken aan de eerste schriftlezing van aswoensdag, in de RK liturgie het begin van de Veertigdagentijd. De schriftlezing betreft een gedeelte uit de profeet Joel. Daarin wordt gezegd: “Keert tot Mij terug, van ganser harte [...] Scheurt uw hart en niet uw kleren” (Joel 2). Duidelijk is dat aflaten die tegen betaling worden verkregen niet (noodzakelijk) iets zeggen over de gezindheid van het hart. Het pleidooi van Luther om als christen met heel je hart rouwmoedigheid te betonen maak ik van harte mee. Echter, de stelling van Maarten Luther ten gunste van waarachtige rouwmoedigheid ten opzichte van onze zonden jegens God wordt m.i. in het geheel van de stellingen overstemd door teksten die (op z’n minst) een dialoog juist niet bevorderen.

Het zal u wellicht niet verbazen dat mijn oog als bisschop van Rotterdam heel bijzonder viel op stelling 59. Daarin wordt gesproken over Sint Laurentius. Laurentius is patroonheilige van het bisdom Rotterdam. De stelling luidt (ik citeer): “Sint Laurentius heeft gezegd dat de armen der gemeente de schatten der Kerk zijn, maar hij sprak daarbij zoals het in zijn tijd gebruikelijk was.”

Vandaag zou ik geen tegenstelling willen maken tussen het evangelie als de ware schat der Kerk (stelling 62) en het getuigenis van diaken Laurentius ten overstaan van de Romeinse keizer dat de armen en de kleinen de schatten der Kerk zijn. Immers, in het evangelie (Matteüs 25) is het Christus zelf die zich verbindt met de dorstigen, hongerigen en de naakte mens: “Al wat gij aan de minsten der Mijnen hebt gedaan, hebt gij voor Mij gedaan” (Matteüs 25, 40).

Het gaat mij er niet om de arme en kleine mensen als zodanig tot schat te maken. Veeleer denk ik aan woorden van paus Franciscus in zijn eerste encycliek *Lumen Fidei* (2013). Paus Franciscus schrijft dat armen en kleinen middelaars zijn van het licht (cf art. 57), d.w.z. zij richten onze aandacht op wat het evangelie van ons vraagt. De nadruk ligt daarbij niet zozeer op de degenen die werken van barmhartigheid doen (in voornoemde encycliek: moeder Teresa en pater Damiaan) maar op de mensen die door hun nood en lijden anderen herinneren aan hun evangelische opdracht tot naastenliefde, in gehoorzaamheid aan Christus op grond van het evangelie.

Het evangelie is voor de Kerk werkelijk een schat. Daarover geen discussie. Maar het is ook van onschatbare waarde voor de Kerk wanneer armen en kleinen

op hun beurt en in hun nood anderen aansporen tot een actieve evangelische gezindheid van liefde jegens de naaste. De christelijke omgang met de naaste in nood is ten diepste een waarachtige dialoog. Maar een christen is niet alleen geroepen tot een dialoog met de medemens. Het gaat in ons leven als christen ook om de dialoog van de mens met God.

Paus Johannes Paulus II en ook de Nederlandse kardinaal J. Willebrands kwamen in 1983 tot de uitspraak dat Maarten Luther een getuige van het evangelie is (art. 29). Paus Benedictus XVI sprak in 2011 over de persoon en de theologie van Luther als een spirituele en theologische uitdaging voor de huidige katholieke theologie.

Paus Benedictus zei bij zijn bezoek aan Erfurt in 2011: “Wat Luther onophoudelijk bewoog was de vraag naar God, de diepe hartstocht en drijvende kracht achter zijn hele levensweg. Hoe vind ik een genadige God [...] wie is hier tegenwoordig nog mee bezig - zelfs onder christenen? Wat betekent de Godsvraag in ons leven? In onze verkondiging? De meeste mensen, ook christenen, gaan er tegenwoordig van uit dat God niet echt geïnteresseerd is in onze zonden en deugden” (*Van Conflict naar Gemeenschap* art 30).

Zo besef ik dat zowel het gesprek tussen God en mens, d.w.z. het naderen van de mens tot God (met heel je hart, je verstand en al je krachten) alsook het uit liefde geven aan een behoeftige mens (cf stelling 43) als werk van barmhartigheid, een waarachtige dialoog is die alleen met de hulp van Gods genade kan worden gerealiseerd.

Het is voor een christen fundamenteel om de omgang met God en de omgang met de naaste niet van elkaar te vervreemden. Luther maakt weliswaar een onderscheid tussen deze beide dialogen, maar bij het uiteindelijk oordeel door God kunnen ze niet los van elkaar worden gezien. Zelf zou ik de beide relaties (de gelovige omgang met God en met de medemens) voortdurend met elkaar willen verbinden: het evangelie van de heerlijkheid en de genade van God als grote schat van de Kerk maar ook het appèl van de naaste in nood. Zo bezien, beschouw ik zowel de omgang van de mens met God als een waarachtige oecumenische dialoog als een werk op basis van genade. Het is Christus zelf die intens bad om eenheid (Johannes 17) en het is de heilige Geest die in ons bidt (Romeinen 8).

INLEIDING

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende, De Reformatie gezamenlijk herdenken, Lezing Hervormingsdag 2017 Lutherse Andreas Gemeente Rotterdam, Rotterdam, 30 oktober 2017

Morgen is het 31 oktober: hervormingsdag. Het is dan een jaar geleden dat de gezamenlijke herdenking van 500 jaar Reformatie officieel van start is gegaan. Met nadruk zeg ik: gezamenlijke herdenking van de Reformatie, want dit jaar zijn lutheranen/protestanten en rooms-katholieken voor het eerst in de geschiedenis in de gelegenheid om samen stil staan bij de Reformatie.

Paus Franciscus kwam vorig jaar op 31 oktober naar Lund in Zweden vanwege de gezamenlijke Reformatie-herdenking van lutheranen en katholieken. Begonnen werd met een oecumenische gebedsviering. Aan het einde van de gebedsviering kwamen paus Franciscus en de president van de Lutherse wereldfederatie, bisschop Munib A. Younan, met een gezamenlijke verklaring. De gezamenlijke verklaring²⁰ kreeg als titel mee: *Remove all remaining obstacles*.

De verklaring opent met een gedeelte uit het Johannes evangelie (Joh. 15, 4), waarin onze Heer Jezus tot zijn leerlingen zegt: “Blijft in Mij, zoals Ik in u. Zoals de rank geen vrucht kan dragen uit zichzelf, maar alleen als zij blijft aan de wijnstok, zo gij evenmin, als gij niet blijft in Mij”. In aansluiting bij deze woorden uit het Johannes-evangelie, begint de verklaring met een dankzegging aan God, dit vanwege de vruchtbare oecumenische dialoog tussen katholieken en lutheranen gedurende de afgelopen 50 jaar (1967-2017). Door de gezamenlijke dialoog is er tussen katholieken en lutheranen ruimte gekomen om verschillen te overwinnen en om onderling begrip en vertrouwen te verdiepen.

Nog even terug naar het Johannes-evangelie. Heel indringend zijn de woorden in Johannes 15 vers 5 wanneer Jezus zegt: “Zonder Mij kunt Gij niets”. Paus Franciscus benadrukt tijdens zijn overweging in de gebedsviering in Lund: ‘God is de wijngaardenier die met grote liefde de wijngaard bewaart en beschermt; laat ons geraakt worden door zijn waakzame blik. Het enige

20 Joint Statement Remove all remaining obstacles, in: L'Osservatore Romano (Engelse weekeditie) 4 november 2016, pp 3 en 7.

dat God verlangt is dat wij als levende ranken in Jezus blijven [...] De Heer is degene die ons ondersteunt en aanspoort om wegen te vinden die onze eenheid steeds meer zichtbaar maken. De scheiding tussen katholieken en lutheranen is een enorme bron van lijden en misvatting geweest, maar brengt ons thans ook tot de erkenning dat wij niets kunnen zonder de Heer'.²¹

Zowel in de overweging van paus Franciscus tijdens de oecumenische gebedsdienst als in de gezamenlijke verklaring van de RKK en de Lutherse wereldfederatie werd op die 31e oktober 2016 in Lund de grote waarde benadrukt van dialoog in het kader van de oecumene.

1. Oecumenische dialoog

Waar het gaat om dialoog in het kader van de oecumene, is het document *Van Conflict naar Gemeenschap* van een bijzondere waarde en betekenis. Dit document is de vrucht van studie en uitwisseling tussen afgevaardigden van de Lutherse wereldfederatie en de Pauselijke raad voor de eenheid van de christenen. Het rapport *From Conflict to Communion* werd al gepubliceerd in 2013 met het oog op de gezamenlijke herdenking van de reformatie in 2017. In 2016 verscheen een Nederlandse vertaling van dit document, getiteld *Van Conflict naar Gemeenschap*, bij de Katholieke Vereniging voor Oecumene in Den Bosch.²²

Fundamenteel is dat de samenstellers van het document (lutheranen en katholieken) benadrukken dat er meer is wat hen verbindt dan wat hen scheidt. In de inleiding van het document wordt de inhoudelijke verbondenheid concreet aangeduid: (1) het geloof in de drie-ene God en de openbaring in Jezus Christus en (2) de erkenning van de basiswaarheden van de rechtvaardigingsleer. Het document *Van Conflict naar Gemeenschap* stelt dat het woord reformatie door veel katholieken in eerste instantie wordt geassocieerd met de splitsing van de Kerk terwijl veel lutheranen het woord reformatie vooral associëren met herontdekking van het evangelie, de zekerheid van het geloof, en met vrijheid.

21 Paus Franciscus, *Let us overcome division*, in: : *L'Osservatore Romano* (Engelse weekeditie) 4 november 2016, pp 3 en 6.

22 Het document *Van Conflict naar Gemeenschap* is tevens digitaal beschikbaar: http://www.oecumene.nl/files/Books/Overig/van_conflict_naar_gemeenschap/index.html#11.

Wanneer het nu gaat om een oecumenische dialoog in het kader van 500 jaar reformatie, dan is het belangrijk om beide perspectieven bij elkaar te brengen, als startpunt van de dialoog (art 9). Het document *Van Conflict naar Gemeenschap* bepleit een nieuwe benadering, niet alleen herhalen van de eerdere beschrijvingen van de reformatie, die los van elkaar en tegenover elkaar geplaatst werden (art 7). Het document zegt dat lutheranen en katholieken goede redenen hebben om hun geschiedenis op een nieuwe manier te vertellen (art 17). Het gaat er niet om een ander verhaal te vertellen maar het verhaal anders te vertellen (art 16).

Sleutelwoord in *Van Conflict naar Gemeenschap* is daarom de term oecumenische dialoog (artt. 32-34). Voorafgaand hieraan worden ook expliciet de ontwikkelingen in en vanuit de RKK sinds het Tweede Vaticaans Concilie genoemd, meer bepaald het conciliedocument *Unitatis Redintegratio* aangaande de oecumene (artt. 26-27).

2. Vanuit de dialoog tussen God en mens

Wanneer het gaat om een dialoog in het kader van de oecumene, dan betreft dit niet alleen het gesprek tussen kerken en mensen. Het gaat eerst en vooral ook om de dialoog van de mens met God.

Paus Benedictus XVI sprak in 2011 bij zijn bezoek aan Erfurt: “Wat Luther onophoudelijk bewoog was de vraag naar God, de diepe hartstocht en drijvende kracht achter zijn hele levensweg. Hoe vind ik een genadige God [...] wie is hier tegenwoordig nog mee bezig - zelfs onder christenen? Wat betekent de Godsvraag in ons leven? In onze verkondiging? De meeste mensen, ook christenen, gaan er tegenwoordig van uit dat God niet echt geïnteresseerd is in onze zonden en deugden” (art 30).

Zo mogen we tot het besef komen dat het gesprek tussen God en mens, d.w.z. het persoonlijk naderen van de mens tot God (met heel je hart, je verstand en al je krachten) als eerste dialoog nodig is om tot een vruchtbare oecumenische dialoog tussen verschillende christenen en kerken te komen. In 1995 noemde paus Johannes Paulus II in zijn encycliek *Ut Unum Sint* het gebed de ziel van de oecumenische vernieuwing.²³

23 Paus Johannes Paulus II, *Encycliek Ut Unum Sint* (1995) art. 28. Zie ook: H. van den Hende, *Eenheid van de Kerk*, gave en roeping, in: *Communio* (2014/5) 333-331.

3. In kracht van de heilige Geest

Het is belangrijk om te beklemtonen dat een dialoog in het kader van de oecumene alleen in kracht van de heilige Geest kan worden ondernomen. Paus Franciscus schrijft in zijn *Apostolische Exhortatie Evangelii Gaudium* (2013) over de werking van de heilige Geest waar het gaat om de oecumenische dialoog (art. 246): “Als wij werkelijk geloven in de vrije en overvloedige werking van de Geest, hoeveel kunnen wij dan nog van elkaar leren! Het gaat er niet alleen om inlichtingen te krijgen over de ander om hem beter te leren kennen, maar te oogsten wat de Geest in hen ook als een geschenk voor ons heeft gezaaid.”

Een oecumenische dialoog is in kracht van de heilige Geest verbonden met Jezus Christus zelf (christologisch kader van de dialoog) want het is immers Jezus Christus zelf die bidt en vraagt om eenheid (Joh. 17). Voorts is een oecumenische dialoog in kracht van de heilige Geest niet een uitwisseling die buiten de Kerk en de kerken omgaat. Immers, de elementen van heiliging en waarheid (elementen die aanwezig zijn in de afzonderlijke kerken en gemeenschappen van christenen) komen in de dialoog aan de orde.²⁴ De oecumenische dialoog heeft -positief geduid- als oogmerk overeenstemming en consensus. Negatief geduid brengt de dialoog met zich mee dat men niet langer overgaat tot een wederzijdse veroordeling.²⁵

Paus Franciscus schrijft in 2013 aangaande de gezindheid van de deelnemers aan een oecumenische dialoog (*Evangelii Gaudium* art. 244): “Wij moeten er altijd aan denken dat wij pelgrims zijn en dat wij samen op pelgrimstocht zijn. Daartoe moet men zijn hart toevertrouwen aan zijn reisgenoot zonder argwaan, zonder wantrouwen, en vóór alles kijken naar wat wij zoeken”.²⁶

In het document *Van Conflict naar Gemeenschap* wordt gesteld dat de “Oecumenische dialoog betekent afstand nemen van denkpatronen die voortvloeien uit en nadruk leggen op confessionele verschillen. In de dialoog kijken partners eerst naar wat ze gemeen hebben, en pas dan naar het gewicht van de verschillen. Deze verschillen worden echter niet genegeerd

24 Van Conflict naar Gemeenschap art. 27.

25 W. Beinert, Dialog (Okumenisch) in: *Lexikon für Theologie und Kirche*, Teil III (1995/2006) 193-194.

26 Paus Franciscus, *Apostolische exhortatie Evangelii Gaudium* (2013) artt. 244-246. Nederlandse vertaling in: SRKK, *kerkelijke documentatie* 2014/1.

of gebagatelliseerd, want de oecumenische dialoog is een gezamenlijke zoektocht naar de waarheid van het christelijk geloof” (art 34). Dit sluit aan bij woorden van paus Franciscus die zegt: “Door een uitwisseling van gaven kan de Geest ons steeds meer leiden tot de waarheid en het goede.”²⁷

Nu we in het herdenkingsjaar 2017 uitgebreid spreken over het aangaan van oecumenische dialogen, vooral ook in het licht van het gezamenlijke document *Van Conflict naar Gemeenschap*, wil ik niet beweren dat het de eerste keer is dat over dialoog wordt gesproken in het kader van de oecumene. Immers, paus Franciscus benadrukte in Lund dat de dialoog tussen katholieken en lutheranen reeds vijftig jaar gaande is (1967-2017).

4. Oecumenische dialoog als geleefde praktijk in de afgelopen vijftig jaar

Het was paus Paulus VI die reeds in 1964 in zijn encycliek *Ecclesiam Suam* een pleidooi hield voor een gezindheid en praktijk gekenmerkt door dialoog. Paus Paulus onderscheidt vier cirkels waar het gaat om de dialoog: (1) aangaande alles wat menselijk is (2) met hen die in God geloven (3) met alle christenen (*fratres seiuncti*) (4) binnen de kerk zelf. Onze oecumenische bijeenkomst van vanavond hier in het kader van 500 jaar reformatie, gaat specifiek over de dialoog tussen christenen.

De grote waarde van de oecumenische dialoog komt niet alleen ter sprake in het document *Van Conflict naar Gemeenschap* maar de dialoog in het kader van de oecumene komt ook al uitgebreid aan bod in het zogeheten *Oecumenisch Directorium* van de Pauselijke Raad voor de Bevordering van de eenheid der christenen (1993)²⁸ en in de encycliek van paus Johannes Paulus II, getiteld *Ut Unum Sint* (1995).²⁹

²⁷ *Evangelii Gaudium* art. 246.

²⁸ Pauselijke Raad voor de Bevordering van de Eenheid der Christenen, *Oecumenisch Directorium, Richtlijnen voor de toepassing van de beginselen en normen inzake de oecumenische beweging*. Nederlandse vertaling in: SRKK, kerkelijke documentatie (1993) 291-353. Zie ook: http://www.oecumene.nl/files/Documenten/Oecumenisch_Directorium.pdf.

²⁹ Johannes Paulus II, *Encycliek Ut Unum Sint. Over de verplichting tot oecumene* (1995) art. 28-42. Nederlandse vertaling in: SRKK, *kerkelijke documentatie* (1995) 305-310.

Paus Johannes Paulus II spreekt -in navolging van zijn voorganger paus Paulus VI- over de oecumenische dialoog niet alleen als een uitwisseling van ideeën, maar vooral als een uitwisseling van gaven.³⁰ Het is alweer bijna twintig jaar geleden dat paus Johannes Paulus in zijn encycliek *Ut Unum Sint* uitgebreid en op een indrukwekkende manier nadenkt over de grote waarde en werking van een oecumenische dialoog. Hetgeen in *Van Conflict naar Gemeenschap* over de praktijk van en de gezindheid bij een oecumenische dialoog wordt gezegd is m.i. in samenhang te zien met het geschrevene in de encycliek *Ut Unum Sint*.

Paus Johannes Paulus onderstreept de voorrang van het gebed: “Als christenen samen bidden, schijnt het doel van de eenheid meer nabij. De door [...] verdeeldheden getekende geschiedenis van de christenen lijkt weer samen te komen omdat zij streeft naar de bron van haar eenheid, Jezus Christus. Hij is ‘dezelfde gisteren, vandaag en tot in eeuwigheid’ (Heb. 13, 8)! Christus is werkelijk tegenwoordig in de communio van het gebed; Hij bidt ‘in ons’, ‘met ons’ en ‘voor ons’. Hij leidt ons gebed in de Geest, de Trooster, die Hij heeft beloofd [...]”³¹

Johannes Paulus benadrukt -en dat vind ik een inspirerende zin- dat christenen in het gebed de toekomst van hun eenheid en communio toevertrouwen aan Christus.³² Alles wat met dialoog te maken heeft berust op het gebed en wordt er door ondersteund. Graag wil nog een aantal punten uit de encycliek *Ut Unum Sint* naar voren brengen waar het gaat om de oecumenische dialoog:

- Dialoog vraagt de inzet van de gehele persoon, van hoofd en hart. In een goede dialoog geeft iemand niet alleen gedachten en ideeën maar is de dialoog ook een oprecht geven van zichzelf.³³
- Belangrijk is dat men bij een dialoog overgaat van een houding van vijandschap en conflict naar een opstelling waarbij men elkaar wederzijds als partners erkent. Men moet in een dialoog van de veronderstelling uitgaan dat de gesprekspartner verzoening wil, naar eenheid in de

30 *Ut Unum Sint* art. 28, citerend uit encycliek van Paulus VI *Ecclesiam Suam*.

31 *Ut Unum Sint* art. 22.

32 *Ut Unum Sint* art. 25.

33 Het vermogen tot dialoog is nauw verbonden met de menselijke persoon en zijn waardigheid (cf *Ut Unum Sint* art. 28). Zie ook voetnoot 11.

waarheid verlangt. Uitingen van wederzijdse vijandschap moeten verdwijnen.³⁴

- De oecumenische dialoog heeft ook de werking van een gewetensonderzoek. “Als wij beweren zonder zonde te zijn, bedriegen wij onszelf en woont de waarheid niet in ons”(Joh. 1, 8). Dit betekent dat wij in de gezamenlijke dialoog de zonde van verdeeldheid op het spoor komen en overtuigd zijn van de noodzaak tot bekering.³⁵ Onder verwijzing naar paus Paulus VI, spreekt Johannes Paulus II van een dialoog van bekering, een heilsdialoog.³⁶

Dialoog in het kader van de oecumene -in kracht van de heilige Geest- brengt het overwinnen van meningsverschillen dichterbij.³⁷ Tevens krijgt dialoog gestalte in concrete onderlinge samenwerking.³⁸ Uitgebreid bespreekt paus Johannes Paulus ook de vruchten van de dialoog (artt. 41-76). Maar de bespreking van dit gedeelte van de encyciek *Ut Unum Sint* laat ik in het bestek van deze lezing buiten beschouwing.³⁹

In het kader van deze voordracht keer ik terug naar de oecumenische dialoog van katholieken en lutheranen: het is een concreet voorbeeld van een dialoog die met vrucht is ondernomen tot nu toe. In de voorbije vijftig jaar zijn als vrucht van de oecumenische dialoog meerdere documenten verschenen.

Zo staat het document *Van Conflict naar Gemeenschap* als oecumenisch rapport niet op zichzelf. Expliciet wordt in *Van Conflict naar Gemeenschap*

34 *Ut Unum Sint* art. 29.

35 *Ut Unum Sint* art. 34.

36 *Ut Unum Sint* art. 35, tevens verwijzing naar *Ecclesiam Suam*, III.

37 *Ut Unum Sint* art. 36: “Natuurlijk zal de volledige communio tot stand moeten komen door de aanvaarding van de volle waarheid waarheen de heilige Geest de volgelingen van Christus leidt. Iedere vorm van reductionisme of gemakkelijk ‘concordisme’ moet dus absoluut worden vermeden. Men dient ernstige vraagstukken op te lossen, want anders zouden ze in dezelfde vorm of in een andere gedaante op een ander ogenblik weer opduiken”.

38 Cf W. Kasper, *Een handboek voor de spirituele oecumene* (2006).

39 De encyciek *Ut Unum Sint* onderscheidt waar het gaat om de oecumenische dialoog de betrekkingen met de oosterse kerken (artt 50 e.v.) en de betrekking met de andere kerken en kerkelijke gemeenschappen in het westen (artt 64 e.v.).

verwezen naar 1980, toen bij de herdenking van 450 jaar Augustijnse Confessie, in een gezamenlijke tekst van lutheranen en katholieken werd uitgesproken dat Jezus Christus het levend centrum is van ons Christelijk geloof.⁴⁰ Ook noemt *Van Conflict naar Gemeenschap* een gezamenlijk rapport uit 1983, bij gelegenheid van de 500e geboortedag van Maarten Luther, waarin Maarten Luther een “getuige van Jezus Christus” genoemd wordt en dat katholieken en protestanten niet voorbij kunnen gaan aan de persoon en de boodschap van Luther.⁴¹ Tenslotte komt in het document *Van Conflict naar Gemeenschap* uitgebreid de Gemeenschappelijke Verklaring over de Rechtvaardigingsleer (Joint Declaration on the Doctrine of Justification) uit 1999 ter sprake.⁴² Deze Verklaring van de Lutherse Wereldfederatie en de Rooms Katholieke Kerk is inmiddels ook onderschreven door de Methodisten (2006), de Anglicanen en Gereformeerde kerken (2017).⁴³

5. Oecumenische dialoog als begaanbare weg naar eenheid?

Naast de dialoog van katholieken en lutheranen heeft de Pauselijke raad voor de eenheid van de christenen vanuit de Rooms Katholieke Kerk ook met andere christenen die voortkomen uit de Reformatie een eigen specifieke dialoog opgebouwd. Het zijn de dialogen met de Wereldalliantie van Gereformeerde kerken, met de Wereldraad van methodisten, met de Wereldalliantie van baptisten, met pinksterkerken en pinkstergroepen. Kardinaal Walter Kasper geeft van deze oecumenische dialogen een overzicht in zijn boek *Een rijke oogst*.⁴⁴

Nu we dit jaar als christenen in gezamenlijkheid 500 jaar Reformatie gedenken, is mij in gesprekken en publicaties wel duidelijk geworden dat het

40 *Van Conflict naar Gemeenschap* artt. 2 en 24.

41 *Van Conflict naar Gemeenschap* art. 2. Zie ook: J. Willebrands, Martin Luther 1483-1983, in: J. Willebrands, *Mandatum Unitatis. Beiträge zur Okumene* (Paderborn 1989) 257-268.

42 *Van Conflict naar Gemeenschap* artt. 25 en 123-139. Nederlandse vertaling van de Verklaring over de Rechtvaardiging: http://www.oecumene.nl/files/Documenten/Eindtekst_Gemeenschappelijke_Verklaring_Rechtvaardigingsleer.pdf.

43 A. Gonzalez-Ferrer, Reformed Churches endorse Joint Declaration on the Doctrine of Justification, in: *L'Osservatore Romano* (Engelse weekeditie) 28 juli 2017.

44 W. Kasper, *Een rijke oogst. De vruchten van de oecumenische dialoog* (2009/2011).

document *Van Conflict naar Gemeenschap* en de daarin beoefende methodiek en uitwisseling van dialoog niet door alle christenen als verrijking voor de oecumene wordt gezien, maar eerder als verwarrend.

Ook zijn er christenen die de weg van dialoog omwille van de oecumene niet snel genoeg vinden, een kwestie van een té lange adem. Duidelijk is dat we ook na dit jaar van gezamenlijk de Reformatie gedenken de vraag moeten blijven stellen: hoe houden wij als christenen met elkaar het gesprek in het kader van de oecumene gaande, indachtig de wil en het gebed van onze Heer om eenheid?

6. Een goede dialoog in het kader van de oecumene als gave

Voor mij is in dit jaar van samen de reformatie gedenken een belangrijke vraag die tevens al een opdracht inhoudt: wat is nodig voor een goede oecumenische dialoog? Drie elementen of wel criteria zou ik kort willen noemen, i.e.

- Kennis en ondervinding van de eigen identiteit is onontbeerlijk als waarachtige bijdrage aan de oecumenische dialoog.⁴⁵
- Als deelnemer dient men een oprechte interesse te hebben in de ander met wie men dialoog aangaat en voert.⁴⁶
- Fundamenteel is de overtuiging c.q. het wederzijds vertrouwen dat in de deelnemers aan de dialoog de heilige Geest werkzaam is.⁴⁷

45 Cf Oecumenisch Directorium (1995) art. 24: 'Allereerst zouden katholieken goed moeten weten wat de katholieke kerk is, en in staat moeten zijn verantwoording af te leggen van wat zij leert, van haar kerkorde en oecumenische beginselen. Naarmate zij beter van alles op de hoogte zijn, zullen zij het beter in gesprekken met andere christenen kunnen uitleggen en naar behoren verantwoorden'.

46 Cf Oecumenisch Directorium (1995) art 24: 'Katholieken zouden ook een juiste kennis moeten hebben van de andere kerken en kerkelijke gemeenschappen met wie zij in gesprek zijn'. Zie ook: Ut Unum Sint (1995) art 28: 'De dialoog beperkt zich niet tot een uitwisseling van ideeën. Op een of andere manier is hij altijd een uitwisseling van gaven'.

47 Paus Franciscus, Apostolische Exhortatie Evangelii Gaudium (2013) art. 246: 'Als wij werkelijk geloven in de vrije en overvloedige werking van de Geest, hoeveel kunnen wij dan nog van elkaar leren! Het gaat er niet alleen om inlichtingen te krijgen over de ander om hem beter te leren kennen, maar te oogsten wat de Geest in hen ook als een geschenk voor ons heeft gezaaid'.

Aan het einde van mijn lezing op deze oecumenische bijeenkomst op de vooravond van Hervormingsdag 2017, wil ik twee stellingen naar voren brengen als afsluiting en als vrucht van het nog verder concreet nadenken over de vraag: wat is er nodig voor een goede oecumenische dialoog?

1. De oecumenische dialoog is niet gediend met een snel compromis. Heel concreet bij wijze van voorbeeld: gaandeweg de oecumenische dialoog zou je elkaar niet moeten dwingen tot een vorm van intercommunie als middel op weg naar Christelijke eenheid, maar in plaats daarvan betrouwbaar en actief in gesprek blijven opdat te zijner tijd de eucharistie in gezamenlijkheid gevierd kan worden als teken van de bereikte eenheid.

2. De Reformatie draagt pas echt vrucht wanneer we als christenen door middel van een volgehouden dialoog in kracht van de heilige Geest, onze verdeeldheid te boven zouden komen en zichtbare eenheid mogen bereiken: herstel van Christelijke eenheid is de Reformatie van vandaag.⁴⁸

⁴⁸ J. van den Hende, Kort woord bij Vijfhonderd jaar en verder (startbijeenkomst in de Lutherse kerk te Amsterdam op 31 oktober 2016).

INLEIDING

**van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende, over het Jaar van Gebed, bij de
bijeenkomst ‘Bidden in de rooms-katholieke en protestantse traditie’,
Vronesteyn, 15 december 2017**

Paus Franciscus hield een Jaar van Barmhartigheid. Paus Benedictus voor hem een Jaar van Geloof. Nadenken over geloof en je geloof uiten in barmhartigheid is een christelijk getuigenis. Daar hoort bij om het geloof te belijden en in barmhartigheid te spreken en te handelen. Daarom leek het goed een Jaar van Gebed te houden. Toen het bisdom zestig jaar bestond hebben we stilgestaan bij de Kerk als netwerk van liefde. Bij ‘netwerk’ denk je misschien snel aan mobieltjes of aan recepties met een glas wijn. Maar de Kerk als netwerk van liefde wil zich verbinden met Christus, is er niet voor zichzelf maar om samen te bouwen aan een beschaving van liefde, waarin het evangelie van de eerbied voor het leven en de waardigheid van de mens tot uiting komen. De Kerk is niet de enige die daaraan werkt, maar ze doet dat in Christus’ Naam met alle mensen van goede wil.

Het idee van netwerk van liefde werd omarmd. Mensen herkennen het als beeld van de Kerk. Het is anders dan spreken over de Kerk in termen van zoveel parochies of territoria. Het is dat we met elkaar als geloofsgemeenschap en netwerk een geheel vormen. Denk aan Jezus, die spreekt over de wijnstok en de ranken (Johannes 15), of het beeld van Paulus van de Kerk als lichaam met vele ledematen (1 Korintiërs 12). Daarover zegt paus Franciscus in zijn encycliek ‘Lumen Fidei’: al ben je maar een klein stukje, je bent nooit anoniem, want je bent gekend door de Heer en met Hem verbonden.

En zo is de Kerk als netwerk van liefde een wijnstok met ranken, een lichaam met ledematen en ook, zoals in de Petrus brief staat, een levend bouwwerk waarvan wij de levende stenen zijn, met Christus als de hoeksteen. Je laten voegen betekent ook je laten uitnodigen en oog hebben voor andere stenen die er zijn: andere mensen met talenten waarover je je mag verheugen.

We moeten ons voeden met gebed, want een netwerk zonder bidden, wordt al gauw een activiteitenkoepel, waarin we van alles doen en kunnen. We moeten al die activiteiten, die we ondernemen met alle fierheid, blijven verbinden met de Heer.

Paus Benedictus heeft een reeks catecheses gehouden over gebed. Hij noemt het gebed daarin de ademhaling van de ziel. Geregeld gebed maakt ons geloofsleven mogelijk. En ook de huidige paus spreekt over bidden. Op de eerste plaats sprak hij over de eucharistie en hij brak er bij die gelegenheid een lans voor om je mobieltje uit te zetten tijdens de mis. Bidden is belangrijk, omdat het ons een persoonlijke relatie met Christus kan geven en daardoor een innerlijke band met elkaar. Paus Franciscus vertelt dat we ons klein en bescheiden mogen opstellen om ontvankelijk te zijn voor God. En dat we ons mogen laten verrassen door niet alleen onze noden naar voren brengen, maar ook ontvankelijk zijn voor wat God ons geeft.

Je voeden en gesterkt worden door de Heer in het gebed is onontbeerlijk. Er komt nog een jaarprogramma voor het Jaar van Gebed, maar dat wilden we niet nog voor de Kerst de wereld in sturen. In het nieuwe kalenderjaar hopen we een mooi programma uit te rollen. We zullen meebidden met de Wereldkerk. Denk aan de gebedsdag voor de vrede, de gebedsdag voor migranten en vluchtelingen op 14 januari, de gebedsdag voor roepingen op de vierde zondag van Pasen en de gebedsdag voor de schepping op 1 september die de Katholieke Kerk viert in navolging van de Orthodoxe Kerk. Er zijn verschillende momenten in het liturgisch jaar, waarop je in het bijzonder aandacht kunt besteden aan gebed. Ook zullen we activiteiten organiseren om ons te oefenen in gebed als verdieping van ons geloof.

Naast de naastenliefde als opdracht van de Heer is ons leven een leerschool van gebed. Je bidden kleurt ons christelijk leven anders. En het geeft andere accenten doorheen het leven. De Heer heeft gebeden in de woestijn voordat Hij aan zijn openbare leven begon, daarna voordat Hij de leerlingen riep, en op de avond voor zijn lijden bad Hij: laat deze kelk van het lijden aan mij voorbij gaan, maar niet mijn wil, maar uw wil geschiede, Vader.

Het gaat dus om je geloof te belijden, het dienend te beleven in barmhartigheid en je te voeden door gebed. Het gebed laat je wortelen in Christus en zijn evangelie, in kracht van de Heilige Geest die Jezus ons beloofd heeft.

En laten wij ook elkaar aansporen om te blijven bidden. Het Jaar van Gebed nodigt uit om niet alleen je handen te vouwen en je ogen dicht te doen, maar ook om te kijken naar de kansen en momenten waarop we anderen kunnen uitnodigen tot gebed. Als bidden ademhaling voor de ziel is, is het dat ook

voor het leven van onze Kerk. Omdat de Kerk een wijnstok met ranken is die vruchten voortbrengt die blijvend zijn, en omdat we onszelf en onze van God gekregen talenten samenvoegen als levende stenen, met een groter doel, namelijk om een beschaving van liefde te vestigen in Jezus' Naam.

Ik ben dankbaar voor deze oecumenische setting als activiteit in het Jaar van Gebed. We zullen vanmiddag met twee sprekers nadenken over de protestantse traditie van gebed en het bidden in de Katholieke Kerk. Fijn dat we met zoveel mensen bijeen zijn. Dat belooft wat voor de rest van het Jaar van Gebed. We zijn dit jaar gestart met de Advent 2017. Het is nog lang geen Advent 2018.

DECREET
SAMENVOEGING VAN DE PAROCHIEËLE CARITASINSTELLING
VAN DE PAROCHIE TRINITAS EN DE INTERPAROCHIEËLE
CARITAS INSTELLING VOORBURG EN OPRICHTING VAN DE
INTERPAROCHIEËLE CARITASINSTELLING VAN DE PAROCHIES
TRINITAS, ST. MAARTEN EN DE VERREZEN CHRISTUS

Aan de betrokken gelovigen

Gezien,

het verzoek tot samenvoeging, zoals dat op 26 januari 2016 is gedaan door de PCI van de parochie Trinitas te Leidschendam en de Interparochiële Caritas Instelling te Voorburg, en op grond van mijn bevoegdheid en in het licht van canon 121 van de Codex Iuris Canonici (CIC),

Gegeven,

het feit dat blijkens een verklaring d.d. 29 november 2017 de (achterstallige) jaarrekeningen van de PCI Trinitas over de jaren 2011 tot en met 2016 door de penningmeester naar het bisdom zijn gestuurd, zijn gecontroleerd en akkoord bevonden, waarna de goedgekeurde jaarrekeningen door het bestuur zijn ondertekend,

het feit dat blijkens voornoemde verklaring de door de PCI Trinitas volgens afspraak nog te betalen afdrachten over de jaren 2011 tot en met 2015 alsmede de afdracht over 2016 is voldaan,

het feit dat blijkens voornoemde verklaring de jaarrekeningen van de IPCI Voorburg tot en met 2016 door het bestuur zijn ondertekend en naar het bisdom zijn gestuurd, zijn gecontroleerd en akkoord bevonden,

het feit dat blijkens voornoemde verklaring de voor de voorgenomen fusie benodigde geconsolideerde jaarrekening 2016 is opgesteld, ondertekend en aan het bisdom is toegezonden,

Bepaal ik het volgende:

1. Met terugwerkende kracht voeg ik met ingang van 1 januari 2017 samen de Parochiële Caritasinstelling van de parochie Trinitas en de Interparochiële Caritas Instelling Voorburg en richt ik één nieuwe op, welke hierbij de naam Interparochiële Caritasinstelling van de parochies Trinitas, St. Maarten en de Verrezen Christus krijgt.
2. Overeenkomstig canon 121 CIC verkrijgt de nieuwe parochiële caritasinstelling (PCI) met ingang van 1 januari 2017 alle zaken en vermogensrechten eigen aan de vroegere parochiële caritasinstellingen, en neemt zij alle verplichtingen op zich, welke op dezen rustten. Hieronder zijn begrepen alle rechten en plichten, schulden en bezittingen, overeenkomsten, fundaties, hypotheken, geldleningen e.d., zoals deze overeenkomstig canon 1283 CIC zijn vastgelegd in een inventarisatie en overigens ook die welke daarbij niet zijn genoemd doch geacht moeten worden hier eveneens onder te vallen.
3. Voor de nieuwe PCI geldt als statuut het Algemeen Reglement voor het bestuur van een parochiële caritasinstelling in de RK Kerk in Nederland, zoals opnieuw vastgesteld op 28 februari 2002 en in werking getreden op 1 april 2002.
4. Het nieuwe PCI-bestuur bestaat uit zeven personen, te weten de heer J.C.M. van den Broek (voorzitter), mevrouw H.M. Dullaart-Smithuis (penningmeester), mevrouw M.E. Varkevisser-Niesert (secretaris), mevrouw M.J.E. van der Voort, mevrouw M.E.M. Remery-Voskuil, de heer H.P. Raven en de heer V. Dielwart.
5. Het nieuwe PCI-bestuur draag ik op ervoor zorg te dragen, dat alle nodige regelingen voortkomend uit dit besluit naar kerkelijk en naar Nederlands recht worden nageleefd en tevens dat hiervan blijkt uit een notariële dan wel onderhandse akte.
6. Binnen de termijn van 10 nuttige dagen na betekening van dit decreet kan overeenkomstig canon 1734 CIC aan mij een verzoek om verbetering of herziening van dit decreet gedaan worden.
7. Als datum van betekening van dit decreet bepaal ik 15 december 2017.

Dit besluit wordt op de gebruikelijke wijze aan de parochianen bekend gemaakt.

Rotterdam, 15 december 2017

+ J.H.J. van den Hende
bisschop van Rotterdam

Dr. F.J. Vermeulen
kanselier

BENOEMINGEN EN ONTSLAGEN

1 oktober 2017

R. de Weerd, benoeming tot projectmedewerker van de Federatie Rotterdam Rechter Maasoever voor het project 'Bouwen aan duurzame netwerken. Sociaal isolement van ouderen voorkomen en doorbreken voor de stad Rotterdam'.

S. Bladowski, benoeming tot lid van het pastoraal team van de parochie Christus Koning te Berkel en Rodenrijs e.o.

S. Bladowski, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als pastoor van de parochie H. Nicolaas Pieck en Gezellen te Rhoon e.o.

drs J.T.A.M. Berkhout, benoeming voor een eerste periode van vier jaar tot lid van de Bisschoppelijke Brielse Commissie.

D.G.C. Bracke, benoeming voor een eerste periode van vier jaar tot lid van de Bisschoppelijke Brielse Commissie.

pater J. van den Eijnden, benoeming voor een eerste periode van vier jaar tot lid van de Bisschoppelijke Brielse Commissie.

J.P.F. Glas, benoeming tot custos van het bedevaartsoord van de HH. Martelaren van Gorcum te Brielle voor de termijn van de benoeming als lid van de Bisschoppelijke Brielse Commissie.

25 oktober 2017

J.G. Collignon, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als diaken in de zorginstelling Frankenlandgroep, locatie De Schiewaegh te Schiedam.

12 november 2017

Mw. Th.B. Beemster, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als pastoraal werkster van de Federatie Vlietstreek te Leidschendam, Rijswijk en Voorburg.

17 november 2017

Mw. M.Th.Ph. van de Loo, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als pastoraal werkster van de Federatie Sint Franciscus tussen duin en tuin te Honselersdijk e.o.

18 november 2017

D.S. Huntjens MA, benoeming tot lid van het pastoraal team in de Federatie Vlietstreek te Rijswijk, Voorburg en Leidschendam.

P.M. Winnubst, benoeming tot lid van het pastoraal team in de parochie H. Augustinus te Katwijk, Oegstgeest, Voorschoten en Wassenaar.

1 december 2017

P.K.B. Mazono s.v.d., benoeming tot pastor in de Franstalige Parochie Tous les Saints te Den Haag.

P.G.M. van der Burg, eervol ontslag als lid van de diocesane caritasinstelling.

C.A.F. de Vette, eervol ontslag als lid van de diocesane caritasinstelling.

Th.J.S. Boesten, benoeming als lid van de diocesane caritasinstelling voor een eerste termijn van vier jaar.

J.J. Dooremalen, benoeming als lid van de diocesane caritasinstelling voor een eerste termijn van vier jaar.

F.C.T. Swagemakers, benoeming als lid van de diocesane caritasinstelling voor een eerste termijn van vier jaar.

22 december 2017

W.E.F.M. Froger, eervol ontslag als lid van de diocesane bezoekgroep emeriti en eervol ontslag als lid van het bestuur van Pro Nobis et Posteris.

L.A.M. Banning, eervol ontslag als lid van de diocesane bezoekgroep emeriti.

Drs J.C. Koeleman, benoeming tot lid van de diocesane bezoekgroep emeriti.

G.Th.J. Lansbergen, benoeming tot lid van de diocesane bezoekgroep emeriti.

J.C.M. van Winkel, eervol ontslag als voorzitter van de kerkelijke instelling Sint Jacobs Huis.

VERSLAG VAN DE PRIESTERRAAD

van het bisdom Rotterdam, 21 november 2017 (2017-4)

Inhoudelijk gesprek: de organisatie van de parochie centraal en decentraal

Mgr. Van den Hende leidt het agendapunt in. We zijn als Kerk van Rotterdam onderweg in grotere clusters en samenwerkingsverbanden. De spanning tussen de ene centrale parochie en de decentrale parochiekernen en het functioneren van het parochiesecretariaat zijn twee punten die daarin opvallen en waarover we moeten nadenken. Het onderwerp is niet bedoeld als evaluatie, maar er wordt gevraagd hoe de leden van de Priesterraad vanuit hun ervaring aankijken tegen moeilijkheden en mogelijkheden op deze punten.

De priesterraad spreekt over de samenwerking tussen professionals enerzijds en vrijwilligers anderzijds. Het is belangrijk om een goed gestructureerd en georganiseerd parochiesecretariaat te hebben voor het geheel. Met het oog op draagvlak is het verstandig om de wederzijdse verwachtingen duidelijk uit te spreken. Communicatie is het sleutelwoord. Vrijwilligers moeten een heldere positie hebben. Het is niet gemakkelijk om vrijwilligers te vinden. Als zaken in de gefuseerde parochie op lokaal niveau gewoon doorgaan, is het noodzakelijk om tot een heldere omschrijving te komen van hoe de verantwoordelijkheden verdeeld zijn, met het oog op verbinding tussen centraal en decentraal.

Samenwerking Geboden 2 voorziet per locatie in een beheercommissie en een pastoraatgroep. Het eerste is nuttig, omdat het reilen en zeilen op de locaties gewoon doorgaat. Kan een pastoraatgroep ook voor meer locaties actief zijn? Daar wordt het pastoraal team zelf sterker van en het onderstreept het idee van de gezamenlijkheid. Maar de lokale pastoraatsgroep helpt om de lokale betrokkenheid levend te houden. Dat is de functie van een lokale pastoraatgroep die het contact met de mensen in de dorpen in stand houdt. Als je in een stad veel zaken stedelijk aanpakt, is het echter weer vreemd om een pastoraatgroep per locatie te hebben. De priesterraad wisselt uit over de manieren waarop de parochie-organisatie centraal en decentraal vorm krijgt met pastoraatgroepen, beheercommissies, pastorale teams, parochiebesturen et cetera. Vrijwilligers zijn nodig die centraal wat willen doen, maar ook naar

mensen die de locatie ter plaatse willen dragen. Het is belangrijk dat mensen passie hebben. Maar hoe krijg je passie voor de kerk in een ander dorp? Er is niet één sjabloon dat op alle parochies past. Er is flexibiliteit nodig. De voorbereiding op meer intensieve samenwerking in parochies moet op tijd starten, niet op het moment dat het te laat is. Het is niet de bedoeling om wat goed is ‘af te knippen’, maar we moeten ook niet wachten tot dat niet meer hoeft. Er is vernieuwing nodig. Soms ontwikkelt zich dat organisch als nieuwe mensen aantreden met nieuwe ideeën.

Inhoudelijk gesprek: Bestuursacademie Rotterdam (BAR)

Vicararis-generaal Visser leidt het agendapunt in en blikt terug op het moderatorenoverleg waar de ‘Bestuursacademie Rotterdam’ (BAR) is gepresenteerd en het verzoek is gedaan om in de eigen achterban te kijken naar vijf ‘high potential’ jongeren van 18-33 jaar. Samen zullen zij in een supervisie-achtige setting ervaringen delen en informatie opdoen (leren) die door het bisdom of door de jongeren zelf als belangrijk wordt genoemd. De BAR is onderscheiden van de groep jongeren die nu vanwege de bisschoppensynode over jongeren, geloof en roeping bij elkaar gaat komen. De bestuursacademie zal voortdurend aandacht hebben. ‘Bestuursacademie’ is een zware term, maar er spreekt ambitie uit.

NECROLOGIE

Louis Antoine Maria van den Hoven

geboren op 1 juni 1946 te 's-Gravenhage en diaken gewijd op 20 oktober 1984.

Louis van den Hoven is zijn pastorale werkzaamheden begonnen als pastoraal medewerker. In 1972 werd hij aangesteld ten behoeve van de parochies te Berkel-Rodenrijs en Pijnacker, met een toespitsing in 1978 op de parochie in Berkel-Rodenrijs. In 1983 werd hij als pastoraal werker aangesteld in de parochie H.H. Martelaren van Gorcum te Brielle. Na zijn diakenwijding in oktober 1984 bleef Louis in deze parochie werkzaam. In 1996 werd hij benoemd ten behoeve van de pastoraal in de parochie H.H. Petrus en Paulus te Aarlanderveen en H. Adrianus te Langeraar. In 2000 werd hij benoemd in het samenwerkingsverband Sion, thans de parochie O.L.V. van Sion te Maasland, Den Hoorn en Schipluiden. Van deze opdracht werd hem op 1 januari 2011 eervol ontslag verleend en daarmee uit de gewone ambtsbediening van het bisdom Rotterdam. Namens de diakens was hij enkele jaren toevoorder in de diocesane priesterraad.

Diaken Louis van den Hoven heeft zich bijna veertig jaar als pastorale beroepskracht ingezet voor het bisdom Rotterdam. Voor zijn inzet en enthousiasme zijn wij hem veel dank verschuldigd. Ons gebed gaat uit naar mevrouw Van den Hoven en hun kinderen.

Hij is op maandag 2 oktober 2017 overleden.

Hans Joseph Herman Berkemeijer

geboren op 4 juli 1927 te 's-Gravenhage en diaken gewijd op 30 september 1990.

Hans Berkemeijer werd met ingang van zijn wijding benoemd tot diaken in het dekenaat 's-Gravenhage voor enkele taken in de diaconale zorg voor gedetineerden en ex-gedetineerden in Penitentiare Inrichtingen in Den Haag. Verder kreeg hij bij die gelegenheid ook enkele taken in de toenmalige parochie H.H. Antonius en Lodewijk te Den Haag. Van deze taak werd hem in januari 1999 eervol ontslag verleend. Het werk in de Penitentiare

Inrichtingen is hij, samen met zijn vrouw Melanie tot op hoge leeftijd blijven doen.

Hans Berkemeijer was hartelijk, bezorgd en liefdevol; hij straalde eenvoud uit. Hij leefde zijn geloof in stille dienstbaarheid aan de ander. Veel dank zijn wij verschuldigd aan mevrouw Melanie Berkemeijer die haar man in zijn werk als diaken steeds heeft ondersteund.

Hij is op 7 november 2017 overleden.

Theodorus Johannes Jozef van Steekelenburg

geboren op 3 maart 1944 te Watingen en priester gewijd op 6 juli 1968.

Theo van Steekelenburg werd na zijn wijding achtereenvolgens tot kapelaan benoemd in de parochies St. Jan de Doper te Vlaardingen (1968) en St. Jozef te Noordwijkerhout (1972). In augustus 1975 volgde zijn pastoorsbenoeming in de parochie St. Jozef te Noordwijkerhout. In oktober 1982 werd hij benoemd tot pastoor van de parochie H. Joseph te Wassenaar en in 1995 tot pastoor van de parochies H. Adrianus te Langeraar en HH. Petrus en Paulus te Aarlanderveen. Met ingang van 1 augustus 2000 werd hij benoemd tot lid van het pastoraal team van de parochiefederatie De Regenboog te Aarlanderveen, Meije en Zegveld, Nieuwkoop, Nieuwveen, Noorden en Zevenhoven en vanaf 2003 tot moderator van deze parochiefederatie. Op 1 september 2009 werd hem uit deze functie eervol ontslag verleend en tegelijkertijd ook eervol ontslag uit de gewone ambtsbediening van het bisdom Rotterdam.

Zowel tijdens zijn actieve priesterleven als na zijn emeritaat vervulde hij diverse taken als lid van de Priesterraad en van het Kathedrale Kapittel in het bisdom Rotterdam, als lid van het Curatorium van het Centrum voor Priesteropleiding Vronesteyn te Voorburg en als lid van de Diocesane Bezoekersgroep voor de Emeriti in het bisdom Rotterdam.

Pastor Theo van Steekelenburg heeft zich negenenveertig jaar als priester ingezet voor het bisdom Rotterdam. Voor zijn intensieve en gelovige inzet en betrokkenheid zijn wij hem dankbaar.

Theo van Steekelenburg was geen man die tijdens zijn ziekte de dingen mooier wilde maken dan ze zijn, maar de berichten waarmee hij informatie gaf over zijn gezondheidstoestand hadden steeds een bloemenrand. Het maakte duidelijk dat hij in staat was om binnen de onzekerheid over zijn gezondheid zijn leven toe te vertrouwen aan de zorg van de Heer. Hij vond het moeilijk om niet meer als priester in de liturgie te assisteren. Hij was dankbaar voor elk gebaar, een paar woorden of zomaar een lichtje, voor elk stil gebed. “Ik ben in vrede”, zo schreef hij, en samen met Thea Verburg probeerde hij verder te gaan in het vertrouwen dat Gods hand hem vast zou blijven houden. Nu zijn levensweg te midden van ons nu ten einde is, mogen wij Theo met ons gebed vergezellen tot bij God.

Veel dank zijn wij verschuldigd aan mevrouw Thea Verburg die hem vele jaren trouw ter zijde heeft gestaan.

Hij is op zaterdag 9 december 2017, voorzien van het H. Sacrament der zieken, toch nog onverwacht overleden.

Drs. Wilhelmus Maria Ignatius van den Ende

oud vicaris-generaal

geboren op 2 juni 1925 te Schipluiden en priester gewijd op 19 mei 1951.

Wim van den Ende werd na zijn priesterwijding benoemd tot kapelaan in de parochie te Katwijk aan den Rijn (1951). Naast deze functie kreeg hij de opdracht sociologie en economie te gaan studeren aan de Economische Hogeschool te Tilburg. Op 24 juni 1957 slaagde hij daar cum laude voor zijn doctoraal examen. In juli 1957 werd hij benoemd tot secretaris van het bisdom bij de vicaris generaal en ten dienste van de kerkenbouw. Als zodanig werd hij in diezelfde maand benoemd tot secretaris van de situeringscommissie van het bisdom Rotterdam en tot eerste secretaris van het Fonds Kerkenbouw van het bisdom Rotterdam. Met ingang van 1 januari 1969 kreeg hij eervol ontslag uit deze functies en werd hij door de bisschop van Rotterdam benoemd tot vicaris-generaal en daarmee tot lid van het Bestuurscollege van het bisdom. Als zodanig was hij speciaal belast met de opbouw en organisatie van het jonge bisdom. In december 1975 kreeg hij op de meest eervolle wijze ontslag als vicaris-generaal en werd hij benoemd tot pastor van de parochie H. Bernadette te Rijswijk, in januari 1985 aangevuld met het administratorschap van de parochie St. Benedictus te Rijswijk. Op 1

juni 1990 werd hem op zijn verzoek eervol ontslag verleend en tegelijkertijd ook ontslag uit de gewone ambtsbediening van het bisdom Rotterdam. Het administratorschap van de parochie St. Benedictus is hij blijven vervullen tot 1 november 1995. Naast deze functie vervulde Wim van den Ende nog vele andere taken. Zo was hij lid van de Liturgische Commissie in het bisdom Rotterdam, geestelijk adviseur van de Algemene Katholieke Werkgeversvereniging in de bisdommen Haarlem en Rotterdam, lid van de Stichting R.K. Gymnasium van het R.K. Seminarie te Noordwijkerhout, vertegenwoordiger van het bedrijfsapostolaat en ruimtelijke planning in het College van Hoofden van Dienst en kanunnik van het Kathedraal Kapittel van het bisdom Rotterdam.

Wim van den Ende heeft zich 66 jaar als priester voor de Kerk ingezet, eerst voor het bisdom Haarlem en vanaf 1956 voor het bisdom Rotterdam. Voor zijn inzet zijn wij hem veel dank verschuldigd.

Van den Ende was als vicaris-generaal werkzaam in de kerk van Rotterdam die eind zestiger en begin zeventiger jaren van de vorige eeuw door veel veranderingen heen ging. Met grote inzet heeft hij meegebouwd aan de kerk van het bisdom Rotterdam. Zijn passie voor de Heilige Schrift en de spirituele traditie van de Kerk, kwam tot volle wasdom als pastoor van de Bernadette parochie te Rijswijk. Hij was daar tot ver na zijn emeritaat een geliefd predikant, inleider op vele catechetische bijeenkomsten en een vertrouwd priester.

Hij is op donderdag 14 december 2017, voorzien van het H. Sacrament der zieken, overleden.

INHOUDSOPGAVE

Jaargang 62 oktober-december 2017 Nummer 4

BOODSCHAP van paus Franciscus voor de viering van de Wereldvrede­dag (1 januari 2018), 13 november 2017.....	125
KOPPELING KERKEN MET GEMEENTELIJKE BASISADMINISTRATIE BLIJFT, 13 oktober 2017.....	132
BRIEF Betreft eisen die worden gesteld aan buitenlandse priesters c.q. (priester-) religieuzen die zonder zending en benoeming vanuit het buitenland tijdelijk pastoraal werkzaam willen zijn in een katholieke geloofsgemeenschap van migranten niet zijnde een parochie, 1 november 2017	133
BRIEF Aan alle pastoors, 1 november 2017.....	135
TESTIMONIAL OF SUITABILITY FOR PRIESTLY MINISTRY, 1 november 2017.....	137
R.-K. KERK IN NEDERLAND ONDERZOEKT MOGELIJKHEDEN EN KANSEN VOOR JONGERENWERK IN DE PAROCHIES, 7 november 2017.....	139
VERENIGD IN GEBED VOOR DE VREDE: JAAR LANG SAMEN MET DE BISSCHOPPEN DE ROZENKRANS BIDDEN VOOR DE VREDE, 6 december 2017.....	141
KERK NEEMT EINDVERSLAG VAN DE STICHTING BEHEER & TOEZICHT IN ONTVANGST, 18 december 2017.....	143
TOESPRAAK Erkenning, hulp en genoegdoening voor slachtoffers van seksueel misbruik in de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland; terugblik op periode 2010 tot 2018, 18 december 2017	145
HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de diakenwijding van Peter Winnubst en Daan Huntjens, HH. Laurentius en Elisabeth Kathedraal Rotterdam, zaterdag 18 november 2017.....	149
INLEIDING van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende, Geven als teken van gelovige betrokkenheid, diocesane bijeenkomst geldwerving, Den Haag, 12 oktober 2017	153
INLEIDING van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende, voordracht bij oecumenisch symposium “Het uitgestelde dispuut”, Nicolaïkerk, Utrecht, 26 oktober 2017	156

INLEIDING van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende, De Reformatie gezamenlijk herdenken, Lezing Hervormingsdag 2017 Lutherse Andreas Gemeente Rotterdam, Rotterdam, 30 oktober 2017	159
INLEIDING van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende, over het Jaar van Gebed, bij de bijeenkomst 'Bidden in de rooms-katholieke en protestantse traditie', Vronesteyn, 15 december 2017	169
DECREET Samenvoeging van de parochiële caritasinstelling van de parochie Trinitas en de interparochiële caritas instelling Voorburg en oprichting van de interparochiële caritasinstelling van de parochies Trinitas, St. Maarten en De Verrezen Christus.....	172
BENOEMINGEN EN ONTSLAGEN	175
VERSLAG VAN DE PRIESTERRAAD van het bisdom Rotterdam, 21 november 2017 (2017-4).....	177
NECROLOGIE	179

INHOUD JAARGANG 62 2017

Informatie Wereldkerk

BOODSCHAP van paus Franciscus voor de Vastentijd 2017, 18 oktober 2016	1
BOODSCHAP van paus Franciscus voor de 54e Wereldgebedsdag voor roepingen 2017, 27 november 2016	6
BOODSCHAP van paus Franciscus voor Wereld Communicatie Dag 2017, 24 januari 2017	11
BOODSCHAP van paus Franciscus voor de Werelddag van de Armen (19 november 2017), 13 juni 2017	16
RONDZENDBRIEF aan de bisschoppen over het brood en de wijn voor de eucharistie, 15 juni 2017	23
BOODSCHAP van paus Franciscus voor de viering van de Wereldvredegdag (1 januari 2018), 13 november 2017	125

Informatie Kerkprovincie

BRIEF van de r.-k. bisschoppen van Nederland bij gelegenheid van de verkiezingen voor de Tweede Kamer op 15 maart 2017, 28 februari 2017	27
TOEWIJDING NEDERLANDSE BISDOMMEN AAN HET ONBEVLEKTE HART VAN MARIA, 21 maart 2017	31
NEDERLANDSE BISSCHOPPENCONFERENTIE BIDT MEE MET ENGELSE BISSCHOPPEN VOOR SLACHTOFFERS AANSLAG, 23 maart 2017	33
BISSCHOPPENCONFERENTIE VERWELKOMT NIEUWE BISSCHOP GRONINGEN-LEEWARDEN MGR. VAN DEN HOUT, 1 april 2017	34
BRIEF van de Nederlandse bisschoppen aan Koptische bisschop Arseny, 15 april 2017	35
REGLING GRATIS VERKLARING OMTRENT HET GEDRAG VOOR PAROCHIEVRIJWILLIGERS LOOPT DOOR TOT EIND 2017, 28 juli 2017	77
BRIEF Nieuw kabinet: neem geen fataal besluit, 26 juli 2017	78
KOPPELING KERKEN MET GEMEENTELIJKE BASISADMINISTRATIE BLIJFT, 13 oktober 2017	132

BRIEF Betreft eisen die worden gesteld aan buitenlandse priesters c.q. (priester-) religieuzen die zonder zending en benoeming vanuit het buitenland tijdelijk pastoraal werkzaam willen zijn in een katholieke geloofsgemeenschap van migranten niet zijnde een parochie, 1 november 2017.....	133
BRIEF Aan alle pastoors, 1 november 2017.....	135
TESTIMONIAL OF SUITABILITY FOR PRIESTLY MINISTRY, 1 november 2017.....	137
R.-K. KERK IN NEDERLAND ONDERZOEKT MOGELIJKHEDEN EN KANSEN VOOR JONGERENWERK IN DE PAROCHIES, 7 november 2017	139
VERENIGD IN GEBED VOOR DE VREDE: JAAR LANG SAMEN MET DE BISSCHOPPEN DE ROZENKRANS BIDDEN VOOR DE VREDE, 6 december 2017	141
KERK NEEMT EINDVERSLAG VAN DE STICHTING BEHEER & TOEZICHT IN ONTVANGST, 18 december 2017.....	143
TOESPRAAK Erkenning, hulp en genoegdoening voor slachtoffers van seksueel misbruik in de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland; terugblik op periode 2010 tot 2018, 18 december 2017	145

Diocesaan

NIEUWE PRIESTERRAAD BISDOM ROTTERDAM VAN START, 19 juni 2017	36
BRIEF Nieuwe automatisering voor parochies, 26 juni 2017	38
BRIEF Prognose pastorale beroepskrachten parochiepastoraat, 7 juli 2017	81
BRIEF Regeling gratis VOG verlengd tot en met 31 december 2017.....	85

Homilieën bisschop

HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende op het feest van Onze Lieve Vrouw van Lourdes met de zegening van een nieuw tabernakel, Kerk HH. Laurentius en Ignatius (Eendrachtskapel te Rotterdam), 11 februari 2017.....	42
HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de diocesane Wereldjongerendag, St. Victorkerk Waddinxveen, Palmzondag 9 april 2017	45

HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de chrismamis, Kathedraal HH. Laurentius en Elisabeth Rotterdam, woensdag 12 april 2017	47
HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de herdenking van 150 jaar heiligverklaring van de Martelaren van Gorcum, Bedevaartskerk HH. Martelaren van Gorcum in Brielle, zaterdag 29 april 2017	51
HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de priesterwijding van Eli Stok, Kathedraal HH. Laurentius en Elisabeth Rotterdam, zaterdag 10 juni 2017.....	56
HOMILIE van Mgr. dr. J.H.J. van den Hende bij de Nationale Bedevaart Brielle bij 150 jaar heiligverklaring van de Martelaren van Gorcum, zaterdag 8 juli 2017.....	88
HOMILIE van Mgr. dr. J.H.J. van den Hende bij de tv-mis vanuit de H. Petrus' Bandenkerk te Roelofarendsveen, zaterdag 30 juli 2017.....	92
OVERWEGING van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende tijdens de vespers bij de sluiting van het bedevaartseizoen in Brielle, Bedevaartskerk HH. Martelaren van Gorcum in Brielle, 23 september 2017	95
HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de diakenwijding van Peter Winnubst en Daan Huntjens, HH. Laurentius en Elisabeth Kathedraal Rotterdam, zaterdag 18 november 2017.....	149

Inleidingen bisschop

INLEIDING van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende, De reformatie in gezamenlijkheid gedenken, voordracht tijdens bijeenkomst 500 reformatie, Bergen op Zoom, 1 september 2017	98
INLEIDING van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende, De priefatie in het Romeins missaal, voordracht bij de Vereniging Latijnse Liturgie, Amsterdam, 9 september 2017	104
INLEIDING van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende, Geven als teken van gelovige betrokkenheid, diocesane bijeenkomst geldwerving, Den Haag, 12 oktober 2017	153
INLEIDING van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende, voordracht bij oecumenisch symposium "Het uitgestelde dispuut", Nicolaïkerk, Utrecht, 26 oktober 2017	156

INLEIDING van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende, De Reformatie gezamenlijk herdenken, Lezing Hervormingsdag 2017 Lutherse Andreas Gemeente Rotterdam, Rotterdam, 30 oktober 2017	159
INLEIDING van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende, over het Jaar van Gebed, bij de bijeenkomst ‘Bidden in de rooms-katholieke en protestantse traditie’, Vronesteyn, 15 december 2017	169

Decreten

DECREET Samenvoeging van de parochiële caritasinstellingen van de voormalige parochies H. Maria Koningin te Krimpen a/d IJssel en St. Joseph te Nieuwerkerk a/d IJssel en oprichting van de parochiële caritasinstelling van de parochie Sint Christoffel, 31 mei 2017	60
DECREET To establish a diocesan community of the Association of the Fraternity “Communion and Liberation” (Communione e Liberazione) within the diocese of Rotterdam, 28 augustus 2017	111
DECREET Sluiting van de kerk St. Paulus te Hardinxveld Giessendam, 28 augustus 2017	112
DECREET Samenvoeging van de parochiële caritasinstelling van de parochie Trinitas en de interparochiële caritas instelling Voorburg en oprichting van de interparochiële caritasinstelling van de parochies Trinitas, St. Maarten en De Verrezen Christus, 15 december 2017	172

Personen

JAAROVERZICHT Pastorale personeelsmutaties 2016	62
BENOEMINGEN EN ONTSLAGEN	63, 115, 175
NECROLOGIE	72, 119, 179

Verslagen van de Priesterraad

VERSLAG VAN DE PRIESTERRAAD van het bisdom Rotterdam, 7 maart 2017 (2017-1)	68
VERSLAG VAN DE PRIESTERRAAD van het bisdom Rotterdam, 30 mei 2017 (2017-2)	70
VERSLAG VAN DE PRIESTERRAAD van het bisdom Rotterdam, 5 september 2017 (2017-3)	117
VERSLAG VAN DE PRIESTERRAAD van het bisdom Rotterdam, 21 november 2017 (2017-4)	177